

Bakalářská práce

Geografická analýza římskokatolické církve v Praze

Studijní program:

B0114A300070 Zeměpis se zaměřením na vzdělávání

Studijní obory:

Zeměpis se zaměřením na vzdělávání
Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Autor práce:

Samuel Mareš

Vedoucí práce:

RNDr. Artur Boháč, Ph.D.
Katedra geografie

Liberec 2024

Zadání bakalářské práce

Geografická analýza římskokatolické církve v Praze

Jméno a příjmení:

Samuel Mareš

Osobní číslo:

P21000567

Studijní program:

B0114A300070 Zeměpis se zaměřením na vzdělávání

Specializace:

Zeměpis se zaměřením na vzdělávání
Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Zadávací katedra:

Katedra geografie

Akademický rok:

2022/2023

Zásady pro vypracování:

1. Kompilační metoda – analýza dostupné literatury a dalších zdrojů
2. Zpracování statistických dat
3. Zpracování do požadované formy religiální geografie

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

tištěná/elektronická

Jazyk práce:

čeština

Seznam odborné literatury:

NEŠPOR, Z. R., 2020. *Česká a slovenská religiozita po rozpadu společného státu*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-2464-555-1.

BOHÁČ, A., 1923. *Hlavní město Praha. Studie o obyvatelstvu*. digital. vyd. 2011. Praha: SÚS, Brusík a Kohout.

EKERT, F., 1884. *Posvátná místa král. hl. města Prahy: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého. Svazek 2*. digital. vyd. 2022. Dědictví sv. Jana Nepomuckého

HAMPLOVÁ, D., 2013. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-2462-244-6.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Praha hlavní město České republiky*. 1. vyd. Praha: Proxima Bohemia. ISBN 978-80-9042-750-1.

Vedoucí práce:

RNDr. Artur Boháč, Ph.D.

Katedra geografie

Datum zadání práce:

30. března 2023

Předpokládaný termín odevzdání: 28. dubna 2024

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

Mgr. Emil Drápela, Ph.D.
garant studijního programu

V Liberci dne 6. dubna 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na geografickou analýzu římskokatolické církve v hlavním městě České republiky, v Praze. V teoretické části jsou charakterizovány základní pojmy Praha a římskokatolická církev. Praktická část se zaměřuje na prostorové rozmístění římskokatolických budov a také demografii obyvatel Prahy z hlediska příslušnosti k římskokatolické církvi. Analýza v praktické části povede k objasnění rozložení římského katolictví na území hlavního města Prahy.

Klíčová slova

Praha, geografická analýza, římskokatolická církev, sakrální stavby, náboženství, demografie, religiozní geografie

Annotation

The bachelor thesis is focused on the geographical analysis of the Roman Catholic Church in the capital of the Czech Republic, Prague. In the theoretical part, basic terms are characterized, being Prague and Roman Catholic Church. The practical part focuses on the spatial distribution of Roman Catholic buildings as well as the demography of the inhabitants of Prague in terms of belonging to the Roman Catholic Church. The analysis in the practical part will lead to clarification of the distribution of Roman Catholicism in the territory of the capital city of Prague.

Key words

Prague, geographical analysis, Roman Catholic Church, sacral architecture, religion, demography, religious geography

Obsah

Úvod	9
Teoretická část.....	10
1. Praha.....	10
1.1. Název	10
1.2. Geologie	11
1.3. Podnebí a hydrologie	11
1.4. Historie	12
1.5. Demografie	14
1.6. Hospodářství a doprava	14
1.7. Cestovní ruch a kultura.....	16
2. Římskokatolická církev	18
2.1. Název	18
2.2. Historie	19
2.3. Učení	21
2.4. Demografie	22
2.5. Teologie.....	24
3. Římskokatolická církev v Česku	26
3.1. Organizace a financování	27
3.2. Demografie	28
3.3. Sekularizace.....	30
3.4. Postoje k náboženství	32
Praktická část.....	34
4. Geografická analýza budov římskokatolické církve v Praze.....	34
4.1. Praha 1	34
4.2. Praha 2	43
4.3. Praha 3	45

4.4.	Praha 4	46
4.5.	Praha 5	48
4.6.	Praha 6	50
4.7.	Praha 7	53
4.8.	Praha 8	54
4.9.	Praha 9	56
4.10.	Praha 10	57
4.11.	Praha 11	58
4.12.	Praha 12	59
4.13.	Praha 13	61
4.14.	Praha 14	62
4.15.	Praha 15	63
4.16.	Praha 16	64
4.17.	Praha 17	66
4.18.	Praha 18	67
4.19.	Praha 19	68
4.20.	Praha 20	69
4.21.	Praha 21	69
4.22.	Praha 22	70
5.	Demografická analýza příslušníků římskokatolické církve v Praze	72
5.1.	Historický vývoj	72
5.2.	Současný stav	74
	Závěr	76
	Seznam literatury, zdrojů	78
	Seznam příloh	84

Úvod

Praha je jakožto největší a hlavní město České republiky také velice zajímavým místem z pohledu náboženství. Ve městě s bohatou historií se nachází velká spousta duchovních památek. Tato práce se zaměřuje na římskokatolickou církev, která má už po staletí v Českých zemích vliv. Právě v Praze se odehrávalo důležité historické dění spojené i s náboženstvím. Bude potřeba nejprve vysvětlit klíčové pojmy v teoretické části. Praha a nejdůležitější fakta o našem hlavním městě. Bude také potřeba si vysvětlit, co vlastně římskokatolická církev je. Práce se tedy zaměří i na tuto významnou instituci a její aspekty. Tato církev stojí na římském obřadu a je založena na víře ve zmrtvýchvstání Ježíše Krista a jeho učení. Římskokatolická církev skýtá útočiště pro více než miliardu věřících po celém světě a právě i její vliv poznamenal v pozitivním i negativním smyslu i České země. A právě v Praze se mnohé důležité události ohledně náboženství uskutečnily. Už samotná povaha města pražského, coby dlouhodobě nejlidnatějšího na území Čech, přitahuje církevní instituce a také věřící. Církevní spolky měly v historii, tedy především ve středověké Evropě, velký politický a mocenský vliv, a těmi se musela řídit většina obyvatel s nižším společenským postavením.

Dnes je Praha významnou evropskou metropolí, která se nebrání vlivům multikulturního západního světa, její význam jakožto města důležitého pro náboženství je však stále viditelný. Mnoho významných budov římskokatolické církve stále existuje a plní svou funkci. Nadále zde římskokatolická církev sídlí se svým arcibiskupstvím a konají se zde celostátně důležité mše svaté. Podíl příslušníků oproti minulosti však silně klesl a faktorů je mnoho. Počínaje vznikem husitství na počátku 15. století, přes světové války, které ochromily morální a duchovní chápání světa mnoho lidem v zasažených oblastech. Až po omezující přístup k náboženství, který totalitní režim v ČSSR praktikoval po 41 let. Jednoduchou příčinou poklesu podílu věřících ovšem stále zůstává zatím nezastavitelné vědecké poznání. Národní identita obyvatel České republiky se už dávno neodvívá od náboženství, ale spíše o poctivou českou práci, sportovní úspěchy a alkohol. Mnohé významné mše jsou navíc velkou částí obyvatelstva České republiky chápány spíše symbolicky než duchovně. I tak je v Praze stále silný odkaz této církve. **Cílem práce tedy bude zjistit, kde se v hlavním městě ČR koncentrují římskokatolické stavby a jaký je demografický stav příslušníků této církve v Praze. Důležité bude také najít příčiny výskytu a rozmístění těchto prvků.**

Skrze metody geografické analýzy, kompilace a zpracování statistických dat, se skrze tuto práci dozvíte význam Prahy jakožto města s religiózním nábojem. Jaké prostorové a historické souvislosti má koncentrace budov římskokatolické církve a též příslušníků této instituce. Toho bude dosaženo skrze analýzu historie a významu Prahy, zkoumáním statistik ohledně zastoupení věřících v Praze v historii i aktuálně a práce se též pokusí nastínit možný vývoj situace římskokatolické církve do budoucnosti. Práce představí tedy hlavní město Prahu jakožto město s významnou římskokatolickou tradicí, která ještě nemá konce.

Teoretická část

1. Praha

Praha je hlavním městem České republiky. Je také městem největším svou rozlohou, která činí zhruba 496 km čtverečných, a také největším městem podle počtu obyvatel, podle ČSÚ jich je 1 377 136 (2024) a počet místních stále roste souběžně s mezinárodním významem Prahy. Praha je v administrativním členění jako jediné město v České republice i samostatný kraj, ale na rozdíl od ostatních krajů zde není předsedou hejtman, ale primátor. Město leží ve středu Čech a protéká jím směrem od jihu nejdelší řeka na území státu ČR, Vltava. Na zeměpisné síti se Praha nachází na 50° severní šířky a 14°30' východní délky (Mapy.cz 2024). Ve městě sídlí již po staletí důležité instituce, a také církevní vedení. Dnes se v Praze většina velkých českých podniků a stěhuje se jich do města i spousta zahraničních. Prahu tvoří 57 městských částí a celkem 112 katastrálních území (čtvrtí), ty jsou součástí 22 správních obvodů (ČSÚ 2024), je tomu tak od 1. 1. 2002 (Kolektiv autorů, b.d.).

Praha je známa jakožto jedno z nekrásnějších a též nejvíce navštěvovaných měst celé Evropy, i díky tomu, že bylo město už stovky let hlavním městem nejen Českých zemí, ale i Svaté říše římské a Habsburské monarchie. Praha je též velice oblíbeným místem pro migraci, mezinárodní i vnitrostátní. Historické centrum Prahy tvoří slavné stavby jako Pražský hrad s katedrálou svatého Víta, Václava a Vojtěcha, největší hradní komplex na světě, který je zapsán na seznamu UNESCO. Mezi významné památky, navštěvované lidmi z různých koutů světa, patří i Karlův most nebo náměstí Staroměstské a Václavské. Praha má také úlohu jako město vzdělání. Nachází se zde mnoho univerzit (tou nejslavnější je Karlova univerzita), ale také akademie a mezinárodní instituty. Praha svou důležitostí a energií už dlouhé roky spojuje národ český a představuje základní stavební kámen jeho identity.

1.1. Název

Název města se měnil napříč historií. Hlavní město Praha se používá od první republiky, od roku 1784 se používal název Královské hlavní město Praha (Kolektiv autorů, b.d.). V ostatních jazycích se používá Prague, Prag, Praga a další. Název je odvozen od slova práh, pravděpodobně bylo tak zvoleno podle prazišť, které se nacházely u řeky Vltavy (Kolektiv autorů, b.d.). Mnozí lidé znají pověst o založení města Prahy, kde kněžna Libuše založila město a též mu předvíдалa velkou budoucnost. Slovo Praha pak mělo být údajně odvozeno od prahu chalup dřevorubců. Přesný původ názvu hlavního města Prahy tak nadále zůstává nejasný.

1.2. Geologie

Při vzniku Prahy hrála svou roli geologie, geomorfologie, hydrologie a výskyt surovin v okolí. Praha se nachází na velice rozmanitém horninovém podloží, konkrétně na Českém masivu (ENVIS b.d.). Pražskou spodní geologickou stavbu tvoří horniny Bohemika, částečně i Moldanubika. Podle ENVIS (b.d.) Prahu tvoří usazeniny tří moří, dříve se tedy v této lokaci nacházelo mořské dno. Břidlice se nacházejí na jihu města a jsou pozůstatkem z proterozoika. Na severu Prahy se z této doby nacházejí tufy či silicity. Na začátku kambria bylo horninové prostředí z proterozoika ovlivněno odnosnými proudy moře, následovala mohutná sedimentace v období ordoviku. Tato sedimentace probíhala směrem od JZ na SV, a tak vznikla Pražská pánev, která zabírá většinu území dnešního města (ENVIS b.d.). V období siluru bylo navázáno na sedimentaci z ordoviku a vznikla zde dvě pásma hřebenů na západě dnešního města, které jsou tvořeny především břidlicemi a vápenci. Z období ordoviku a siluru bylo objeveno spousta zkamenělin ve výborném stavu. Horotvorné fáze z devonu a karbonu zvrásnily sedimentace z ordoviku a siluru.

Z období permu až spodní křídly nejsou na území dnešního města zachovány téměř žádné sedimenty. Pražská kotlina byla však na východě města ponořena pod mladší křídové sedimenty z České tabule, především byly tyto sedimenty pískovce a vápence. Z období starších třetihor nemáme podle ENVIS (b.d.) žádných stop hornin, v tomto období docházelo pravděpodobně ke zvětrávání a narovnání utvořeného reliéfu. Z mladších třetihor se dochovaly jen písky a jíly. Ve čtvrtohorách došlo k výzdvihu Českého masivu a nastalo střídání dob ledových a meziledových, tak v této éře byla dotvořena síť řek, tak jak vypadá na území Prahy dnes. Ta dala též reliéfu města svůj tvar. Po tomto stovky milionu let dlouhém vývoji je nejvyšším bodem Prahy Teleček s 399 metry nad mořem a nejnižším bodem je hladina Vltavy u Suchodolu s nadmořskou výškou 177 metrů (Mapy.cz 2024).

1.3. Podnebí a hydrologie

Praha se nachází v mírném podnebném pásu. Podnebí v Praze je ovlivněno teplým Golfským proudem, zeměpisnou šířkou a také vnitrozemskou polohou v pahorkatině. Praha se nachází na 50° severní šířky, ale podnebí je zde značně teplé. V podobné šířce se např. nachází obydlená část Kanady, která se nevyznačuje tak průměrnými vysokými teplotami jako Česko. Příčinou tohoto je právě teplý mořský proud Golfský vanoucí z Karibiku přes Atlantský oceán do západní Evropy. Průměrná roční teplota hlavního města je zhruba 8,5° C. Nejchladnějším měsícem bývá je převážně leden, kdy se průměrná denní teplota dle EDUCANETU Ostrava (SVOBODA 2007) pohybuje okolo 0° C. Naopak nejteplejším měsícem je červenec s průměrnou denní teplotou 24° C, v noci je červencový průměr okolo 13° C. Praha se vyznačuje zhoršenou kvalitou ovzduší danou průmyslovou aktivitou v sub urbánních oblastech města a nadměrnou mírou užití dopravy, především té silniční. Nejvíce zamořují ovzduší přízemní ozon, oxidy dusíku a kyslíku, a také prašný spad.

Roční úhm srážek v Praze ze stanice v Ruzyni představuje z údajů ČHMÚ za rok 2023 necelých 607 mm vody. Nejvíce srážek spadlo v hlavním městě za rok 2023 v srpnu, podle ČHMÚ 103 mm. Nejméně srážek v Praze v mm spadlo za rok 2022 v září, pouhých 11 mm. Nejvýznamnějším vodním tokem na území hlavního města je Vltava, která již po tisíciletí představuje zdroj obživy, dopravy, hospodářství a nyní i turismu v Praze. Mezi další významné vodní toky Prahy patří Berounka, Šárecký potok, Dalejský potok či Botič. Na území hlavního města se nachází oblíbené vodní nádrže Džbán a Hostivař, významnými rybníky jsou Kyjský, Podleský a Šeberák.

1.4. Historie

Jako město má Praha více než tisíciletou historii, ale první lidská obydlí se na břehu Vltavy nacházela už v pravěku. Během tohoto období žili na území dnešní Prahy kmeny Keltů, konkrétně Bójové zde měli své sídliště. Později Kelty vytlačili Germánské národy a na přelomu pravěku a středověku (v 6. století našeho letopočtu) přišli na území Čech Slované. Město samotné s dnešním názvem bylo, podle již zmíněné legendy s kněžnou Libuší, založeno pravděpodobně v 8. století našeho letopočtu. Město bylo následně významným sídlem Velkomoravské říše i dynastie Přemyslovců. Během těchto období byly založeny dva důležité správní celky, Pražský hrad a Vyšehrad. Pražský hrad nechal vystavět přemyslovský kníže Bořivoj I. mezi lety 880 až 890 (Kolektiv autorů, b.d.). Od této chvíle je Pražský hrad sídlem českých knížat, králů a císařů a tvoří identitu nejen Prahy, ale celého národa Čechů. Vyšehrad vznikl až v 10. století za vlády Přemyslovců.

Důležitost v emancipaci Čech do tehdejší křesťanské Evropy sehrál nejen příchod učenců Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu, ale také křesťanští panovníci kněžna Ludmila a její vnuk kníže Václav, který se stal mučedníkem a je svatým patronem Českého národa. Roku 973 bylo v Praze založeno biskupství, které se dočkalo roku 1344 povýšení na arcibiskupství (APHA 2024). Ve 13. století za vlády krále Přemysla Otakara II. byla obchodně významná podhradí sjednocena a byly též postaveny hradby okolo osídlených čtvrtí. Na pravém břehu Labe vzniklo Větší Město Pražské, na levém vzniklo Menší Město neboli Malá Strana. Největšího rozmachu se Praha dočkala za vlády krále Karla IV., otce vlasti. Za jeho vlády byla založena první univerzita na sever od Alp, byl vystavěn důležitý transfréni spoj obou břehů Vltavy, tedy Karlův most. Za vlády Karla IV. se též zvětšila Malá Strana i Hradčany a po celé Praze zakládal císař Svaté říše římské církevní stavby. Z Prahy se stalo gotické velkoměsto se 40 tisíc obyvatel (Kolektiv autorů, b.d.), šlo tedy o jedno z nejlidnatějších měst Evropy na konci středověku srovnatelné např. s Paříží a Římem. Upálením Pražany oblíbeného mistra Jana Husa roku 1415, který kázal v pražské Betlémské kapli, vyvstaly v Praze sociální nepokoje a z Prahy se stalo jedno z husitských měst. Praha v období husitských válek odstranila či omezila vliv římskokatolické církve z husity ovládaného území Čech. I po husitských válkách si však Praha zachovala svou dominantní pozici v Českých zemích, její vliv posílil např. král Jiří z Poděbrad.

Při nástupu dynastie Habsburků na český trůn v 16. století však Praha pomalu začala ztrácet svou úlohu dominantního města státu, tuto úlohu převzala totiž především Vídeň. Čeští stavové se pokusili o dvě povstání proti katolické nadvládě Habsburků v Českých zemích, obě skončila neúspěchem a to druhé vyvrcholilo bitvou na Bílé hoře 1620. Tuto bitvu vojsko stavů prohrálo. V období mezi těmito povstáními přinesl alespoň částečnou dominanci Prahy císař Rudolf II., který si Prahu zvolil za své rezidenční město a sem také za svého působení zval spoustu umělců a vzdělavců z celé Evropy. Po Třicetileté válce Prahu postihlo nucené vystěhování nekatolíků a odsun jádra říše zpět do Vídně. Ale Praha si i tak uchovala svůj ekonomický a kulturní význam, nadále zde pokračovala výstavba významných církevních budov, Roku 1784 bylo založeno Královské hlavní město Praha, císař Josef II. totiž sjednotil původně samostatné čtyři čtvrtě, tedy Malá Strana, Hradčany, Nové a Staré Město, v jeden administrativní celek (Kolektiv autorů, b.d.). Josef II. se usadil o zabavení či o změnu funkce některého majetku římskokatolické církve. Za hradbami města začala během 18. a 19. století vznikat velká průmyslová předměstí, např. Karlín, Holešovice nebo Smíchov. Praha se proměnila v moderní velkoměsto Evropy a v nejvýznamnější dopravní a hospodářské centrum Českých zemí na konci 19. století.

Praha byla centrem národního obrození po revoluci 1848. Český jazyk a česká identita tak pomalu dostávaly důležitost, poprvé po bělohorském úpadku. Po První světové válce se Praha stala hlavním městem Československé republiky, Pražský hrad byl od této doby sídlem prezidenta. 1. 1. 1922 bylo k městu administrativně připojeno 37 okolních vsí a v tomto celku nyní žilo na 700 tisíc obyvatel (Kolektiv autorů, b.d.). Počet obyvatel stoupl díky rozkvětu hospodářství za první republiky až k 1 milionu. Praha se stala útočištěm pro uprchlíky před fašistickými a komunistickými režimy a až do roku 1939 si udržela demokratickou správu, která povolovala různé politické proudy. Při okupaci Prahy, která začala 15. března 1939, byl změněn název na Staré německé město. Složení obyvatelstva však toho roku sčítalo zhruba 95% Čechů, číslo se zvětšilo i vlivem stěhování Čechů ze Sudet do vnitrozemí. Období okupace bylo typické zatýkáním a popravami ve městě. Občané Prahy 5. až 9. května 1945 uspořádali povstání vůči okupaci, které bylo podpořeno následně i vojsky Rudé armády.

Praha se stala po komunistickém převratu v roce 1948 moskevským satelitem socialismu v ČSSR. Pražské jaro roku 1968 se okusilo o zmírnění socialistického režimu, to bylo však utlačeno krutou operací Varšavské smlouvy. Nastala doba stagnace pražské ekonomiky, která ztratila veškeré spoje na zahraničí, a nastal též úpadek kulturně-sociální sféry obyvatel hlavního města. Město se po pražském jare nadále rozšiřovalo, nastala výstavba velkých panelových sídlišť na jeho okrajích (Kolektiv autorů, b.d.). Sametová revoluce, odstartovaná událostmi ze dne 17. 11. 1989, přinesla za následek konec totalitního režimu po více než 40 letech na území Československa. Byl následně obnoven pluralitní demokratický systém a Praha nadále zůstala hlavním městem. Prahu též významně ovlivnila privatizace hospodářství a vznik nových podniků v hlavním městě. Praha se tak začala opět dynamicky rozvíjet a tento trend pokračuje dodnes, kdy je město jedním z významných kulturních,

dopravních, turistických a ekonomických center Evropy. Památková rezervace centra Prahy je zapsána od roku 1992 na seznamu UNESCO (b.d.).

1.5. Demografie

Počet obyvatel je v Praze podle údajů ČSÚ (2024) 1 377 136. Více v hlavním městě žije žen (652 285) než mužů (623 121) podle SLDB 2021, ty jsou však v průměru starší než muži. Průměrný věk v Praze činil k 31. prosinci 2022 téměř 42 let (ČSÚ), jedná se však o nejnižší věkový průměr ze všech krajů republiky. V metropolitní oblasti města žije na 2,2 milionu obyvatel (OECD 2022). Počet obyvatel jak ve městě, tak v jeho okolí, neustále roste. Příčinou je samozřejmě význam Prahy jakožto mezinárodně důležitého centra kultury, turistiky, hospodářství, dopravy i náboženství.

Praha je po tisíc let přirozeným jádrem Čech a centrum většiny významného dění. Mnoho obyvatel se v moderní době stěhuje především do velkých panelových sídlišť na okraji města, či do okolních obcí a vesnic, které jsou kvalitně na metropoli napojeny. Do Prahy z údajů SLDB od ČSÚ (2023) dojíždělo za prací či do škol ze Středočeského kraje 211 157 lidí, opačným směrem to bylo pouze 41 202 lidí. Z toho vyplývá, že Praha je charakteristická především dojížděnkou obyvatel na své území. Dle SLDB (2021) je Praha má nejkvalitnější vzdělané obyvatelstvo mezi kraji České republiky, 34% populace má vysokoškolský titul, 33% maturitu, výuční list 17% a pouze základní dokončené vzdělání necelých 8%. Velkým rozdílem oproti zbytku ČR je podíl vysokoškoláků, kteří tvoří ani pětinu obyvatel celé ČR. V Praze je také mnohem menší podíl obyvatel s výučním listem, kteří celkově v ČR tvoří více než třetinu lidí. Podíl obyvatel s maturitou je v Praze srovnatelný s celou ČR.

Národnostní složení obyvatel v Praze z dat ČSÚ (2022) představují dnes v Praze především Češi a to 86% celkové populace. Cizinci tedy představují zbylých zhruba 14% všech lidí. Více než třetina všech cizinců je původem z Ukrajiny, což je důsledkem uprchlické vlny vyvolané ruskou invazí na území Ukrajiny na jaře roku 2022. Dále tvoří složení jiných národních příslušností Slováci a Rusové shodně se 14% a Vietnamci představují 7% cizinecké populace. V Praze na rozdíl od zbytku krajů je výrazně vyšší zastoupení Rusů a ostatních národností na celkovém počtu cizinců, ale naopak menší zastoupení Slováků a Vietnamců. Podíl Ukrajinských obyvatel je z celkového počtu cizinců žijících v Praze srovnatelný s průměrným podílem České republiky.

1.6. Hospodářství a doprava

Praha je již od dob vlády Přemyslovců ekonomickým, politickým, náboženským, administrativně správním (až na vládu Habsburků a okupaci nacistů) a dopravním centrem Českých zemí. Hlavní město je výrazně ekonomicky aktivnější a tudíž i bohatší než průměrný region České republiky. Podle Eurostatu (2021) je Praha 3. nejbohatším regionem Evropské unie z ukazatele HDP na jednoho obyvatele. Praha se vyznačuje vyššími průměrnými platy než zbytek země, z toho vyplývá

i zvýšená životní úroveň oproti zbytku republiky. Zemědělství v Praze kvůli zástavbě téměř nemá své místo, jelikož se zde nachází pouze 0,5% zemědělských ploch z celé České republiky (ČSÚ 2014). V pražském průmyslovém odvětví má význam zpracovatelský průmysl, strojírenství (především výroba dopravních prostředků a těžkých strojů), výroba potravin, kovodělnictví a výroba léků. V Praze aktuálně nemají žádné zastoupení odvětví těžby či hutnictví. Důležitou součástí průmyslu je i kinematografie, která přispívá i růstu cestovního ruchu v Praze. Data z encyklopedie Britannica (2024) ukazují, že téměř polovinu pracovního zastoupení v průmyslovém odvětví v Praze představují ženy. Většina průmyslových oblastí vznikala nejprve za místem původních hradeb Prahy. Ty však v dnešní době nemají takový význam. Především proto, že hlavní průmyslové oblasti dnes významně přetrvaly z komunistické výstavby, které chtěla přinést pracovní příležitosti lidí žijících na nových sídlištích.

Praha je sídlem vlády České republiky, je též centrem správy Středočeského kraje. Městský národní výbor Praha a Krajský národní výbor Středočeského kraje koordinují územní plánování, ochranu životního prostředí a další projekty. V hlavním městě sídlí přirozeně spousta významných českých firem, např. Seznam, Avast, televizní a radiové společnosti. Jsou zde, díky významu města jakožto mezinárodně významné metropole, i pobočky zahraničních firem. Praha má potíže s nabídkou a údržbou bydlení. Mnoho bytů v centru města vyžaduje rekonstrukci a modernizaci, při tom výstavba v nových oblastech nedostačuje poptávce. V Praze je pouze 15% všech bytových jednotek v osobním vlastnictví (Britannica 2024). V hlavním městě se vyskytuje mnoho maloobchodu, potravinářství, obchodních domů a samoobsluh. Tyto všechny byly za dob socialismu ve veřejném vlastnictví jako součást městského systému. Dnes tomu tak není a nákupní zóny rychle rostou, i se souměrným růstem návštěvníků obchodů a tržeb z prodeje. Praha je sídlem významných zdravotnických zařízení v České republice. Mezi ně patří nemocnice (Bulovka, Na Homolce, Všeobecná fakultní nemocnice či Motol), specializovaná lékařská zařízení a ambulance. Význam mají oproti zbytku republiky především plastická chirurgie, ortopedie a urologie (Kolektiv autorů, b.d.).

Hlavní město je nejvýznamnějším dopravním uzlem České republiky, a též i významnou Evropskou křižovatkou. Kvůli významu města v mnoha sektorech společnosti i díky počtu obyvatel, má Praha velice rozsáhlou dopravní infrastrukturu. Je zde zastoupena hromadná i osobní doprava. Pražská veřejná doprava zahrnuje autobusy, tramvaje, přívozy, lanovku na Petřín, jednu linku trolejbusu a tři linky metra (A, B a C). V pražské Ruzyni se nachází letiště Václava Havla, které je nejmodernějším a také nejvíce vytiženým letišťem v České republice (Letiště Praha 2020). Dalšími letišti na území Prahy jsou ty ve čtvrtích Kbely, Letňany a Točná. Praha je již od výstavby drah křižovatkou železniční dopravy, město je spojnici mezi Vídní a Drážďanami, též je na trase mezi Německem a Slezskem. Praha je silničním jádrem České republiky, jedná se též o jediné město, které bude po dostavbě mít 2 dálniční městské okruhy, ty budou zčásti vedeny skrz tunely. Z Prahy vedou důležité dálniční tahy do koutů České republiky (ŘSD 2024), především to jsou:

- D1 směrem na Brno (dále do Ostravy či na Slovensko skrze D2),
- D3 směrem na České Budějovice (dále do Rakouska),
- D5 do Plzně (dále do Bavorska),
- D8 do Ústí nad Labem (dále do Drážďan),
- D10 do Turnova (dále do Liberce),
- D11 do Hradce Králové (dále do Polska).

Praha se potýká s četnými kolonami, protože městské okruhy ještě nejsou dostavěné a aktuálně dostupné tahy nemají dostatečnou kapacitu vzhledem k rostoucí intenzitě dopravy v hlavním městě. Cyklistické dopravě brání v plném rozvoji nedostatek místa a nebezpečí nehod. Vodní doprava v Praze slouží hlavně k rekreaci na řece Vltavě či na místních hrázích, případně k občasnému transportu surovin z napojení na řeku Labe.

1.7. Cestovní ruch a kultura

Praha má díky svému historickému a dnešnímu významu disponuje spoustou památek a turistických lákadel, které přitahují návštěvníky nejen z České republiky, ale z celého světa. Mnoho památek je navíc zachovalých, protože bombardování Evropy za světových válek Prahu příliš nepostihlo. Díky své rostoucí popularitě se Praha řadí na 5. místo nejnavštěvovanějších měst Evropy (Expats 2018). Většina turistů navštěvujících Prahu za 3. čtvrtletí roku 2023 pocházela z tuzemska, Německa, Polska, USA, Slovenska, Ruska, VB a východní Asie (ČSÚ).

Mezi tradičně navštěvované památky hlavního města patří budovy komplexu Pražského hradu, Karlův most, Staroměstské náměstí s přilehlým orlojem a hradní komplex Vyšehrad. Praha je významným místem kultury, jelikož zde působí desítky divadel, muzeí oper a kin. Církevní (a obecně náboženské) památky jsou významnou součástí vyhledávaných turistických destinací. Mezi světově vyhledávané památky římskokatolické církve v Praze patří poutní místa chrámu svatého Víta, Pražské Jezulátko, ale také místa mši jako Týnský chrám, Vyšehradská katedrála či slavné kláštery. V hlavním městě se koná také spousta festivalů. Mezi navštěvovaná muzea patří Národní muzeum, které stojí na konci turisticky vytiženého Václavského náměstí se sousoším národního patrona. Dále mezi exhibice patří Národní zemědělské muzeum, Národní technické muzeum, Židovské muzeum Praha, Národní galerie, Muzeum Kampa, či muzea slavných národních umělců, např. Smetany, Dvořáka a Kafky (Kolektiv autorů, b.d.). Praha se vyznačuje hustou koncentrací divadelních scén, tou nejslavnější je Národní divadlo, novorenesanční stavba a symbol národní obrození. Dalšími významnými divadly jsou Stavovské divadlo, Státní opera, Rudolfinum a Semafor. Praha je oblíbena také z gastronomického hlediska, sídlí zde tisíce restaurací a barů (Kolektiv autorů, b.d.). Většina těchto provozoven se nachází ve Starém Městě a na Malé Straně. Pivovar a restaurace U Fleků je nejdéle sloužícím pivovarem ve střední Evropě, jeho provoz je datován z 15. století (U Fleků 2013).

Slavný je též hostinec U Pinkasů. V Praze se nachází také spousta paláců (Schwarzenberský, Valdštejnský, Kolovratský) a knihoven. Hlavní město republiky se též vyznačuje sídlem slavných sportovních klubů, ve fotbale např. Slavia, Sparta, Bohemians 1905 či Dukla, v hokeji je úspěšná především Sparta. Každoročně se v hlavním městě koná mezinárodní maraton.

Praha je centrem vzdělanosti České republiky. Důležitost tomuto faktu přidává určitě velký počet univerzit, středních škol, gymnázií, odborných učilišť, základních i mateřských škol. Význam hlavního města jakožto jádrem vzdělání sahá do středověku, kdy ve městě vznikla roku 1348 Univerzita Karlova, jako v té době první univerzita na sever od Alp (Kolektiv autorů, b.d.). Význam Prahy jakožto města vzdělání však zvětšovali také slavní učenci, kteří ve městě působili. Nejslavnějšími jsou Tycho Brahe, Johannes Kepler či Albert Einstein. Dalšími vysokými školami jsou: České vysoké učení technické, Česká zemědělská univerzita, Vysoká škola ekonomická, Vysoká škola chemicko-technologická, Vysoká škola uměleckoprůmyslová. V hlavním městě sídlí také Akademie umění a hudby ČR. Činnost České akademie věd (založena roku 1952 jako ČSAV) doplňuje mnoho specializovaných institutů a samotná akademie pak sponzoruje řadu světových vědeckých kongresů.

2. Římskokatolická církev

Římskokatolická církev je, co do počtu příslušníků, největší autonomní církví katolické církve (jejíž součástí je dalších 24 církví především východních) a zároveň nejpočetnější odnoží celého křesťanství na světě. Podle Lopézové (2020) bylo roku 2018 vyznavačů římskokatolické církve okolo 1,3 miliard pokřtěných globálně. Jedná se tak zároveň i o největší náboženskou organizaci na světě. Z pohledu kanonicko-právního je součástí římskokatolické církve i církev řeckokatolická, tedy ta spadající pod byzantský obřad (SÚAV ČR 2022). Duchovním vůdcem této církve je papež sídlící ve Vatikánu. Papež slouží jako biskup římský. Tato církev používá latinské obřady při mších a svátostech. Církev je též známa jako mezinárodní poskytovatel zdravotnictví a vzdělání.

Stejně jako ostatní sekce křesťanské víry, i římskokatolická církev zakládá na učení o Bohu stvořiteli, který se zjevil na Zemi skrze židovského kazatele Ježíše Nazaretského, který byl podle křesťanů i božím synem zároveň. Ježíš v prvním století našeho letopočtu v Judeji hlásal příchod Božího království, lid chtěl obrátit v pokání a učil své následovníky víru plnou lásky. Když žil, považoval se za syna božího a spasitele lidstva před hříchem. Kvůli názorům a svému učení byl ukřižován jeruzalémským kněžstvem a Římany. Podle víry křesťanů však třetího dne vstal z mrtvých a svým učedníkům odkázal šířit víru v po světě. Petrovi svěřil Ježíš vedení nad svými následovníky, Petr se tak stal prvním papežem. Role pozemského zástupce Ježíše se proto předává v římskokatolické církvi dodnes, kdy je papežem František z Argentiny. Biskupové slouží v římskokatolické církvi jako administrátoři a následníci Ježíšových apoštolů. Právě apoštolové sepsali v prvních stoletích našeho letopočtu Nový zákon, který je základním svatým textem všech křesťanských směrů, důležitost hraje i Starý zákon, který podle nauky víry příchod Ježíše Krista na Zemi předpovídal (SÚAV ČR 2022).

2.1. Název

Přívlastek římská označuje místo sídlo církve, které je v Římě, hlavním městě Itálie, a také zde byla církev v 1. století našeho letopočtu založena Šimonem Petrem. Přívlastek *katolický* (v případě námi zkoumané církve katolická) pochází z řeckého slova *katholikos*, což znamená všeobecný nebo univerzální. Poprvé výraz katolická církev použil Ignác z Antiochie ve 2. století našeho letopočtu (Meyendorff 1997). Tím chtěl poukázat na univerzalitu křesťanské víry (její dostupnost a otevřenost všem lidem), kterou on sám šířil v Římské říši. Římskokatolické církvi se též říká západní církev, je tomu tak dáno historicky, jelikož se církev chtěla odlišit od východních směrů křesťanství. Dalším používaným jménem v kontextu rozporu mezi západní a východními církvemi je latinská církev, z toho vychází i latinský jazyk a písmo latinka, církve dříve totiž sloužili jako instituce vzdělanosti. Samotné slovo církev je stejného významu jako slovo ritus, neboli rituál či obřad (SÚAV ČR 2022). Jelikož je římskokatolická církev uznána katolickými církvemi jako instituce svého vlastního práva,

latinský ritus je tak dědičným a nutným způsobem života věřícího a také povinným způsobem vyznání a praktikování víry.

2.2. Historie

Římskokatolická církev je jednou z přímých dědičných směrů raného křesťanství, stejně jako např. Arménská apoštolská církev a pravoslavné církve (SÚAV ČR 2022). Křesťanství jako takové vzniklo z učení Ježíše Nazaretského, který byl okolo roku 30 ukřižován za své názory. Podle nauky křesťanství, však třetího dne tento kazatel (a pokládaný Syn Boží) vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa. Činem oběti na kříži, podle nauky křesťanské víry, vykoupil Ježíš lidstvo z hříchu a též z věčné smrti. Ježíš podle Bible stanovil svého nástupce (jakožto pozemského pastýře jeho následovníků) apoštola Petra, který se tak stal prvním papežem. Petr byl však ukřižován kvůli požáru v Římě, který údajně založil někdo z křesťanů a Petr se styděl utéct od zodpovědnosti za svůj lid. Příslušníci židovského mesiášského hnutí a Ježíšovi učedníci zahájili rozsáhlou misii, která se nevztahovala pouze na Judeu, ale také na pohanské národy za hranicí Římské říše a i ostatní provincie vně říše. Protože nástupci Ježíšova učení nepožadovali obrat pohanů k judaismu, ale rovnou ke křesťanství, oddělili se tak od judaismu. Pojem *křesťané* pochází z řeckého *Kristus*, což bylo původně hanlivě používané slovo na úkor role Ježíše jako spasitele. Samo o sobě však znamená také pomazán. Oddělení bylo dovršeno ve 2. století našeho letopočtu složením Nového zákona, který navazoval na židovský Tanach, začaly též vznikat sbory spravované biskupy (SÚAV ČR 2022).

Křesťanství se díky snaze Ježíšových následovníků, na misiích po tehdy známém světě, stávalo velice rychle oblíbeným. Podle poznatků SÚAV ČR (2022) byla většina biskupy vedených sborů v prvních století našeho letopočtu zakládána ve východní části Římské říše a také v severní Africe. Křesťanství se v této době rozšířilo od Hispánie až po západní Indii, byl zde však velký problém spojený s jeho nebezpečně rostoucí popularitou. V těchto prvních století našeho letopočtu, kdy vrcholila misijní aktivita, bylo křesťanství vnímáno římskými císaři (např. Nero a Dioklecián) a vysokou společností jako chování sekt či barbarství a křesťané často končili na popravištích či jako otroci. Císař Konstantin byl prvním císařem, který křesťanství v rámci říše roku 313 našeho letopočtu povolil. Později roku 380 císař Theodosius ustanovil křesťanství jako státní náboženství římské říše (SÚAV ČR 2022). Tímto spojením se státem se více struktura církve promítla do celé říše, začala se též utvářet dogmata. Tato dogmata byla utvářena na koncilech, kde se probíralo jak spojení Krista s Bohem i ustanovení svátostí a data narození a ukřižování Krista. Kvůli nevyřešeným dohadům na koncilech se postupně křesťanství rozpadalo. Po zániku římské říše nastala christianizace i vně přežívající Východořímské říše, oddělená západní církev od patriarchátu v Konstantinopoli prosadila své sídlo v Římě. Patriarcháty obou měst na sebe uvalily roku 1054 klatbu (SÚAV ČR 2022).

Tisíciletí po narození Ježíše byla velká část Evropy jeho následovnictvím. Církev sídlící v Římě, tedy římskokatolická církev s papežem v čele, začala v 11 století našeho letopočtu podnikat křížové výpravy do Jeruzaléma. Cílem byl zisk nejen nábožensky posvátné půdy, ale také bohatství východu. Jeruzalém však byl po křížových výpravách stále v rukou islámské nadvlády, jedinou výhodou bylo prohloubení vztahu s východněji položenými regiony. Toho bylo využito pro obchodní důvody a církev rychle bohatla, to však odporovalo se skromným žitím Ježíše. Následkem byl vznik mnohých řádů (např. františkáni či dominikáni), které bohatství církve neuznávaly.

Ve 14. století postihly církev větší problémy než vznik řádu nesouhlasících s hlavním proudem církve. Těmito problémy byla organizační struktura, nesoulady vyvrcholily v přesunutí některých orgánů do Avignonu. V této době měla církev dva papeže, a nakonec se ustanovil i třetí v Pise. Jednalo se o největší papežské schizma od počátku církve. Církev na kostnickém koncilu (1415) dokázala troj-papežství odstranit. Na tomto koncilu byly též odmítnuty teologické myšlenky slavných reformátorů církve 15. století. Mezi ně patřili Viklef, Hus či Jeroným Pražský. Církev o století později postihly další problémy s hierarchií a papežstvím, reforma byla zapotřebí. O tuto reformu se pokusili Luther, Kalvín či Zwingli. Práci těchto reformátorů však římskokatolická církev neuznala a z učení těchto osob vznikly další proudy protestanství, konkrétně kalvinismus a luteránství. Tyto se přidali k husitství a anglikánské církvi coby protestantské proudy. Římskokatolická církev na Tridentském koncilu v letech 1545 až 1563 (SÚAV ČR 2022) ustanovila nová doktrinální a liturgická pravidla, ty silně ovlivnila působení a hierarchii církevních řádů. Latinská verze Bible zde byla ztvrzena jakožto zásadní kniha křesťanství. Byl zde též stanoven způsob vzdělání kněží a organizaci církve, která fungovala po několik století nadále.

Vliv římskokatolické církve nepřestával v počátku novověku výrazně padat. I přes reformy a vznik nových proudů protestanství, pokrývala moc katolické církve většinu Evropy. V té době pouze Britské ostrovy s anglikánstvím, Skandinávie a část Německa s protestanskými vlivy a východní část Evropy s pravoslavnými církvemi, nebyli z velké části s katolickým zastoupením obyvatel. Vliv křesťanství (i římskokatolické církve) se během novověku rozrůstal do světa, díky kolonizaci Ameriky a později i Afriky a Austrálie. Myšlenky a následně organizace Římskokatolické církve přinesli do Ameriky Španělé s Portugalci a dodnes je v latinské Americe tou zdaleka nejpočetnější náboženskou skupinou na celkovém podílu obyvatel. Po osvícenství začala moc římskokatolické církve upadat, vzdělanci v 18. století se na úkor snížení politické moci církve a vlivu dogmatu na obyvatelstvo, snažili o establishment rozumu a vědeckého poznání jakožto hlavní pohled na realitu. Jednou z příkladných zemí, kde došlo k souboji mezi osvícenskou a církevní mocí, byla Francie na konci 18. století. Církev na vrůstající popularitu moderních myšlenek reagovala posílením tradičních společenstev, např. jezuité, a také vydáním Syllabu, který zavrhoval modernistické myšlenky (SÚAV ČR 2022). Modernismus byl odmítán v průběhu 19. století církví na více shromážděních.

Vliv na teologické myšlení obyvatelstva v Evropě měly negativní dopady světových válek a narůstající vědecké poznání. Římskokatolická církev se na Druhém vatikánském koncilu (1962 až 1965) rozhodla tolerovat myšlenky a hodnoty moderních liberalistických společností (SÚAV ČR 2022). Byla též změněna liturgie církve a vyznavači ostatních náboženství jsou více respektováni. Mnoho novodobých papežů (např. Jan Pavel II. či František) se snažilo (snaží) o modernizaci církve a její integraci do sekulární společnosti. Od Druhého vatikánského koncilu však mnozí konzervativní katolíci stále nesouhlasí ať už s výsledky koncilu nebo s učením papežů moderní doby. Římskokatolickou církev provází od jejího vzniku neustále rozpory ohledně organizace, teologie či světské moci. Tyto problémy přetrvávají i dnes a jsou názornou ukázkou odlišnosti lidí a jejich názorů.

2.3. Učení

Křesťanství je monoteistické náboženství, které patří do skupiny náboženství abrahámovských (spolu s islámem a judaismem). Ve všech těchto třech směrech existuje učení o jednom Bohu, který je stvořitelem a otcem všeho. Jsou zde však rozdíly v jeho pojetí. V islámu je Bůh chápán jako jedinou svrchovanou entitou. V judaismu se zde přidává postava spasitele, který přijde na svět na jeho samém konci a spasí lidstvo. V křesťanství existuje představa trojjediného Boha, který se projevuje skrze Otce (stvořitele všech), Syna (Ježíše Krista, který spasil lidstvo před věčným hříchem) a Duchem svatým (dárce života). Duch svatý vychází z Otce i ze Syna. Tato idea byla údajně dogmatizována ve 4. století našeho letopočtu (SÚAV ČR 2022). Ve všech třech abrahámovských náboženstvích existuje víra v duši a v posmrtný život, který se bude odvíjet od žití jedince a jeho přístup k posvátným idejím zanechaných Bohem na Zemi skrze svaté postavy. Základním posvátným textem křesťanství (zároveň římskokatolické církve) je Bible latinská (Vulgáta), neboli Písmo svaté. Bible se skládá ze Starého a Nového zákona. Starý zákon vychází z judaistického Tanachu (SÚAV ČR 2022). Nový zákon obsahuje především písemné záznamy apoštolů a dalších následovníků Ježíše.

V rámci křesťanství se římskokatolická církev liší od východních církví, kvůli pojetí trojjedinosti Boha. V pravoslavném křesťanství disponuje Duchem svatým jen Otec, v katolickém pojetí jej však používá i Ježíš (Syn). Více rozdílů lze však nalézt mezi katolictvím a protestantskými proudy. Příkladem může být uctívání/důležitost Panny Marie (jakožto matky boží) a také stanovení církvi svatořečených osob v katolictví. Dále také význam papežů na vývoji církve a správa biskupů či jiných představitelů. Protestantství podobné myšlenky striktně odmítá. Zároveň svou víru vymezují protestantské proudy jen a pouze na Bibli, tedy protestantství omezuje se na čisté Boží slovo. Výjimkou tohoto přístupu k Bibli a k pojetí světa mohou být mormoni. Vyznání víry římskokatolické církve, obsažené se odvíjí od charakteristik třech entit, které Boha v křesťanství zastupují, především se týká Ježíše Krista a jeho narození, popravu a vzkříšení. Toto učení římskokatolické církve je obsaženo v katechetickém Krédu (SÚAV ČR 2022). Velmi důležitou součástí římskokatolického

obřadu jsou svátosti, ty podle církve ustanovil sám Ježíš, jejich forma byla však velice proměnlivá v historii. Zde je jejich výčet uvedený z webu farnosti Zábřeh (2024).

- Křest; má symboliku v podobě smytí dědičného hříchu z osoby a iniciuje do římskokatolické církve.
- Svátost smíření (Svatá zpověď); zde vyznává pokřtěný katolík své hříchy Bohu za pomoci církevního představitele.
- Eucharistie (tělo Boží); podmínkou přijetí je křest a zpověď, jako při poslední večeři Ježíše, zde má Eucharistie symbolizovat Ježíšovo tělo přítomné ve svátečním pokrmu.
- Biřmování; osoba musí nejprve podstoupit svátost křtu, zpověď i Eucharistie, při obřadu osoba obdrží sedm darů Ducha svatého a vstupuje do náboženské dospělosti.
- Manželství; muž a žena jsou v tomto obřadu spojeni v jedno tělo a duši, tento obřad se vykonává i skrze světské instituty, ale nejsou zde zapotřebí předešlé svátosti.
- Pomazání nemocných; tento obřad je udílen osobám, které jsou vážně nemocny či na prahu smrti a toto pomazání má symbolicky sloužit jako odpuštění hříchů.
- Kněžství; v případě správné přípravy a odlišného způsobu života se osoba může rozhodnout stát se knězem/kněžkou, což je v církvi celoživotním posláním.

2.4. Demografie

Rozšíření příslušníků římskokatolické církve ve světě má samozřejmě historické souvislosti. Mezi ně patří místo vzniku křesťanství, cesty misie apoštolů, vliv ostatních náboženství, rozkoly uvnitř církve a kolonizace celého světa. Celkově je na světě zhruba 1,3 miliard příslušníků římskokatolické církve (Lopez 2020), jedná se tak o nejvíce zastoupenou náboženskou skupinu na světě. Tento počet tvoří více než polovinu všech křesťanů.

Evropa s centrem římskokatolické církve v Římě, má významné zastoupení křesťanského obyvatelstva. Římskokatolická církev představuje dle dat Pew Research Center (2013) téměř 40% celé evropské populace, příslušníků této církve na starém kontinentu žije zhruba 260 až 300 miliónů. Evropa také podle tohoto serveru představuje čtvrtinu všech žijících římských katolíků na světě, roku 1910 to však byly až 2/3 římskokatolického obyvatelstva planety. Co se podílu římských katolíků týče u států v Evropě, tak jednoznačné prvenství drží Vatikán, kde je evidováno 100% obyvatel jako příslušníci církve. Mezi země, které mají v Evropě minimálně poloviční podíl katolíků na celkové populaci, patří z dat CIA (b.d.) také: San Marino (98%), Malta (90%), Chorvatsko (86%), Polsko (85%), Portugalsko (80%), Itálie (80%), Litva (75%), Lichtenštejnsko (74%), Lucembursko (71%), Irsko (70%), Slovinsko (60%), Španělsko (59%), Slovensko (58%) a Rakousko (55%). Státy lokalizované ve Středomoří jsou vlivem tradice, historických okolností a nedalekému centru církve (Vatikán) silně katolické. Polsko se vyznačuje velkým podílem katolíků díky tradici a dlouhodobému

respektu místních vůči církvi v zemi, totéž platí i na Slovensku. Evropské státy na východ od Polska se vyznačují především silným vlivem pravoslavných církví. Germánské státy často skýtají vysoký podíl protestantů na celkovém počtu obyvatel a pouze malou část katolíků (např. VB, Nizozemsko či Švédsko). Mezi největší římskokatolické populace v Evropě patří státy: Itálie, Francie, Polsko, Španělsko, Německo, Portugalsko a VB. V Německu tato katolická populace tvoří pouze čtvrtinu všech obyvatel. Francie ještě roku 1910 bývala ze zjištění Pew Research Center (2013) 100% katolickou zemí, dnes se zde k římskokatolické církvi hlásí pouze polovina obyvatel.

Americký kontinent, vlivem kolonizace na počátku novověku, postupem času nabíral na své křesťanské identitě. Území kolonizované Velkou Británií představuje především protestantský podíl obyvatel. Populaci USA i přesto tvoří okolo 20% (CIA b.d.) římských katolíků. Kanada se vyznačuje nepatrným podílem katolíků na celkové populaci. Podíl katolíků na populaci Severní Ameriky i jejich celkový počet zde však pomalu a stále roste. Tou vůbec nejpočetnější římskokatolickou populací na Zemi se vyznačuje Střední a Jižní Amerika (Latinská Amerika), podle zjištění Pew Research Center (2013) představují katolíci z tohoto regionu až 40% světové populace katolíků, zhruba 430 milionů věřících. Téměř 80% obyvatel Latinské Ameriky jsou katolíci (CIA b.d.). Vliv římskokatolické církve v Latinské Americe dlouhodobě stagnuje a počet římských katolíků roste každým rokem, pouze jejich podíl na celkovém počtu obyvatel Latinské Ameriky lehce klesá. Brazílie je největší římskokatolickou populací na světě se 130 miliony příslušníky církve. Mexiko je tou druhou nejpočetnější na Zemi se zhruba 90 miliony katolíky. Kromě několika Karibských států, Guyany a Surinamu (v obou oblastech převládají protestantské proudy) tvoří katolická populace minimálně polovinu obyvatelstva všech Latinskoamerických států.

Afrika se v průběhu dějin vyznačovala především domorodými vírami, až na výjimku egyptské civilizace a expanze Islámu v 7. století našeho letopočtu na severu kontinentu. Na celém území arabského světa od Maroka až po Pákistán nemá křesťanství (i s římskokatolickou církví) téměř žádné místo pro šíření ani praktikování. Vliv islámu je v této oblasti příliš velký a proniká v těchto zemích i do politiky. Některé ze zemí islámsko-arabského světa mají islám i uzákoněný jako státní náboženství, či dokonce je praktikování křesťanství a dalších náboženství na území státu trestné (např. Afghánistán či Somálsko). Novověká kolonizace přinesla evropské myšlenky i s křesťanstvím na kontinent Afriky. Konkrétně, vlivem islámu a následně obtížného rozšíření v severní části kontinentu, v jižní a střední části Afriky. Římské katolictví i křesťanství obecně mají od Sahary na jih mocný nárůst oblíbenosti v posledním století. Roku 1910 (Pew Research Center 2013) tvořila populace římských katolíků v Subsaharské Africe pouze 1 milion lidí, k roku 2010 to už bylo 170 milionů a počet zatím nezastavitelně roste (podobný vývoj křesťanství obecně eviduje celá jižní polovina Afriky).

Asie je kontinentem s nejnižším podílem na světové populaci katolíků. V západní části tohoto kontinentu se vyznačuje minimálně čtvrtinovou katolickou populací pouze Libanon. V ostatních státech západní a střední Asie silně dominuje islám, co se podílů na obyvatelstvu zemí tohoto regionu týče, výjimkou je pouze převážně židovský Izrael. V jižní a východní Asii je situace podobná. V této oblasti mají významný vliv východní náboženství, např. hinduismus, taoismus či buddhismus. Tato náboženství, vzhledem ke své velikosti a bohaté historii, bránila šíření myšlenek evropských kolonizátorů. Křesťanství zde brání v rozšíření také styl života východních Asiátů či stále přítomný socialismus v některých zemích (např. Čína a Severní Korea). Velkým rozdílem jsou však Filipíny, kde 85 milionů příslušníků římskokatolické církve tvoří 80% obyvatel (CIA b.d.). Katolickou nauku sem za dob novověku přivezli španělsí cestovatelé. Katolické církve mají velký vliv i ve Východním Timoru (100% obyvatel) a v Oceánských ostrovních státech.

2.5. Teologie

Pokud je křesťanství v něčem odlišné od ostatních dvou abrahámovských náboženství, tak je to snaha o pochopení posvátných textů. Toho dosahovali myslitelé minulosti skrze teologii, tedy díky přemýšlením o logické podstatě Boha. Teologové se nezabývali jen tím, v co má přesně křesťan věřit, ale také jak tento vztah člověka k víře formuje pojetí vesmíru, člověka samotného i v rámci společnosti. Teologie různých křesťanských proudů se liší. Nejprve římskokatolická církev oddělila svou teologii od té z pravoslavných církví v 11. století (SÚAV ČR 2022). Poté, na Tridentském koncilu, se zformovala převážná část současné teologie římskokatolické církve jako reakce na reformu probíhající v Evropě na konci středověku. Významnou částí římskokatolické teologie je apologetika, tedy ochrana víry nebo také filosoficko-teologická obhajoba církve proti nesouhlasným názorům. Mezi důležité katolické myslitele patřili svatý Augustýn a svatý Tomáš Akvinský. Svatý Augustýn pomohl formulovat myšlenku ohledně prvotního hříchu. Světec byl také velkým zastáncem duchovního pojetí církve, tedy požadoval odklon církve od politiky a hmotného světa pro duchovní roli (SÚAV ČR 2022). Svatý Augustýn se též zabýval myšlenkou predestinace, tedy jestli je veškerý čas a prostor předem dán Bohem. Významným proudem vrcholného středověku byla scholastika, sem patřil právě zmíněný Tomáš Akvinský. Tento slavný křesťanský teolog se pokoušel o logické spojení hlavních myšlenek římskokatolického dogmatu s platonismem a aristotelismem.

Římskokatolická církev se podle SÚAV ČR (2022) proti protestantským vlivům vymezila na Tridentském koncilu mnoha způsoby. Podle teologie církve potřebuje člověk konat dobré skutky k dosažení posmrtného života, pouhé odpuštění hříchů nestačí. Církev zde též obhajovala prodej odpustků, uctívání svatých a duchovně naplněných děl. Dalším velkým tématem, kterým se římskokatolická církev odlišuje od jiných křesťanských proudů a které bylo potvrzeno na Tridentském koncilu, je víra v očistec. Očistec je předpokládané místo pro věřící, kteří ještě nejsou čisti ze všech životních hříchů. Poté co jsou lidé zde očištěni, mohou vstoupit na nebesa. Protestanté požadovali na

koncilu přijímání pod obojí pro všechny zúčastněné mše a také výklad Bible při mši v národních jazycích. Oba návrhy však byly římskokatolickou církví striktně odmítnuty. Církev též vymezila spoustu dat, týkajících se narození Krista i období Velikonoc (ukřížování a zmrtvýchvstání). Podobností římskokatolické církve s pravoslavnými církvemi je úcta ke svatým a možnost svatého života člověka (např. kněz s dodržením celibátu). Obě tyto možnosti protestanté silně odmítají, při uctívání se vymezují jen na úctu k Boží trojici. Stejně tak protestanté neuznávají roli Panny Marie jakožto svaté Boží rodičky. V katolických i pravoslavných církvích však Panna Maria slouží jako svatá postava, i když v pravoslavném proudu neexistuje úcta k Marii v tak systematizované formě. Význam pro římskokatolickou církev mají i údajná zjevení Panny Marie, tato mají většinou apokalyptickou a varovnou náplň a církev jejich pravost neověřuje (SÚAV ČR 2022).

3. Římskokatolická církev v Česku

Česká republika patří mezi země, které historie římskokatolické církve silně ovlivnila. Tato církev je dnes nejpočetnější a také stále nejvlivnější náboženskou organizací, podle dat ČSÚ ze sčítání lidu, domů a bytů (2021) se k této skupině přihlásilo 741 019 obyvatel. Výsledky sčítání však vlivem některých faktorů nemusí odpovídat realitě stavu římského katolictví v ČR. Nedostatek a hlavně nespolehlivost dostupných dat nám v rámci demografie znemožňuje hlubší uvažování o české religiozitě. Problémem jsou i tzv. individuální víry či náboženská přesvědčení, která lidé často nesdělují vnějšímu světu. V České republice je církev zapsána jakožto subjektivní právnická osoba. Vrchním představitelem celé organizace je v Česku tzv. Primas neboli arcibiskup pražský. Zde se opět ukazuje vliv Prahy, jakožto historicky i aktuálně nejdůležitějšího náboženského místa v historii Českých zemí i České republiky dnes.

Počátky vlivu christianizace v Českých zemích začínají s příchodem učenců Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu, tyto misie byly v rámci východní církve, ale české kněžstvo se v 10. století našeho letopočtu přiklonilo k západní liturgii. V této době se křesťanství na našem území prolínalo s religiozitou předkřesťanskou. Působení církve následovalo historii Českých zemí již od středověku. Toto působení se postupem času projevovalo stavbou církevních budov, vlivem na politiku, hospodářství a životní styl obyvatel území. Moc této náboženské organizace narušilo až kázání mistra Jana Husa a následná revoluce protestantských směrů. Po ústupu husitství nastala za vlády Habsburské dynastie v Čechách rekatolizace. Od 17. století až do éry První republiky ČSR (SÚAV ČR 2022) byla římskokatolická církev, jakožto nástupkyně církve katolické ze středověku, jedinou státem uznávanou církví. V tomto období se rozmohla také velká barokní výstavba či rekonstrukce stávajících sakrálních míst po Českých zemích (Ekert 1883). V novověku za vlády Josefa II. byly vydány dekrety, které zabavily velkou část majetku římskokatolické církve ke světským účelům. Po dvou světových válkách, a celkově během 20. století, však začal vliv římskokatolické církve upadat. Příčin bylo mnoho. Mezi nejčastěji uváděné a možné patří:

- Nezastavující vědecký pokrok zlepšující kvalitu života obyvatel ČSR,
- také dopady fyzické i psychické z obou světových válek na tehdejší populaci,
- negativní přístup komunismu směrem k náboženstvím obecně.
- Možným úbytkem vlivu římskokatolické církve v poválečné ČSR byl vznik a následný rozmach Českobratrské církve. Ta po první světové válce představovala národní náboženské hnutí, které přilákalo spoustu obyvatel. Zároveň se stalo symbolem jakožto protipól rakouské oprese, vyznačující se též značným a dogmatizujícím vlivem římskokatolické církve.

Počet příslušníků římskokatolické církve v Čechách se od roku 1910 do 2010 zmenšil až desetkrát (Pew Research Center 2013). Z populace zhruba 9 milionů římských katolíků se k této církvi při již zmíněném SLDB (ČSÚ 2021) přihlásilo necelých 800 tisíc obyvatel. Tento počet stále klesá a dalo by se říct, že římskokatolická církev již dávno ztratila svou moc v Českých zemích. Dnešní role této organizace je především symbolická a lidé již téměř nenavštěvují kostely. Vliv této církve na styl života v Česku značně vymizel. Církevní učení je předáváno spíše skrze tradici, ve vzdělávacích institutech tak převažuje obzvláště učení skrze vědecké poznatky a silně prosazovány jsou spíše evropské hodnoty než hodnoty převzaté z křesťanství. K poklesu věřících v Česku však již nedochází, i skrze klesající početnost římskokatolické církve, lidé hledají spíše vlastní cestu k náboženství a ateistická zástěrka jim podle Nešpora (2020) slouží spíše jako odpor proti církvi.

3.1. Organizace a financování

Po pádu komunismu začala být římskokatolická církev opět samostatnou organizací. Začaly být obsazovány jednotlivé posty církevních představitelů (např. biskupové), byly zakládány církevní školy, společenstva a média. Nástup různých církví byl po pádu komunismu však chaotický a konsolidace trvala dlouho (Nešpor 2020). Římskokatolická církev je v České republice již etablovanou církví a její funkce zdaleka přesahuje pouze výkon pouze pro její náboženské příslušníky, tedy pro svou aktivní členskou základnu. Církev poskytuje veřejnosti vzdělání a zdravotní péči. Vystupování v televizi a členství církevních představitelů ve velkých korporacích má zaručit zachování a kontinuitu společenských hodnot, tradici a identitu národa (Nešpor 2020). Na rozdíl od malých církví, působících v Česku a které se věnují spíše čisté duchovní činnosti, římskokatolická církev se podle kritiků až příliš zajímá o věci hmotného světa. Zde to může být např. přehnaná starost o majetek, organizaci a správní rozdělení území. Právě problematika organizace římskokatolické církve v České republice je rozebrána v dalším odstavci. Stát po konci socialismu navrátil církvi značnou část jejího majetku a darovány byly i další statky. Důvodem byl záměr státu, aby se církev stala finančně soběstačnou organizací, která dokáže i skrze svůj majetek generovat zisk a tím se oddělit od státního aparátu.

Římskokatolická církev jakožto organizace na území České republiky podléhá Svatému stoli ve Vatikánu. Druhá úroveň působení této církve se označuje jako arcidiecéze, v České republice takové arcidiecéze jsou dvě. První arcidiecéze na území ČR má sídlo v Praze, ta druhá se nachází v Olomouci. Správní území spadající pod tyto arcidiecéze se jmenují církevní provincie a ty téměř kopírují stejné územní rozdělení České republiky na historické země Čechy (česká provincie) a Moravu/Slezsko (Moravská provincie). Arcidiecéze ve své podstatě nahrazuje i funkci třetí úrovně působení církve, tedy diecézi. Arcidiecéze, spravující církevní organizaci na jednom území, je zároveň svou malou územní diecézí, která je součástí většího arcidiecézního celku. Diecéze tvoří třetí úroveň působení římskokatolické církve. V ČR se nachází 8 diecézí (SÚAV ČR 2022), 5 z nich spadá na území historických Čech pod pražskou arcidiecézi a zbylé tři pod olomouckou na území historických

zemí Moravy a Slezska. Ty na území Čech jsou: pražská, českobudějovická, plzeňská, litoměřická a královehradecká. Na Moravě/Slezsku to jsou olomoucká, brněnská a ostravsko-opavská. Ostravsko-opavská a plzeňská diecéze vznikly na počátku 90. let 20. století pro kvalitnější a plošně výhodnější územní správu České republiky (Nešpor 2020). Nižší hierarchickou úrovní římskokatolické církve jsou vikariáty, pod nimi už jsou přímo územní jednotky farností. Mimo diecézní strukturu v ČR je součástí římskokatolické církve také vojenský vikariát, exarchát církve řeckokatolické a také většina řeholních společenstev (sem patří řády, kongregace a sekulární instituty).

Církev zastupují v ČR mediální podniky (např. Katolický deník či TV Noe) a vzdělanostně-zdravotně zaměřené instituty. Církev zřizuje v České republice 94 škol (SÚAV ČR 2022) různé úrovně a věnuje se také charitativní činnosti. Římskokatolická církev je v České republice z velké části dotována státem či z EU, což může představovat slabinu v ekonomickém zabezpečení této církve u nás (Nešpor 2020). Stát slíbil církvim částečné dotování provozu, pokud se zbaví některých ze svých nemovitostí. Ve středověku byla římskokatolická církev dotována šlechtou a také skrze desátky.

3.2. Demografie

V České republice žije podle Sčítání lidu, domů a bytů 2021 741 019 římskokatolických obyvatel (ČSÚ 2021), tento počet by však na mapě ČR nebyl rovnoměrně zastoupený na všech místech. Těchto zhruba 750 tisíc západních katolíků tvoří z celkového počtu 10 524 167 obyvatel podle dat ČSÚ (2021) pouhých 7% a toto číslo poměru dlouhodobě klesá. Příčinou je i blízké úmrtí starších obyvatel, kteří představují převážnou část všech římských katolíků. Problémem se sčítáním je již zmíněná nepovinnost otázky ohledně náboženské příslušnosti. Někteří římsští katolíci, kteří byli pokřtěni či navštěvují mše, do výsledného čísla nemusí být zahrnuti. Celý tento problém skutečného počtu katolíků v ČR by šel vyjádřit pomocí modelu následujících hierarchických úrovní (od vyššího možného počtu po nižší):

- Počet příslušníků římskokatolické církve odvoditelný z počtu osob, které jsou zapsány v matrikách jakožto pokřtěni a tedy by se dali považovat za součást církve.
- Počet příslušníků římskokatolické církve, kteří se přihlásili ve sčítání lidu k této organizaci, bude nižší než ten z matrik. Důvodem je fakt, že někteří Češi by se již k náboženství nehlásili, i když byli pokřtěni či svou víru nechtějí sdělit. Tuto možnost mají díky možnému přeskočení otázky ohledně jejich náboženské příslušnosti.
- Počet příslušníků římskokatolické církve, kteří jsou doloženi ze sčítání docházejících na bohoslužby, bude nižší než jejich počet ze SLDB. Příčinnou může být trend, že mnozí katolíci dochází na mši pouze párkrát do roka. Problémem je fakt, že mnozí

docházející do kostela nemusí být ani křesťany, natož aby se považovali za součást římskokatolické církve.

- Počet příslušníků římskokatolické církve, kteří jsou skutečně pravými katolíky, bude nejnižší ze všech úrovní. Je téměř nezjistitelné, kdo by se z možných početních výsledků (z různých výše vyjmenovaných zdrojů dat) dal označit za pravého katolíka. Záležitosti ohledně individuálního přístupu k církevnímu/náboženskému životu si lidé totiž většinou nechávají pouze pro sebe.

Je tedy velkým badatelským problémem zjistit, kdo je v ČR skutečně katolíkem a na číselná data je těžké se spoléhat, pokud se vzájemně vylučují. Při sčítání lidu se v řádu pár desítek tisíc obyvatel přihlásilo také k jiným církvím, totéž platí i pro ostatní náboženství. Česká republika se však s těmito dostupnými (a nsnadno ověřitelnými a shodnými s reálným počtem příslušníků) daty ze sčítání lidu řadí mezi nejméně katolické země v Evropě.

Přístup Čechů k náboženství se v průběhu posledního století měnil, ale nejde říct, že by Česko bylo výhradně ateistickou zemí. Klesající podíl i počet příslušníků římskokatolické církve je z části vyvažován přítomností individuálních vír (např. magie) a růstem menších náboženských organizací (Nešpor 2020). Je zajímavé, že z dat Pew Research Center (2013) by bylo území dnešní ČR roku 1910 (tehdy součástí Rakouska) mezi deseti nejvíce katolickými zeměmi světa, co do počtu příslušníků této církve. Žilo zde na 7 120 000 katolíků, což tehdy představovalo 86,2% všech obyvatel žijících v Českých zemích, a dokonce toto číslo tvořilo zhruba 2,5% všech katolíků tehdejšího světa.

Postupná modernizace světového myšlení, vědecký pokrok a u nás komunistický režim jsou příčinami ztráty počtu příslušníků církve. Dle výzkumu Nešpora (2020) se však zdá svět být dnes mnohem více religiózním, než kdy dříve byl. I když vědci v 60. letech předpovídali úplné vymizení náboženství v průběhu 21. století. Česká republika je ale extrémní laboratoří a výjimkou procesu modernizace a sekularizace, který se projevil ve smyslu poklesu příslušníků organizovaného náboženství (Nešpor 2020). Toto lze vidět na celkovém náboženském rozdělení obyvatel České republiky vycházejícího ze SLDB 2021 (ČSÚ). V něm zodpovědělo 1 374 285 obyvatel příslušnost k nějaké náboženské organizaci, další zhruba milion obyvatel se v jistém smyslu cítí být věřícími osobami, ale nemají příslušnost k žádné náboženské organizaci, toto číslo se podstatně zvětšilo oproti SLDB 2001 a 2011.

Římských katolíků v České republice byl podle SLDB 1991 4 021 385 a roku 2001 (ČSÚ) 2 740 780 obyvatel, jedná se o výrazný pokles oproti době pře světovými válkami. Při SLDB 2011 (ČSÚ) byl počet římských katolíků v ČR 1 083 899 a při již zmíněném SLDB 2021 klesl počet na ¾ milionu, další pokles tohoto čísla je předpokládán. Kraje, které měly nejmenší počet věřících při SLDB 2021 (ČSÚ) jsou Karlovarský, Ústecký a Liberecký. Historickými příčinami může být vylidnění německého obyvatelstva z území Sudet a také těžká industrializace za období komunismu

v ČR. Naopak kraje vyznačující se nejvyšším počtem římských katolíků se vyznačují kraje Jihomoravský, Moravskoslezský, Zlínský a Olomoucký. Na Moravě přetrvává silná tradice římskokatolické církve posílená dobrými vztahy místních lidí, především na venkově.

Tabulka č. 1: Obyvatelstvo ČR podle příslušnosti k římskokatolické církvi (2021)
podle obvyklého pobytu

Území	Počet Obyvatel	Církev římskokatolická
Česká republika	10 524 167	741 019
Hlavní město Praha	1 301 432	54 863
Středočeský kraj	1 415 463	48 858
Jihočeský kraj	631 803	44 371
Plzeňský kraj	581 436	22 810
Karlovarský kraj	279 103	6 464
Ústecký kraj	789 098	13 206
Liberecký kraj	435 220	10 444
Královéhradecký kraj	538 303	22 987
Pardubický kraj	510 037	31 184
Kraj Vysočina	497 661	67 695
Jihomoravský kraj	1 197 651	148 598
Olomoucký kraj	619 788	58 156
Zlínský kraj	564 331	102 833
Moravskoslezský kraj	1 162 841	108 550

Zdroj: Český statistický úřad 2022, *Obyvatelstvo podle náboženské víry a krajů*

3.3. Sekularizace

V rámci vědeckých teorií o náboženství přetrvávala ve 20. století sekularizační teze, ta se týkala postupného vymizení náboženství z veřejné sféry. Důsledek tohoto procesu by byl autonomní a také přímo úměrný rostoucí modernizaci světa (Nešpor 2020). Veškerá data z poválečné Evropy dokonce tuto tezi podporovala a náboženství skutečně upadalo. Jenomže tento proces byl v rychle modernizované Evropě a v USA vyvažován růstem malých náboženských organizací a také velkému příklonu lidí k individuálním vírám. Pád socialismu v mnoha zemích na světě umožnil návrat náboženství do veřejného prostoru. Podle Nešpora (2020) je svět dnes stejně náboženský jako před světovými válkami, avšak v jiném smyslu a v jiné formě. V některých státech světa stále rostou tradiční náboženství typu křesťanství či islám, např. v Africe a Latinské Americe rychle roste počet věřících. Hamplová (2013) používá dokonce pojem desekularizace dnešního světa, svět se zdá být a je stále více nábožensky emocionální. Česko je extrémní výjimkou mezi svými státními sousedy, co se sekularizace a desekularizace týče a důvodem zajisté není žádná větší vědecko-společenská vyspělost ČR od svých sousedů. Sekularizace by šla rozdělit na dvě možné formy. První forma ovlivňuje

smýšlení lidí o světě a ta druhá se týká přímo místa. Součástí druhé formy může být sekularizace formou odsvěcení a změny funkce bývalé sakrální stavby či formou nově probíhající výstavby na dříve spíše nezastavěném místě, která s sebou nepřináší žádné sakrální stavby. Světské smýšlení převážné části společnosti se tedy projeví i v nové zástavbě.

Proces sekularizace nastal v Českých zemích již za vlády císaře Josefa II. Ten, jakožto osvícený panovník, nechal zabavit značnou část církevního majetku (tedy i budov) a přidělil mu nový účel (např. nemocnice). Hybnou silou sekularizace v Českých zemích a následně v Československu byl nástup vědeckého pokroku, který zlepšoval kvalitu života. Lidé toužili po empirickém štěstí, raději než aby se spolehli na své modlitby či přímo na tuto činnost v rámci nějakého nábožného místa. Významným historickým činitelem, který přispěl k postupnému úpadku římskokatolické církve v Českých zemích, bylo národní obrození (Hamplová 2013). Češi v 19. století začali vymezovat sami sebe od Rakouska-Uherska, které bylo silně římskokatolické a katolictví bylo také státním náboženstvím. Dalšími historickými vlivy sekularizace v Československu a ztráty počtu příslušníků církvi jsou samozřejmě světové války, které otřásl veřejným míněním i tehdejší akademickou obcí (Nešpor 2020). Vliv měl také komunistický režim, který u nás silně působení římskokatolické církve omezil a její působení též striktně hlídal. Boj komunismu proti římskokatolické církvi byl v Československu zdaleka úspěšnějším než v ostatních zemích východního bloku (Hamplová 2013). Lidé pod vlivem komunismu si pomalu začali vytvářet představy o prolhané a zbytečné církvi, která touží po majetku a penězích. V ČR je pokles věřících, na rozdíl od sousedních států, také poháněn faktem, že římskokatolická církev (i ostatní církve) ztratila svoji návaznost na stát a málo figuruje v médiích. Česká média téměř nejsou charakteristická nábožnou náplní, totéž lze říct i o českém vzdělávacím systému, kde není vyučována teologie ani křesťanské hodnoty. RVP se zaměřuje spíše na hodnoty charakteru EU nebo globálního. Děti rodící se do ateistických rodin, často v prvních letech života ani nevědí, že nějaké náboženství existuje a jsou omezeni na empirické vědy.

Podle výzkumné práce Hamplové (2013) je Evropa jediným kontinentem, kde sekularizace stále převažuje nad desekularizací. Důvodem je fakt, že desekularizace probíhá jiným způsobem než ve zbytku světa, kde rostou tradiční a početná náboženství. V Evropě (především v té severozápadní části kontinentu) tento fenomén probíhá tak, že se lidé zkrátka spíše zaměřují na individuální duchovno a víru v nadpřirozené síly spíše než na organizované formy náboženství. Tento proces je obzvláště typický až extrémní pro Českou republiku, navíc je urychlen již zmíněným probíhajícím odstraněním církví z veřejného prostoru. Náboženství a víra jsou tak v ČR jaksi neviditelné. Neviditelné náboženství v zemích bývalého sovětského bloku je podle Hamplové (2013) důsledkem nejen komunistického přístupu k církvím, ale také možná slovanstvím. Slované mají totiž podle zmíněné religionistky Hamplové (2013) již od pradávna zájem o věštce, horoskopy a léčitele. Tyto individuální praktiky se především u nás upevnily za komunismu, protože lidé chtěli vzdorovat autoritě (církev) příkazující jeden způsob myšlení a života.

3.4. Postoje k náboženství

I přes existující stereotyp panující o obyvatelstvu České republiky jakožto ateistické země, se názory v Česku na religiozitu a církev velmi liší. Výzkumy byly prováděny agenturami DIN a ISSP, Hamplová je použila ve své publikaci (2013), kde se otevírá veliká rozličnost názorů na náboženství skrze odpovědi dotázaných obyvatel Česka. Česká republika patří mezi státy, kde lidé cítí velmi malou potřebu náboženskou či duchovní, obyvatelé převážně opovrhují církvemi a hledají spíše individuální cestu života, kterou jim nebude omezovat žádná náboženská autorita. Z tohoto shrnutí se možná zdá, že Česko je silně ateistickou zemí, pravdu je ovšem těžší nalézt. Pouze 10% obyvatel České republiky navštěvovalo pravidelně kostel či jiné náboženské místo (Hamplová 2013), z toho vyplývá již zmíněný a převažující nezájem Čechů o organizované náboženství. Na opačném konci tohoto výzkumu stojí zhruba 2/3 obyvatel země, které nikdy žádné náboženské místo nenavštívili.

K nezájmu o organizované náboženství jde ruku v ruce i nedůvěra. Z práce Hamplové a jejích poznatků (2013) je Česká republika nejméně důvěřivou zemí v celé Evropě ve vztahu k církvím. Pouze 5% obyvatel roku 2008 vyjádřilo naprostou důvěru v církev a jistou či menší důvěru vyjádřilo v církev necelých 40% obyvatel Česka. Většinová nedůvěra obyvatel Česka prostupuje skrze všechny socioekonomické skupiny a lidé nemají o církvích (především o té římskokatolické) dobré mínění. Objevují se urážky typu: církev chamtivá po majetku a financích, znásilňující církevní představitelé či zbytečná organizace. Tyto přehnané stereotypy mají původ v českém rebelství vůči rekatolizaci za Rakouska-Uherska a také proti vnější autoritě obecně, např. té nacistické či komunistické. Hamplová ve své knize (2013) uvádí mentální nastavení Čechů proti vnějším autoritám, která v roce 1918 existovala jako odpor vůči Římu a Vídni (tedy centrum římskokatolické církve a centrum bývalé monarchie). Vliv na veřejné mínění o církvích měl též v historii i socialismus, který působení římskokatolické církve v ČSSR silně omezil a lidem předával myšlenku o zaměření především na hmotný život (na úkor toho duchovního). Někteří lidé v ČR však pouze upřednostňují vědecký pokrok a církvemi se nezabývají. Nízká důvěra k církvím je v Česku velká též vlivem celkové vysoké nedůvěry v sociální instituce (Hamplová 2013).

Velice zajímavou statistikou získanou skrze ISSP a DIN (Hamplová 2013) je fakt, že Češi převážně odmítají a nedůvěřují v organizované formy náboženství, mají převážně kladný vztah k náboženství. Křesťanství je v České republice nejvíce sympatizovaným náboženstvím, až 60% populace Česka má k němu spíše pozitivní názor. Zakořeněný negativní postoj převážné části populace ČR k organizované formě náboženství tedy nemusí nutně znamenat negativní pohled na náboženství jako takové. Lidé alespoň částečně důvěřující či sympatizující s křesťanstvím v Česku mají vyšší důvěru v obecné křesťanství a v protestantské skupiny než v římskokatolickou církev.

Data získaná o názorech ohledně křesťanství v ČR však nepřibližují poznání, čemu Češi opravdu věří. V existenci Boha ani žádné nadpřirozené síly nevěřilo z dat ISSP v roce 2008

(Hamplová 2013) zhruba 55% populace Česka. Pouze 21% procent věřilo v Boha či mělo menší pochybnosti. Zbylých 24% procent vyjádřilo víru v nadpřirozeno. Celkem v rozporu s předešlými daty jsou následující zjištění. V Boha a nadpřirozeno tedy věří v Česku téměř polovina populace, ale např. o existenci nebe či pekla není přesvědčeno ani 10% obyvatel. Podobné hodnoty vykazuje i přesvědčení Čechů ohledně důvěryhodnosti v zázraky a posmrtný život. Mnohem větší důvěryhodnost však mají Češi k léčitelům, amuletům a v horoskopy, zde se hodnoty úplně i pravděpodobné důvěry pohybují až na polovině celé populace Česka. Více lidí v České republice tedy věří v důvěryhodnost věštění z hvězd a horoskopů než v existenci Boha, nebe a pekla. Tradiční nauka o křesťanské víře tak v České republice je nahrazována individuálními religiózními představami a praktikami. Takovýto průběh české religiozity je očekáván i do budoucnosti. Římskokatolická církev bude nadále ztrácet počet příslušníků, zatímco lidí s vlastním duchovním přesvědčením v existenci nadpřirozena a také příslušníků méně početných náboženských organizací bude stoupat.

Praktická část

4. Geografická analýza budov římskokatolické církve v Praze

Praha je ze svého hlediska opravdu zajímavým náboženským městem. A protože je římské katolictví předáváno církvi, která provázela historický vývoj českého národa téměř tisíc let, tak svou stopu tato organizace nechala také v největším městě dnešní České republiky. Tento odkaz, budovaný po dlouhá staletí, má v hlavním městě Praze formu románských rotund, působivých gotických katedrál, barokních kostelů, ale také kaplí, klášterů a památných křížů. Tyto architektonické prvky mají na území Prahy silné zastoupení a pouze upevňují fakt, že naše hlavní město je náboženským centrem Čech a i celé republiky. Praha je sídlem českého arcibiskupství a také biskupství pražského. Pražská diecéze spravuje 148 farností skrze 14 vikariátů (APHA 2024). Samotné území Prahy je rozděleno pod správu 4 vikariátů (které administrativní území Prahy nerespektují), ty nesou název podle přiděleného řadového čísla od 1 do 4. Území římskokatolické církevní správy se však neshoduje s územní správou administrativní ČR. Z toho důvodu bude Praha jakožto město s církevní tradicí popsána jen v rámci svého krajského administrativního území.

V následujících kapitolách budou tedy ty nejvýznamnější (ale i menší) církevní stavby na území hlavního města ČR představeny. Významným hlediskem při popisu výskytu těchto architektonických prvků bude především jejich prostorovost a místa výskytu. Tyto církevní stavby budou geograficky analyzovány podle jednotlivých pražských správních obvodů, jelikož Praha je milionové město a koncentrace náboženských staveb je vysoká. Důležitost při popisu geografického rozprostření nebudou hrát pouze samotné prostorové příčiny vzniku jednotlivých církevně významných budov, ale také kulturní a historické souvislosti. Jelikož se obory navzájem prolínají, je nemožné vypustit poznatky mimo geografii jako např. z historie. Jakožto hlavní zdroje pro geografickou analýzu římskokatolických staveb na území Prahy bude použit mapový portál Mapy.cz, dále 2 publikace od F. Ekerta (1883 a 1884) a také publikace Praha od Kolektivu autorů (b.d.). Problémem při popisu jednotlivých správních obvodů je fakt, že katastrální území některých městských čtvrtí se nachází na území více než jednoho správního obvodu. V tomto případě bude čtvrt' a její sakrální analyzováno ve správním obvodu s větším množstvím zástavby problematické čtvrtě.

4.1. Praha 1

Správní obvod Praha 1 je historickým i dnešním jádrem hlavního města ČR. Zde se nachází většina památek hlavního města, kvůli kterým Prahu navštěvují miliony lidí každý rok. Mnoho státně důležitých institucí či kulturních podniků zde má své sídlo dodnes. Území tohoto správního obvodu se nalézá na obou březích Vltavy před bodem, kde se směr toku řeky stáčí na východ (Mapy.cz 2024).

Praha 1 zahrnuje čtvrtě Hradčany, Malou Stranu, Josefov, Staré město a Nové Město. Praha 1 pořádá pravidelně spoustu kulturních a sportovní akcí. Důležité silniční a železniční tahy jsou situovány mimo toto jádro Prahy, transfer zde tedy představují přístavy na Vltavě, pěší zóny, ulice či linky pražského metra, tedy A, B i C. Osídlení je sice doloženo již za vlády Přemyslovců, avšak k největšímu rozmachu došlo v polovině 14. století za vlády Karla IV (Kolektiv autorů, b.d.).

Hradčany představují především rozsáhlý komplex Pražského hradu, který patří mezi nejvýznamnější budovy ČR. Hrad byl vystavěn a se stal sídlem státníků Českých zemí za Bořivoje I. na konci 9. století (Kolektiv autorů, b.d.). Hrad je dnes úředním sídlem prezidenta České republiky. Do katastrálního území Hradčan patří také mnoho parků (např. Marie Terezie), zahrad (např. Královská zahrada či Strahov) a komplexů v okolí (např. Štefánikova hvězdárna). V celé čtvrti se nachází spousta církevních památek, které byly nedílnou součástí tehdejších důležitých staveb v pobožné společnosti Čech. Zde je jejich výčet s důležitými informacemi:

- Pražský hrad obsahuje 5 kostelních zařízení a klášter. Katedrála svatého Víta, Václava a Vojtěcha je mohutnou gotickou stavbou, jehož výstavba moderní podoby započala již ve 14. století pod dohledem Petra Parléře a v interiéru se nachází desítky malých kaplí a oltářů (Ekert 1883). Tato stavba měla za úkol nahradit původní románskou rotundu z 9. století, ale byla dokončena a vysvěcena až roku 1929 (Kolektiv autorů, b.d.). Katedrála však dávno, před svým relativně nedávným dokončením, představuje náboženský symbol Českých zemí. Jsou zde pochováni velikáni národa, konaly (a stále konají) se zde korunovace i národně významné církevní obřady (Ekert 1883). Bazilika svatého Jiří je původem románská stavba z počátku 9. století, která byla roku 1675 zbarokizována a některé další části byly zmodernizovány v následujícím století (Ekert 1883). K bazilice je přistavěn klášter stejnojmenného patrona. Důležitou sakrální památkou je klasicistní kaple svatého Kříže, která byla zbudována za vlády císařovny Marie Terezie na II. nádvoří hradu (Ekert 1883). Kostel Všech svatých, nacházející se u zmíněné baziliky Jiří, byl založen v polovině 13. století a v 18. století byl přestavěn do barokního slohu (Ekert 1883). Poslední sakrální stavbou je kaple Panny Marie vestavěná do ústavu šlechtičen na hradu (Mapy.cz).
- V okolí Hradčanského náměstí se nachází arcibiskupský palác s vestavěnou kaplí věnovanou svatému Janu Křtiteli, která byla otevřena roku 1599. Arcibiskupství přesídlilo sem z Malé Strany, protože to původní bylo na Malé Straně zničeno husity (Ekert 1883). Na Hradčanském náměstí leží morový sloup Panny Marie z první poloviny 18. století, na kterém jsou k nalezení sochy světců (Ekert 1883). Na jihu zmíněného náměstí se nalézá klášter bosých karmelitánů, který je přistavěný ke kostelu svatého Benedikta. Původní kostel z poloviny 14. století byl nahrazen novou barokní stavbou z roku 1655 a byl v následujících stoletích ještě poupraven (Ekert

1883). Klášter prošel mnoha změnami majitelů i využití během historie, ale od roku 2020 jej spravují bosí karmelitáni. Nedaleko na západ leží od hradu také barokní kostel svatého Jana Nepomuckého (dostavěn roku 1729 a dnes sloužící spíše vojenským účelům) a okolo něj se nachází bývalý císařský špitál svatého Antonína a Alžběty (s kaplí této světičky uvnitř budovy) a též bývalý klášter voršilek (Mapy.cz 2024).

- Všech 5 dosavadně uvedených kostelních staveb je pod správou farnosti Hradčany, která má své jméno také podle slavné zdejší katedrály tří světců (APHA 2024).
- Na Pražský hrad směrem od Malé Strany vede cesta lemována sochami svatých (Ekert 1883).
- Ve strahovské části Hradčan se vyskytuje klášter premonstrátů s bazilikou Nanebevzetí Panny Marie. Klášter představuje nejvýznamnější řeholní ústav ČR. Klášter s bazilikou byl založen a dostavěn roku 1143, ale z původních staveb se příliš nedochovalo (Ekert 1883). Dnešní barokní podoba i interiér staveb pochází převážně z poloviny 18. století (Ekert 1883). Na severozápadní straně nádvoří před klášterem leží goticko-renesanční kostel svatého Rocha s malým křížem vně. Tomuto světci je jakožto patronu proti moru věnováno několik pražských sakrálních památek a o výstavbu zdejší na Strahově se roku 1612 prosadil císař Rudolf II (Ekert 1883).
- Mezi Strahovem a pražským hradem se nachází Loretánské náměstí s klášterním komplexem Lorety. Pražská Loreta je barokním poutním komplexem, jehož nejstarší částí je Nazaretská chýše z roku 1631 (Ekert 1883). Součástí komplexu Lorety je také zvonkohra a přistavěný barokní kostel Narození Páně z let 1723-1737 (Mapy.cz 2024), k jehož výstavbě a vzhledu podle mínění Ekerta výrazně přispěla tehdejší pobožná šlechta Čech (1883). Přilehlá zahrada Lorety obsahuje na své jižní straně při Loretánské ulici kapli svaté Barbory (patronka dobré smrti) z 18. století, která připomíná smutný příběh místního tragicky zesnulého z 16. století (Ekert 1883).
- Na severní straně Loretánského náměstí se nachází kříž a klášter kapucínů s kostelem Panny Marie Královny andělů. Klášter byl založen roku 1600 na okraji Hradčan, důvodem je poklidnost místa pro bratry kapucíny (Ekert 1883). Kostel byl dostavěn o 2 roky později a představuje prostou renesanční sakrální stavbu (Mapy.cz 2024).
- Římskokatolická fara kostela Nanebevzetí Panny Marie Strahov má na starosti stejnojmenný klášterní kostel, a také oba 2 klášterní kostely při Loretánském náměstí (APHA 2024). Na katastrálním území Hradčan leží ještě 2 samostatné kříže.
- Uprostřed náměstí Pohořelce bylo roku 1752 postaveno sousoší svatého Jana Nepomuckého (Mapy.cz 2024).

Malá Strana je čtvrtí založenou roku 1257, za Karla IV. začala prosperovat a její barokní vzhled pochází převážně ze 17. století (Kolektiv autorů, b.d.). Čtvrť se nachází na západním břehu řeky Vltavy. V této době ve čtvrti vznikly mnohé paláce (např. Valdštejnský), které dnes slouží politickým či kulturním účelům. Leží zde také spousta muzeí (např. Karla Zemana) a známých hostinců. Na Malé Straně se nachází spousta památek, mezi ně patří třeba různá muzea, zahrady či lanová dráha na Petřín. Významný aspekt památek představují i ty římskokatolické, jelikož víra byla důležitou součástí nábožně založené společnosti Čech v době výstavby památek. Zde je jejich výčet na Malé Straně:

- Vysoký barokní chrám svatého Mikuláše, který byl postaven roku 1704 a je charakteristický svou kupolí s věží (Kolektiv autorů, b.d.). Tato stavba nahradila původní gotický a nedostačující kostel, jenž byl původně z konce 13. století (Ekert 1883). Na Malostranském náměstí je přítomen morový sloup, ten je pozůstatkem zmíněné morové rány v Českých zemích na počátku 17. století (Ekert 1883).
- Klášter kajetánů s kostelem Panny Marie Matky ustavičné pomoci. Barokní chrám byl otevřen roku 1717 (Ekert 1883). Klášter sice dnes patří na starost Kajetánům, ale od svého založení v polovině 17. století ho spravovaly hned 3 řeholní řády (Ekert 1883).
- Nemocnice a klášter milosrdných sester svatého Karla Boromejského s přistavěným empírovým kostelem zasvěcenému patronu kláštera (Mapy.cz 2024). V místech dnešního kláštera sice již od přelomu 16. a 17. prováděli Vlachové zdravotnickou péči, ale sestry Boromejky vlastní komplex budov až od roku 1839 (Ekert 1883). Kostel svatého Karla Boromejského byl vystavěn v letech 1851 až 1855 (Ekert 1883). Vedení nemocnice skrze řeholní řád v klášterní budově poukazuje na potřebu vykonávat dobré skutky pocházející od věřících a putujících směrem k obyvatelstvu. V okolí klášterního sektoru se též nachází 2 kaple, 5 sakrálních soch a léčebná zahrada svatého Josefa (Mapy.cz 2024).
- Ve Vlašském špitále se nachází 2 vestavěné kaple, svatého Karla Boromejského a Panny Marie. Tyto kaple byly však z neznámých důvodů zrušeny, jelikož nejsou uvedeny v archivech APHA ani na mapovém portálu Mapy.cz (oba 2024). V těsné blízkosti špitálu jsou rozmístěny 2 kříže.
- V Thunovském paláci se nalézá zrušená barokní kaple svatého Kříže z poloviny 17. století (Ekert 1883).
- Klášter obutých augustiniánů s chrámem svatého Tomáše. Tento komplex představuje nejstarší klášter augustiniánů v Čechách, jelikož byl založen již roku 1285 (Ekert 1883). Stavba kostela byla zahájena stejného roku, ale kostel byl dostavěn až počátkem následujícího století (Ekert 1883). Podle Ekerta byl však dříve gotickou stavbou (což jde navenek poznat), stavba zřejmě se dočkala barokní rekonstrukce.

- Kostel svatého Josefa při bývalém klášteře bosých karmelitánek. Klášter postavil řeholním sestrám císař Ferdinand III. jakožto útočiště v polovině 17. století (Ekert 1883). Karmelitánky však přesídlili v 18. století na Hradčany a budovu v té době začaly spravovat řeholní sestry anglických panen. Součástí rozsáhlé klášterní zahrady jsou 3 kaple, svatého Jana Nepomuckého, Terezie z Ávily a Eliáše (Mpay.cz 2024). Kostel svatého Tomáše je barokní budovou s nizozemským průčelím a byl postaven na konci 17. století (Ekert 1883).
- Chrám Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského s klášteřem bosých karmelitánů a Pražským jezulátkem. Klášter vznikl v první polovině 17. století, kdy karmelitáni převzali správu nad budovou po luteránech, kteří byli po rekatolizaci vyhnáni z Prahy (Ekert 1883). Chrám byl dostaven roku 1611 v baroko/klasicistním slohu a v jeho interiéru se nachází Pražské jezulátko. Podle zjištění Ekerta bylo jezulátko uctíváno místními karmelitány při morových ranách v Praze v 17. století (1883). Nikdo z řeholních bratrů nezahynul a proto je soše připisována zvláštní moc, kvůli které za jezulátkem jezdí poutníci z celého světa i dnes (Kolektiv autorů, b.d.). Bývalá kaple jezulátka se nachází hlouběji na území Petřínských sadů.
- Kostel Panny Marie pod řetězem s komendem Maltézských rytířů leží na západ a nedaleko od Karlova Mostu. Oba objekty založili johanité v polovině 12. století, ale z původního gotického kostela zbylo jen průčelí (Ekert 1883). Několikrát zachvátil kostel požár a velká část stavby je tak novogotického slohu.
- Všech dosavadně zmíněných 7 kostelů/chrámů má pod svou správou římskokatolická farnost u kostela svatého Tomáše na Malé Straně (APHA 2024).
- Podle Ekertovy publikace (1883) se na území Malé Strany nachází ještě 6 kaplí, které jsou součástí historicky významných budov (např. gymnázia či paláce).
- Kostel svatého Vavřince na Petřínském kopci byl založen již za dob vlády Přemyslovců v románském slohu, jelikož byl Petřín liduprázdnou částí Prahy (Ekert 1883). Na konci 18. století bylo zařízení zrušeno a později zchátralo. Později proběhla barokní oprava a dnes o objekt pečuje starokatolická církev (Mapy.cz 2024). V blízkosti kostela je k nalezení nejen známá Petřínská rozhledna s bludištěm, ale také křížová cesta z první poloviny 18. století a kaple Božího hrobu (Ekert 1883).
- Zrušený gotický kostel (původně románský) svatého Vavřince z poloviny 12. století, který byl renovován roku 1784 a dnes slouží pouze jako památka (Mapy.cz 2024).
- Dalším kostelem, kde byla zrušena náboženská činnost římskokatolické církve, je původní gotická stavba zasvěcená Svatému Janu Křtiteli Na Prádle. Kostel byl v 18. století zbarokizován a od roku 1784 je pouhou památkou. Je zajímavé že ve stejný

rok, byly zrušeny hned 2 kostely na jihu Malé Strany. Možnou příčinou mohou být josefínské reformy vydávané té doby, tyto zabavovaly mnohý majetek církve.

- Karlův most spojuje Malou Stranu se Starým Městem již od roku 1357 za vlády Karla IV (Kolektiv autorů, b.d.). Tato spojnice čtvrtí, ležících na březích Vltavy, nahradila povodní zničený most Juditin. Při cestě na mostu bylo vystavěno od 17. století 32 soch světců od barokních umělců (Ekert 1883). Významná je též plaketa popravý svatého Jana Nepomuckého, ten byl svržen do řeky Vltavy roku 1393.

Staré Město představuje, již ze svého názvu, historicky nejstarší část Prahy. byla podle archeologických nálezů oblast již v pravěku a existence staveb je písemně doložena z 8. století (Kolektiv autorů, b.d.). Tato část leží na východním břehu řeky Vltavy, díky blízkému vodnímu zdroji zde bylo osídlení možné. Za vlády Karla IV. bylo založeno sousední Nové Město, kam se přestěhovalo rolnické a řemeslné obyvatelstvo. Díky tomu se ze Starého Města stala nadčasová čtvrť osídlena vyšší třídou, studenty, obchodníky a úředníky (kolektiv autorů, b.d.). Dnes představuje Staré Město výkladní skříň hlavního města ČR, které obsahuje největší množství památek (Staroměstský Orloj, Prašná Brána či OD Kotva) a stovky restaurací či obchodů (Kolektiv autorů, b.d.). Územím Starého Města vedou linky metra A a B, velká část čtvrtě slouží jako památková zóna pro pěší (Mapy.cz 2024). Díky společenské důležitosti náboženství v době výstavby/rozkvětu této čtvrtě se zde vyskytuje mnoho sakrálních staveb. Staré Město má na svém katastrálním území enklávu Josefov, který je židovskou čtvrtí (dříve ghettem) se synagogami a hřbitovem (Kolektiv autorů, b.d.). Z důvodu historické přítomnosti příslušníků judaismu v Josefovském (jméno čtvrtě podle císaře tolerujícího náboženskou rozlišnost) ghettu se zde nevyskytují žádné křesťanské stavby (Mapy.cz 2024). Římskokatolické památky Starého Města pražského jsou formou seznamu popsány níže:

- Chrám Matky Boží před Týnem byl původně kostelem z poloviny 12. století, který sloužil mše pro místní špitál léčící kupce z nedalekého tržiště (Ekert 1883). Nynější gotická podoba stavby pochází ze 14. století (dále ještě do 16. století doopravována), jelikož původní kostel byl zchátralý a již nedostačující (Ekert 1883). Staroměstská radnice byla postavena v polovině 14. století z nutnosti výstavby stálého radního sídla tehdejší Prahy a v interiéru budovy byla zakomponována kaple Panny Marie (Ekert 1883). Věž radnice obsahuje slavný pražský orloj, na kterém se při odbytí celé hodiny (pouze 9:00 až 23:00) točí sochy 12 apoštolů (Kolektiv autorů, b.d.). Na Staroměstském náměstí se nachází Mariánský sloup, který byl zvednut roku 2020 na památku původního barokního sousoší (Mapy.cz 2024).
- Kostel svatého Havla a arkýřová kaple svaté Kosmy a Damiána na Ovocném trhu, která je součástí Univerzity Karlovy. Kostel byl postaven v románském slohu již ve 12. století a důvodem jeho stavby bylo tehdejší rozšiřování Prahy za vlády Vratislava I. (Ekert 1883). Bylo tedy zapotřebí nábožensky obslužného místa v této lokalitě.

Budova se však dočkala dvou přestaveb. Gotické ve 14. století a barokní z let 1671 až 1738 (Ekert 1883). Nedaleká kaple vznikla při založení tehdejší koleje Karlovy Univerzity roku 1366 (Ekert 1883). Kaple tedy sloužila jako modlitebna pro studenty.

- Kostel svatého Haštala s křížem vně budovy na stejnojmenném náměstí. Kostel založili němečtí rytíři na počátku 13. století, ale o století později byl zvětšen v gotickém slohu kvůli nedostatečné kapacitě (Ekert 1883). Mnoho prvků dnešního exteriéru kostela je však renesančních a barokních ze 17. století, kdy kostel uchvátil požár (Ekert 1883)
- Klášter minoritů s bazilikou svatého Jakuba Většího, kaplí svaté Anny a s křížem. Klášter vznikl roku 1232 (Ekert 1883) a několikrát byl přestavěn (např. do slohu baroka), řádu minoritů však slouží dodnes (Mapy.cz 2024). Bazilika svatého Jakuba byla postavena ve stejné éře jako přilehlý klášter, avšak i tato stavba prošla mnoha přestavbami (Ekert 1883). Podoba baziliky dnes odpovídá gotickému kostelu s mnoha prvky baroka. Kaple svaté Anny vznikla roku 1323 a je součástí komplexu kláštera minoritů (Mapy.cz 2024).
- 4 zatím zmíněné kostely (či názvem chrámy a baziliky) s kaplí svaté Anny, které se vyskytují na katastrálním území Starého Města, jsou pod správou Týnské římskokatolické farnosti (APHA 2024).
- Gotický kostel svatého Ducha s venkovní sochou svatého Jana Nepomuckého a křížem. Stavba kostela nastala v polovině 14. století, jelikož v blízkosti vznikl klášter benediktinek (Ekert 1883). Klášter však byl zničen za husitských válek a benediktinky se na místo již nevrátili (Ekert 1883). Budova kostela byla barokně zrekonstruována v polovině 19. století (Mapy.cz 2024). Kostel svatého Ducha má na starost římskokatolická a stejnojmenná fara (APHA 2024), ta se však nachází směrem na východ (u kostela svatého Haštala konkrétně). Fara mohla v historii sloužit přilehlému kostelu (Svatý Haštal), avšak Týnská farnost převzala správu nad tímto kostelem, proto se oddíl dnes stará o kostel svatého Ducha.
- Kostel svatého Mikuláše ležící nedaleko Staroměstského náměstí. Tento kostel byl původně katolickou barokní stavbou z 18. století (Mapy.cz 2024). V průběhu svých dějin se však dočkal zrušení za vlády Josefa II., byl následně i využíván jako pravoslavný chrám a dnes slouží husitům.
- Klášter milosrdných bratří se špitálem a kostelem svatého Šimona a Judy. Budovy špitálu vznikly již v polovině 14. století (Ekert 1883). Roku 1620 získal místo již zmíněný řád, důvodem bylo pravděpodobně posílení habsburského vlivu a římskokatolické církve v Čechách po porážce stavů na Bílé hoře. Kostel byl, tehdy

jako gotická špitální kaple, vystavěn již s původním špitálem, v 17. století však pod novým vedením získal svou nynější zbarokizovanou podobu (Ekert 1883).

- Anežský klášterní komplex při řece Vltavě se dvěma zahradami, dvěma kostely a kaplí. Klášter byl založen Anežkou Přemyslovnou v polovině 13. století, ale vláda osvíceného panovníka Josefa II. přispěla k jeho zrušení (Ekert 1883). Klášter dnes funguje jakožto galerie a muzeum. Zde se opět ukazuje sekularizace vztažená na původní sakrální stavby využívané církví. Při založení kláštera vznikly i oba dva gotické kostely. Kostel svatého Františka stále slouží mše, avšak totéž nelze říct o přilehlém kostele svatého Salvatora, který nabyl památkového statusu a mše zde slouženy nejsou (APHA 2024). Kapli svaté Barbory vede fara u Týnského chrámu.
- Klášterní budovy dominikánů s kostelem svatého Jiljí. Zmínka o existenci kolegiátu a starého (menšího) kostela pochází již z poloviny 13. století. Za vlády Karla IV byl kostel výrazně zvětšen do gotické podoby a roku 1731 byl zbarokizován (Ekert 1883). Dominikánům byl klášter darován císařem Ferdinandem II ve čtvrtině 17. století (Ekert 1883) a tento komplex využívají dodnes. Stavbu kostela má na starost zdejší farnost (APHA 2024). Tato fara spravuje také nedaleký kostel svatého Bartoloměje, který představuje vrchol pražského baroka z poloviny 18. století (Ekert 1883). Při tomto kostelu se nacházel starý klášter, jehož náboženská funkce zanikla.
- Rotunda svatého Kříže představuje zachovalou románskou stavbu pravděpodobně z přelomu 12. a 13. století (Ekert 1883). Původně měla i svou římskokatolickou farnost, ale za josefínských reforem (konec 18. století) se z rotundy stalo skladiště a hrozilo i zbourání. O stavbu však dnes pečuje starokatolická církev (Mapy.cz 2024).
- Betlémská kaple, postavena na konci 14. století, měla sloužit církevnímu kázání v českém jazyce. Po popravě Jana Husa však chátrala a byla zbořena. Dnešní rekonstrukce slouží jen jako turistická destinace a památka (Mapy.cz 2024).
- Kostel svatého Martina ve zdi představuje další původní římskokatolický kostel, který byl zrušen za vlády Josefa II. a využit ke světským účelům (Mapy.cz 2024). V kostelu jsou však dnes slouženy mše, jelikož správu převzali evangelíci.
- Klementinum označuje budovy knihovny Karlovy univerzity. Komplex byl založen jakožto klášter dominikánů ve 12. století, ti však přesídlili v 16. století a klášter převzali jezuité (Ekert 1883). Za josefínské vlády se stal národní knihovnou. Z tehdejšího sakrálního komplexu zde však zůstaly 4 náboženské památky. Ty jsou důkazem potřeby náboženského místa v ještě nesekularizované společnosti. Jsou jimi zrcadlová kaple (z počátku 18. století) a kaple vlašská Nanebevzetí Panny Marie (ze století šestnáctého). První kaple sloužila jako kolejní modlitebna jezuitů a ta druhá pro italskou komunitu (Ekert 1883). Zbylé 2 sakrální památky jsou 2 barokní kostely.

Katedrála svatého Klimenta z let 1711 až 1715 (který slouží řeckým katolíkům) a kostel Nejsvětějšího Salvatora z konce 16. století, jehož stavbu spravuje místní akademická a římskokatolická farnost (APHA 2024).

- Při Karlově mostě se nachází na Starém Městě klášter křižovníků s červenou hvězdou a dívčí katolickou SŠ a s kostelem svatého Františka z Assisi. Komplex budov byl založen svatou Anežkou v polovině 13. století jakožto klášter a špitál s přílehlým kostelem a těmto účelům slouží dodnes (Ekert 1883). V novověku se místo dočkalo barokní rekonstrukce. Kostel spravuje stejnojmenná místní fara (APHA 2024).
- Na území Starého Města (ale i v některých dalších částech Prahy) se nachází další kostely, kláštery či jiné bývalé římskokatolické sakrální památky/Stavby (např. klášter s kostelem svaté Anny, kostel svatého Michala či bývalý klášter karmelitánů), jejichž činnost byla zcela zrušena vlivem vlády Josefa II. (Mapy.cz 2024), která zabavovala mnohý církevní majetek v 18. století.

Nově město je jakožto čtvrť/sídlo popsáno v následující podkapitole, avšak mnohé jeho sakrální památky se nachází na území správního obvodu Praha 1. Proto jsou uvedeny již zde:

- Václavské náměstí představuje společenské, obchodní a kulturní centrum metropole. Na jeho ploše se v historii odehrála spousta politických událostí. Jeho plochu vyměřil Karel IV. roku 1348 a náměstí bylo pojmenováno po slavném patronovi Českých zemí, což je svatý Václav (Kolektiv autorů, b.d.).
- Klášterní budovy františkánů s kostelem Panny Marie Sněžné a řádovou zahradou. Tento klášterní komplex, ležící v blízkosti dnešního Jungmannova náměstí, založil v polovině 14. století Karel IV. pro migranty karmelitánského řádu (Ekert 1884). Klášter však v 16. století chudl a byl též doby zrušen. Komplex byl přidělen františkánům roku 1606 (Mapy.cz 2024). Řád ho díky finanční pomoci šlechty zrekonstruovali a správou nad těmito budovami disponují dodnes (Ekert 1884)
- Kostel Nejsvětější Trojice se zrušeným klášterem trinitářů. Klášter získali trinitáři na počátku 18. století, avšak klášter byl zrušen (Ekert 1884). Přílehlý barokní kostel Nejsvětější Trojice (též z počátku 18. století) a kostel Panny Marie Sněžné spravuje farnost nacházející se na Jungmannově náměstí (APHA 2024).
- Klášterní komplex voršilek s křížem a kostelem svaté Voršily na Národní ulici. Pro řád těchto sester byl zbudován klášter již ve druhé polovině 17. století, přičemž samotný barokní kostel byl postaven na přelomu 17. a 18. století (Ekert 1884).
- Kostel svatého Vojtěcha se stejnojmennou farností a křížem vně kostela. Gotický chrám byl postaven již v polovině 14. století, avšak kvůli zastaralosti budovy byl

v letech 1875 až 1879 zrekonstruován částečně do barokního slohu (Ekert 1883). Mše vede v tomto, a též ve voršilském kostele, fara svatého Vojtěcha (APHA 2024).

- Klasicistní kostel svatého Kříže dostavený roku 1824 (Ekert 1884), který vznikl Na Příkopech. Důvodem jeho stavby v této ulici byla náboženská obsluha přilehlé školy.
- Kostel svatého Jindřicha a Kunhuty s přilehlou farou, křížem a sochami svatých Jana Nepomuckého a Judy Tadeáše. Všechny tyto sakrální stavby se nachází v Jindřišské ulici v blízkosti známé věže (Mapy.cz 2024). Mohutný gotický kostel byl postaven na území Nového Města roku 1351 (Ekert 1884), jelikož se v tehdejší osídlení čtvrti nacházely pouze malé a rozrůstajícímu se obyvatelstvu nedostačující kostely. Zmíněná fara vede kostel tento a také chrám svatého Kříže v ulici Na Příkopech (APHA 2024).
- Bývalý klášter kapucínů s kostelem svatého Josefa na náměstí Republiky. Tyto budovy jsou obestavěny nákupním centrem Palladium a jejich vjem z nich je tak podstatně zmenšen. Zdejší fenomén lze označit za jeden z příkladů sekularizace v ČR. Klášter byl založen roku 1630, avšak škody třicetileté války vedly k jeho zrušení na konci 18. století (Ekert 1884). Kostel byl dostaven roku 1636 v jednoduchém renesančním stylu, na jeho dvorci se vyskytují sochy světců (Mapy.cz 2024).
- Kostel svatého Petra je ukázkou gotické architektury ze 12. století (Ekert 1884). Tento kostel se nachází na Petrově, který byl ve středověku převážně Němci osídlenou částí Prahy a budova tak sloužila mše pro tehdejší Němce (Ekert 1884). V blízkosti kostela se nachází kříž a fara, jež má na starost kostel místní a také svatého Josefa na náměstí Republiky (APHA 2024).
- Na území Nového města (pouze ta část čtvrti v Praze 1) leží 2 kostely, které byly původně postaveny pro římskokatolickou církev, avšak dnes jej spravují protestantské proudy (Mapy.cz 2024). Těmito chrámy jsou gotický chrám svatého Klimenta a románský kostela svatého Michala.

4.2. Praha 2

Praha 2 se skládá ze 4 městských čtvrtí, konkrétně z Vyšehradu, poloviny území katastru Nového Města a Vinohrad. Nusle ve správním obvodu 2 mají pouze malou část svého území a navíc v tomto obvodu nejsou žádné církevní památky této čtvrti. Proto budou Nusle důkladněji rozebrány v podkapitole Praha 4. Praha 2 a její čtvrtě představují nejen východní vstupní bránu do historického centra Prahy, ale na svém území zahrnují slavné památky města. Praha 2 je důležitou dopravní křižovatkou odvádějící dopravu z historického jádra Prahy. Příkladem tohoto faktu je pražské metro či železniční nádraží Masarykovo a hlavní nádraží města.

Vyšehrad ležící na jihu Prahy 2 byl postaven již v 9. století jakožto protějšek Pražského hradu a byl sídlem Přemyslovských knížat (Kolektiv autorů, b.d.). Na Vyšehradu se nachází gotická bazilika

svatého Petra a Pavla, která byla původně menším románským kostelem z 11. století (Královská kolegiální kapitula sv. Petra a Pavla na Vyšehradě 2024) a sloužila tehdejší šlechtě ke mši svaté. Baziliku spravuje stejnojmenná fara (APHA 2024). Součástí hradního komplexu je také národní hřbitov s mnoha kaplemi a kříži, mnoho soch svatých, dvě samostatné kaple (svatého Vojtěcha a Panny Marie Šancovké) a románská rotunda svatého Martina při vstupní bráně do hradu. Vinohrady jsou sídlem, kde se ve středověku nacházela pouze pole, ale na konci novověku zde nastala mohutná výstavba domů (Kolektiv autorů, b.d.). Tato čtvrť má dodnes dobře udržovaný bytový fond a také kvalitní dopravní obslužnost (např. linka A metra či hlavní nádraží Prahy). Církevních (i dalších náboženských) památek Vinohrad, jako pozůstatek z nepříliš sekularizované novověké společnosti oproti dnešku, je na území Prahy 2 hned několik. Známa je neogotická bazilika svaté Ludmily z konce 19. století (doba výstavby Vinohrad) nacházející se na náměstí Míru. Tuto sakrální památku spravuje místní vinohradská farnost nacházející se na stejném náměstí jako kostel (b.d.). Na jihu Vinohrad se nachází malá kaple, další církevní stavby jsou součástí jiných správních obvodů (např. rozsáhlý Vinohradský hřbitov s kaplí svatého Václava v Praze 10).

Nové Město Pražské bylo založeno Karlem IV. roku 1348 a dnes představuje významnou městskou část s kvalitním využitím nebytových prostor, výbornou dopravní obslužností (všechny tři linky metra Prahy vedoucí skrze Nové Město jsou příkladem) mnoha památkami i sakrálními stavbami (Kolektiv autorů, b.d.). Slavné stavby světského charakteru jsou např. různé paláce, Národní muzeum, Národní divadlo či početná nákupní centra (Palladium, Quadrio a další). Pro správu Prahy jsou místními významnými budovami Magistrát města (již Praha 1) a Novoměstská radnice na Karlově náměstí (Kolektiv autorů, b.d.). Zdravotnictví na Novém Městě zastupuje Všeobecná fakultní nemocnice (Mapy.cz 2024). Církevní stavby byly nedílnou součástí středověké a novověké společnosti, která v Čechách byla silně nábožensky orientovaná (Nešpor 2020), a bylo proto potřeba nábožensky obslužných míst. Těchto míst církevních řádů se na území Nového Města nachází mnoho a zde budou formou seznamu popsány ty, co leží v Novém Městě na území správního obvodu Prahy 2:

- Klášterní komplex augustiniánů kanovníků založený Karlem IV. roku 1350 (Kolektiv autorů, b.d.) spolu se třemi kaplemi a gotickým kostelem Panny Marie a svatého Karla Velikého ze stejného období.
- Kostel svatého Apolináře ze 14. století postavený v gotickém slohu (Ekert 1884).
- Dva předchozí rozebrané kostely má pod správou Apolinářská fara (APHA 2024).
- Klášter benediktinů v Emauzích s křížem na nádvoří, též založen Karlem IV. roku 1347, v blízkosti kláštery leží hned 3 kostely (Ekert 1884). Barokní kostel svatého Jana Nepomuckého z 18. století, barokní kostel svatých Kosma a Damiána z počátku 18. století nacházející se na severu kláštera. Poslední sakrální stavbou je slavný kostel Panny Marie a svatých Prokopa, Jeronýma, Cyrila, Metoděje a Vojtěcha, který je

původně ze 14. století a v průběhu byl přestavěn do neogotického slohu (Mapy.cz 2024).

- Barokní kostel Nejsvětější Trojice, který byl původně gotickou stavbou z 15. století (Ekert 1884).
- Klášterní komplex alžbětinek z 18 století, který na svém území obsahuje samotnou budovu sester, 2 kaple, 2 kříže a kostel Panny Marie Bolestné (Ekert 1884).
- Kostely v Emauzích, Nejsvětější Trojice, svatého Kosmy a Damiána a Panny Marie Bolestné vede římskokatolická fara u kostela Nejsvětější Trojice ve Vyšehradské ulici (APHA 2024). Kostel svatého Jana Nepomuckého je spravován Německou římskokatolickou farností z budovy na Jugoslávské třídě (APHA 2024).
- Gotický kostel Zvěstování Panny Marie na Trávníčku z poloviny 14. století s křížem před jeho stavbou (Ekert 1884).
- Gotický kostel svaté Kateřiny z poloviny 14. století s barokně dostavěnou střechou, který kdysi sloužil místnímu a dnes zaniklému klášteru augustiniánek (Ekert 1884).
- Kostel svatého Štěpána s poloviny 14. století, který je dnes v novogotickém slohu a v jeho blízkosti se nachází románská rotunda svatého Longina ze 12. století (Ekert 1884) a také kříž. O obě tyto sakrální budovy, a také o následující zmíněný kostel, se stará farnost Svatého Štěpána (APHA 2024).
- Svatý Ignác z Loyoly je barokní kostel postavený roku 1770 (Ekert 1884).
- Kostel svatých Cyrila a Metoděje, který je barokní stavbou z první poloviny 18. století a dnes slouží pravoslavné církvi (Ekert 1884). Je znám jako místo posledního odboje atentátníků na říšského protektora Reinharda Heydricha roku 1942.
- Gotický kostelík svatého Václava z konce 12. století, kdy býval ještě románsky vypadající stavbou (Ekert 1884).
- Součástí Prahy 2 jsou také 4 samostatné kaple rozmístěné uprostřed zástavby Nového Města v tomto správním obvodu. Dvě jsou zaniklé, tyto se nachází na Karlově náměstí a z jedné se dochoval pouze obrys stavby (Mapy.cz 2024).

4.3. Praha 3

Žižkov představuje většinu území správního obvodu Prahy 3, ale také malé části katastru Vinohrad, Vysočan a Strašnic. Tyto čtvrtě a jejich církevní památky jsou však popsány ve správních obvodech, kde leží většina jejich zástavby (tedy ne zde). Praha 3 se nachází východně od centra města. Rozlohou menší část katastru Vinohrad na území Prahy 3 však má v tomto správním obvodu významnou církevní památku z roku 1932 vybudovanou ve starokřesťanském pojetí (Kolektiv autorů, b.d.). Jedná se o kostel Nejsvětějšího Srdce Páně charakteristický svou tmavě červenou barvou cihel a velikými hodinami. Mše zde vede fara příslušná ke kostelu (APHA 2024) Žižkov jako sídlo existuje

z dob vlády Karla IV., kdy zde po několik století dále existovala vinice a pole zásobující tehdejší Prahu (Kolektiv autorů, b.d.). Na konci 19. století zde proběhla výstavba činžovních domů a čtvrť se proměnila na dělnické sídliště, však bez významných výrobních závodů. Dnes je Žižkou čtvrť s hustou silniční sítí, skvělou občanskou vybaveností (linka metra A, mnoho známých hospod ve čtvrti či maloobchod Flóra) a též slavnými památkami, např. TV vysílač Žižkov se sochami dětí či památník Jana Žižky z Trocnova na Vítkově (Mapy.cz 2024)

Tehdejší česká společnost ještě nebyla tolik zasažena sekularizací a jevem poklesu věřících lidí (Hamplová 2013), proto také pro náboženskou obsluhu tehdejšího početného obyvatelstva ve čtvrti stojí hned 3 katolické kostely (plus evangelických). Římskokatolická farnost Žižkov spravuje všechny tři tyto zmíněné kostely a z jejich webových stránek pochází informace o těchto sakrálních památkách (2017). První kostel je k farnosti, na západě Žižkova, přilehlá novogotická stavba věnována Svatému Prokopovi, tento kostel byl vystavěn právě za bytové výstavby Žižkova na konci 19. století. Další farností spravovaná stavba je kostel svaté Anny postavený roku 1911, který se nalézá na severovýchod od farnosti (pod Vítkovem) a v průběhu dalších desetiletí od své dostavby byl upravován. Na východ od farnosti leží barokní kostel svatého Rocha, Šebestiána a Rosálie. Tato budova v 17. století plnila funkci hřbitovní kaple a mše se zde konají až od roku 1842. Ve středu Žižkova se nalézá hned několik rozsáhlých hřbitovů, které sloužili k pochování osob zesnulých na morovou epidemii v 17. století. Každý hřbitov pochovával osoby jednotlivých vyznání, nalézá se zde tedy židovský, pravoslavný, katolický i evangelický komplex (Farnost Žižkov 2017). Poslední sakrální stavbou v Žižkově je bývalý kostel Povýšení svatého Kříže, který slouží dnes jen jako koncertní sál (Kolektiv autorů, b.d.). Důvodem zániku funkce stavby je zrušení okolního hřbitova roku 1842.

4.4. Praha 4

Správní obvod Praha 4 leží na jih od centra města při západním břehu Vltavy. Zahnuje mnoho čtvrtí a zde v podkapitole jsou popsány Braník, Podolí, Nusle, Michle, Krč a Kunratice. Hodkovičky a Lhotka jsou představeny v Praze 12 (důvody jsou zde uvedeny). Záběhllice, Vinohrady a Šeberov zde mají pouze malou část katastrálního území, proto nejsou čtvrtě rozebrány zde. Prahou 4 prochází důležité dopravní tahy, např. městský silniční okruh či linka metra C. Žije zde téměř 150 tisíc obyvatel (Kolektiv autorů, b.d.), což správní obvod činí nejvíce osídleným ze všech v hlavním městě. Je tomu tak především díky rozsáhlé panelové výstavbě z dob socialismu, která se nalézá především v Nuslích, Krči a Michly (Kolektiv autorů, b.d.). Osídlení je na území Krče potvrzeno již z doby kamenné a Praha 4 se za tu dobu změnila v moderní a skvěle občansky vybavené panelové/domové sídliště (Kolektiv autorů, b.d.). Severní polovinu Nuslí představuje zástavba především z přelomu 19. a 20. století, tedy z období stále přítomného vlivu náboženství na podstatnou část společnosti Českých zemí. Nachází se zde 2 římskokatolické kostely a oba spravuje farnost svatého Václava v Nuslích (b.d.). Prvním (ze 12. století) je barokní stavba svatého Pankráce (s přilehlou kaplí), jež byla v období výstavby

zrekonstruována. Druhý je kostel svatého Václava dostavěn roku 1903 (Římskokatolická farnost u kostela sv. Václava Praha-Nusle b.d.). V jižní polovině Nuslí se nachází četné panelové domy, mrakodrapy a obchodní centrum uprostřed zástavby. Místo pro sakrální památky v moderní sekulární éře nezbylo.

Historie Michle se datuje až do poloviny 12. století a během dějin zde probíhala různorodá zástavba (Kolektiv autorů, b.d.) Čtvrť tvoří industriální zóna na severu při železnici, rodinné domy uprostřed katastru a moderní panelové sídliště na jihu čtvrtě. Stopu sakrálna zde představuje barokní kostel Narození Panny Marie t roku 1726 s přilehlým křížem, kostel je veden farností Michle (b.d.). Kostel leží na pomezí moderního panelového sídliště a rodinných domů, jednalo se tedy o okraj tehdejší zástavby. V Michly jsou ještě rozmístěné 2 kříže, v industriální zóně. Čtvrť Podolí získala název díky historické osadě ležící v údolí Vltavy od počátku 13. století (Kolektiv autorů, b.d.). Osada vznikla okolo kostela svatého Michala Archanděla. Stavba je románsko-gotického slohu a na starost ji má farnost Podolí (2017). Fara však leží na území čtvrti Braník v blízkosti jiného kostela (APHA 2024). U kostela se vyskytuje také malý hřbitov s kaplí, 2 kříže a zvonice. Kostel byl ve středověké pobožné společnosti důležitým místem. Není tedy žádným překvapením, že okolo této stavby vyrostla celá vesnice, z níž lidé docházeli (a dochází) na mše. Ve středu novější zástavby rodinných domů na Kavčích Horách se nachází velký hřbitovní komplex s kaplí a dvěma kříži. Jihovýchodní část Podolí představuje již zmíněné moderní panelové sídliště, kde se žádné katolické památky nenacházejí. Čtvrť je též známa vltavskými přístavišti.

Historie Braníku sahá až do 11. století. V 17. století zde řád dominikánů obdržel území a založil pivovar s rezidencemi (Kolektiv autorů, b.d.). V údolí Vltavy vznikala v novověku postupně řada domů a bytů. Tehdejší lidé potřebovali vykonávat náboženské praktiky, a proto zde byl na přelomu 19. a 20. století zbudován kostel svatého Prokopa v novorománském slohu (Farnost Braník b.d.). Tento kostel spravuje branická farnost. Na severovýchod od údolí Vltavy se rozprostírá moderní bytová zástavba vzniklý v posledních desetiletích (Kolektiv autorů, b.d.). V této části Braníku se nenachází žádná římskokatolická památka. Podobná situace je přítomna na jih od městského silničního okruhu, kde se na panelovém sídlišti navazujícím na Prahu 12 nevyskytuje žádná stopa sakrálna. Tyto jevy jsou spojeny s úpadkem vlivu církve či organizovaného náboženství obecně v ČR či s mocným procesem sekularizace společnosti. Poslední stopou náboženských památek je hřbitovní komplex s kaplí na jih od městského okruhu.

Čtvrť Krč je rozdělena (podobně jako Braník) na zástavbu severní od městského okruhu Prahy a na jižní, přičemž obě zástavby představují především velká a kvalitně vybalená sídliště. Na severním sídlišti se nachází kostel svatého Františka z Assisi uvnitř dřevěné stodoly. V kostelu vede mše fara z Michle (APHA 2024). Žádný významný kostel z daleké historie se zde v Krči však nenachází. Což může být zvláštní, vzhledem k téměř tisícileté historii Krče i k existenci velkého a dochovaného

zámeckého komplexu (Kolektiv autorů, b.d.). Pravděpodobným vysvětlením je existence kostela v okolních čtvrtích, tím pádem nebyla zřejmě zapotřebí stavba dalšího. Na území katastru Krče se však nachází mnoho kaplí. Jedna je součástí většího hřbitova na severním sídlišti, další se nalézá při Braníku. Významná je kaple svaté Anny vyskytující se nedaleko zámku v oblasti původního vesnického osídlení (Mapy.cz 2024). Poslední kaple je přilehlá fakultní nemocnici na jižním sídlišti. V Krči leží také na severní polovině 2 vzdálené kříže.

Kunratice jsou městskou částí rozkládající se na jih od Kunratického/Michelského lesa a na sever od dálničního okruhu Prahy (D0). Písemná zmínka je dochována z konce 13. století a bohatou historií potvrzuje nejen zřícenina tvrze v místním lese, ale též velký zámecký dvůr (Kolektiv autorů, b.d.). Severovýchod Kunratic navazuje na panelové sídliště Chodov a jihozápad představuje průmyslovou zónu. Ve středu sídla se na místě původní vesnice a v těsné blízkosti zámku nachází barokní (původně gotický) kostel svatého Jakuba Většího z 18. století, který má na starosti Kunratická farnost (APHA 2024). Při kostelu se nachází také kaple a nedaleko směrem na sever je hřbitov. Výskyt sakrální památek na místě historicky starší zástavby poukazuje na důležitost církve v tehdejší společnosti. V Kunraticích leží 2 kříž, jeden na severovýchodním sídlišti a druhý na jihu čtvrti.

4.5. Praha 5

Území správního obvodu Prahy 5 tvoří čtvrtě Smíchov, Hlubočepy, Radlice, Košíře, Motol, Slivenec a Holyně. Jinonice jsou rozebrány v podkapitole Praha 13. Praha 5 leží na západ od Vltavy a také centra hlavního města a představuje jeho důležitou dopravní tepnu (příkladem budiž městský okruh, několik železničních drah či linky metra A a B). Osídlení je na tomto území doložené již od pravěku, a až do 18. století byla čtvrt charakteristická letohrádky a zahradami. Ale od 19. století nastal největší rozmach Smíchova, provázený výstavbou mnoha továren, dělnických kolonií či místního pivovaru (Kolektiv autorů, b.d.). Tato výstavba charakterizuje Smíchov i dnes, avšak mnoho budov bylo zmodernizováno např. do podoby obchodních center. Jelikož v období rozmachu této čtvrtě byla římskokatolická církev (a křesťanství obecně) jednou z určujících vlivů společnosti, tak v tomto období vyrostlo ve Smíchově mnoho sakrálních památek. Místní fara Smíchov spravuje hned několik kostelů v Praze 5 (2024):

- Novorenesanční kostel svatého Václava z roku 1885 ležící ve středu Smíchovské zástavby.
- Novorománský kostel Zvěstování Panny Marie z konce 19. století, při něm se nachází klášter svatého Gabriela.
- Novorománský kostel svatého Filipa a Jakuba z roku 1896, tato stavba je spolu s kaplí a křížem součástí velkého hřbitova Na Malvazinkách nacházejícího se na západu Smíchova.

Součástí smíchovských katolických památek je také Malostranský hřbitov (původně morový) s empírovým kostelem Nejsvětější Trojice z první poloviny 19. století (Mapy.cz 2024). Na západní polovině čtvrti leží dvě další kaple. Nedaleko nádraží Smíchov se vyskytuje velký dřevěný kříž.

Motol představoval v historii pouze místní zámek s přílehlou kaplí z konce 17. století (Kolektiv autorů, b.d.). Dnes je však čtvrť charakteristická několika lesoparky a známou nemocnicí s přílehlým moderním sídlištěm. Toto sídliště s nemocnicí jsou pozůstatkem socialismu a jedinou sakrální památkou zde je hřbitov s kaplí (ležící sice již v Košířích, ale navazující na zástavbu sídliště). Kostel zde nebyl zbudován z důvodu jednak přísného režimu k církvi ve 20. století a také úpadku vlivu církve v moderní ČR. Možným důvodem je ale též jejich existence v okolních čtvrtích, proto kostela nebylo potřeba na sekularizovaném sídlišti. Na ploše jihozápadního lesoparku se nachází druhý hřbitovní komplex Motolu s krematoriem. Košíře jsou původně vinařskou vesnicí ze 17. století a většina dnešní zástavby domů a činžovních bytů zde byla dokončena ještě do poloviny 20. století (Kolektiv autorů, b.d.). Pro nábožensky potřebu, poháněnou též neexistencí kostela zde, tehdejší populace byl zbudován roku 1938 funkcionalistický kostel svatého Jana Nepomuckého. Tento kostel spravuje římskokatolická farnost Košíře (b.d.), také spolu s kostelem Nejsvětější Trojice, morovým hřbitovem a kaplí Nanebevzetí Panny Marie, které se již nacházejí v západním cípu katastru Smíchova (kde byly i popsány podrobněji). Přímo v katastru Košíře leží dvě malé kaple, jedna u pramene Cibulky a druhá uprostřed zástavby rodinných domů.

Hlubočepy zástavbou navazují na jižní Smíchov. Původní malá ves ze 13. století se rozšiřovala v období od průmyslové revoluce do 19. století. Z tohoto období zde byl vystavěn barokní (původně románská stavba ze 13. století) kostel svatého Filipa a Jakuba z poloviny 18. století, který leží se starým hřbitovem při řece Vltavě. V této s bohatou historií části čtvrtě se též nachází 4 libovolně rozmístěné kříže a nový hřbitov. V první polovině 20. století v Hlubočepch nastala výstavba vil, rodinných domů, kaváren a barrandovského studia, ta druhá byla zase charakteristická vznikem moderního panelového sídliště (Kolektiv autorů, b.d.). Významnou církevní památkou této novější části Hlubočep je komunitní centrum a kostel Krista Spasitele z roku 2013, který může být symbolem postupného a pouze možného obrození náboženství v české společnosti a byl také potřeba pro sloužení mše lidem rozsáhlého sídliště (Mapy.cz 2024). Komunitní centrum a kostel svatého Filipa a Jakuba spravuje fara Hlubočepy, která se nachází při kostelu u řeky Vltavy (2024).

Zmínka o Slivenci pochází již z 11. století, kdy zde býval zemědělský dvůr na významné obchodní stezce směrem do Bavor (Kolektiv autorů, b.d.). Vesnickou tvář si čtvrtě Slivenec a Holyně zachovaly pouze do začátku 20. století, protože v posledních desetiletí se díky poklidnosti této části hlavního města rozmohla zde výstavba rodinných domů (Mapy.cz 2024). Zde se vyskytuje fenomén existence náboženských staveb při historicky významných či starších budovách. Což poukazuje na význam náboženských praktik v tehdejší společnosti. Konkrétně zde se fenomén projevuje formou

existence gotického kostela Všech svatých ze 13. století na dvoře Slivence a také skrze kapli Jana Křtitele, která se nachází na návsi Holyně (Kolektiv autorů, b.d.). Kostel spravuje budově příslušná fara Slivenec (APHA 2024). Probírané městské části se také nachází hřbitov Slivenec, jedna další (novější) kaple v Holyni a 10 různě rozmístěných křížů. Tak velký počet zdejších křížů může souviset s významem tehdejší stezky do Bavor.

4.6. Praha 6

Praha 6, ležící na severozápad od jádra Prahy, je rozlohou největší správní obvod hlavního města (Kolektiv autorů, b.d.). Zahnuje čtvrtě Bubeneč, Dejvice, Sedlec, Střešovice, Břevnov, Veleslavín, Vokovice, Liboc, Ruzyně, Přední Kopanina, Nebušice, Lysolaje a Suchdol. Většinu staveb Prahy 6 tvoří rodinné a činžovní domy, nachází se zde také široká škála služeb. Správní obvod představuje důležitou dopravní tepnu severu Prahy. Prochází zde linka metra A, začínají zde dálniční tahy na Karlovy Vary a Chomutov a v Ruzyni se nachází mezinárodní Letiště Václava Havla. Část Bubeneče sice leží ve správním obvodu 7, ale zástavba se vyskytuje hlavně v tom šestém. Sídlo je písemně zmiňováno již na konci 12. století, a díky tehdejší vlivné církevní moci zde byl vystavěn kostel již na počátku 13. století. Nový klasicistní kostel svatého Gotharda postavený roku 1801 nahradil starou a již nedostačující stavbu a spravuje ho bubenečská fara (2024). V blízkosti kostela leží také kaple a kříž. Na severu čtvrtě leží hřbitov s křížem a nedaleko komplexu se nachází kaple.

Střešovice dnes představují kvalitně vybavenou čtvrt' s mnoha rodinnými domy. V historii se však jednalo o sídlo s obyvateli již od pravěku, kde se ve středověku vyskytoval zemědělský dvůr (Kolektiv autorů, b.d.). Původní stavby se však nedochovaly a zmíněná zástavba domů přinesla v 19. století také otevření novorománského kostela svatého Norberta. Přílehlé sakrální kostela tvoří 2 kříže také římskokatolická farnost svatého Norberta, ta spravuje novorománský chrám (APHA 2024). Ve čtvrti se nachází také hřbitov (s křížem) na jejím severu a jedna kaple na jejím jihu. Historie Břevnova je silně spjata s místním klášteřem benediktinů, který byl založen roku 993 a slouží dodnes jako kulturní a náboženské centrum čtvrti (Kolektiv autorů, b.d.). Ke klášteři byl postupně přistavěn také pivovar, rozsáhlá zahrada a v první polovině 18. století zde vznikla také barokní bazilika svaté Markéty (Kolektiv autorů, b.d.). Dnes je Břevnov moderní a vybavenou čtvrtí s rozsáhlou zástavbou rodinných i panelových domů (Mapy.cz 2024). Významná je též místní vojenská nemocnice či sportovní komplex na Strahově s velkým stejnojmenným stadionem. Díky zdejšímu klášteři se však v Břevnově nachází spousta sakrálních památek odkazujících na význam náboženství ve společnosti tehdejších Českých zemí. V těsné blízkosti klášteře se nachází velký hřbitov s dvěma kaplemi a centrálním křížem. V katastrálním území Břevnova se vyskytuje 14 kaplí, ty jsou součástí místních komplexů hřbitova, nemocnice, hájecké poutní stezky či představují jiný význam. Ve čtvrti se nachází ještě 2 kříže. O kapli v nemocnici Břevnov a o kapli a jihu Střešovic pečuje zmíněná fara u kostela svatého Norberta (APHA 2024).

Celou západní polovinu území Ruzyně představuje mezinárodní letiště Václava Havla a budovy s ním spojené. Východní polovinu čtvrtě (zahrnující většinu budov Ruzyně) je možno rozdělit na severní a jižní, především kvůli rozdílným historickým okolnostem zástavby. Severní polovina představuje panelové sídliště, moderní domy a průmyslovou zónu. Jižní polovina zástavby vyrostla okolo původního zemědělského dvora s tvrzí, původně z počátku 15. století. Právě zde se nalézají stopy církve, jsou jimi hřbitov s křížem a kaplí, menší hřbitov, kaple na místech původního dvorce a kříž na okraji čtvrtě. Toto poukazuje na historicky větší význam organizovaného náboženství v české společnosti. Nedaleko Bílé hory se nachází kříž. V Ruzyni není přítomen kostel a pravděpodobnou příčinou není proces sekularizace Čech, ale přítomnost této stavby v okolních sídlech, navíc i s kláštery. Svou zástavbou navazující čtvrt Liboc je malou a poklidnou čtvrtí s rodinnými domy. Jedná se také o oblíbenou turistickou destinaci díky přírodní rezervaci Divoká Šárka na severu Liboce a na jeho jihu obora Hvězda se stejnojmenným letohrádkem. Původní ves je zmiňována již roku 993 (Kolektiv autorů, b.d.) spolu se založením břevnovského kláštera a právě na místech tohoto starého sídla se nachází jediné církevní památky zde. Jsou jimi kaple, kostel s křížem a hřbitov při zmíněné oboře. Původní starý kostel z doby vzniku vsi byl nahrazen, podle Libocké farnosti (b.d.), roku 1842 klasicistní kostelem svatého Floriána a Šebestiána. Tento kostel libocká fara spravuje. Kříž na památku obětím světových válek se nalézá v přírodní rezervaci Divoké Šárky. V evropské ulici se na přelomu s Vokovicemi vyskytuje velký a novější hřbitovní komplex (Mapy.cz 2024).

Vokovice bývaly od 14. století velkým dvorem s hospodářskými usedlostmi (Kolektiv autorů, b.d.). Je tedy zvláštní, že čtvrt nenaskytuje žádné náboženské památky z historie, kde měla římskokatolická církev velký vliv na společnost. Vokovice dnes představují moderní čtvrt s mnoha službami, rekreačními místy a také se zástavbou panelových i rodinných domů okolo evropské ulice. Jedinými sakrálními památkami zde je kaple věnovaná blahoslavenému Odorikovi a také kříž nedaleko evropské třídy. Nepřítomnost kostela či jiné více významné náboženské stavby ve Vokovicích je zřejmě důsledkem výskytu nábožensky obslužené budovy v blízkých sídlech. Veleslavín je čtvrtí též soustředící sektor panelového sídliště a rodinných domů okolo evropské třídy. Původní vesnice pocházející zhruba z 10. století představovala zemědělskou usedlost, která se nikdy nedočkala vlastního kostela (Kolektiv autorů, b.d.). Kostel na území Veleslavína nikdy nestál, protože kostel v nedalekém Liboci zřejmě nábožensky obsluhoval i místní. Jedinou sakrální památkou zde je kaple se zvonící, která se dochovala z původní vesnice (Kolektiv autorů, b.d.). Toto historické jádro Veleslavína zahrnuje také zdejší zámek.

Dejvice jsou jako vesnická oblast zmiňována již na konci 11. století (Kolektiv autorů, b.d.). Z druhého vojenského mapování Rakouska-Uherska, dostupného na portálu Mapy.cz (2024), vyplývá, že na území katastru dnešních Dejvic se ještě v 19. století nacházelo spoustu malých dvorců a oddělených vsí. To může být možnou příčinou existence spousty římskokatolických památek. Mnoho vsí ještě v 19. století (před rozšiřováním Prahy) mělo svou malou kapli či přímo kostel a tyto stavby se

dochovaly. Jihovýchod Dejvic představuje činžovní domy a významné kulturně-vzdělávací komplexy. Ve zbytku čtvrtě dominují rodinné domy. V blízkosti Hendlova dvora se nachází kaple, hřbitov s křížem a zbarokizovaný kostel svatého Matěje, který představuje stavbu z počátku 15. století spravovanou kostelní farou (2024). Směrem na západ od dvora se nachází ještě jedna další kaple. Na jižní polovině Dejvic se vyskytují 3 kaple, kříž a 2 kostely. Bazilika svatého Vojtěcha z roku 1927 je součástí budovy arcibiskupského semináře (Mapy.cz 2024). Kostel svatého Václava z počátku 20. století je novorománská stavba, o kterou pečují sestry františkánky z přilehlého kláštera (2014). Na severozápadním okraji Dejvic se nedaleko zámku nachází 3 kříže při bývalé štolě a také kostel svatého Jana Nepomuckého. Tato románská stavba postavená roku 1713 spadá pod farnost v Nebušicích (APHA 2024). Dejvice jsou příkladem čtvrti s bohatou historií, což souvisí i s velkým výskytem sakrálních památek.

Sedlec je čtvrtí jejíž vývoje ovlivnila místní železniční trať, která přinesla také stavbu industriální zóny a obytných zařízení (Kolektiv autorů, b.d.). Tento ráz je pro Sedlec typický dodnes a jedinou sakrální památkou je kaple Nejsvětější Trojice. Stavba z počátku 18. století se nachází nedaleko místního zámku. Zde se objevuje fenomén přítomnosti církevních staveb v blízkosti jiné významné budovy z historie. Osídlení na území Přední Kopaniny je doloženo již z pravěku a zmínka o vsi pochází z konce 13. století (Kolektiv autorů, b.d.). Právě z tohoto období byla v sídle vystavěna neomítnutá rotunda svaté Máří Magdalény. Dnes vede tuto stavbu fara Tuchoměřic (APHA 2024). V přilehlé poloze k rotundě se nachází kaple, hřbitov a zvonice. Pro lid tehdejší malé vsi mělo náboženství zřejmě velký význam, proto také zde stojí hned několik sakrálních památek. Dnes představuje Přední Kopanina poklidné a vybavené předměstí hlavního města, které si ponechalo svůj vesnický charakter i stopu církve. Historie Nebušic sahá do druhé poloviny 13. století, od této doby až do 20. století se jednalo především o sídlo se zemědělsko-řemeslným charakterem (Kolektiv autor, b.d.). V minulém století zde začala výstavba rodinných domů a ta nejen že pokračuje i dnes, ale také změnila čtvrt' do sídla s mnoha službami. Nebušice sice nikdy nebyly velkým či významným sídlem, ale sakrálních památek se zde pár vyskytuje. Leží zde hřbitov s kaplí při severním lese. V místech historického jádra sídla se nachází novorománský kostel svatého Cyrila a Metoděje, který byl dostaven roku 1886 a spravuje ho farnost pojmenovaná po patronech stavby (b.d.). Tato fara též spravuje kostel v blízkých Dejvicích. Ve čtvrti jsou k nalezení 3 kříže.

Městská část Lysolaje se nachází ve stejnojmenném údolí a její existence je prokázána od počátku 13. století (Kolektiv autorů, b.d.). Mnoho zemědělských dvorů je zde z historie přítomno dodnes. Právě v jejich blízkosti se nachází místní sakrální památky, konkrétně jsou jimi 2 kaple a malý klášter Mnišek Kazatelského Řádu. Při lese na jihu Lysolaj se nachází kříž. Zástavba mimo historické jádro sídla představuje mnoho moderních bytových zařízení a v této oblasti se žádné církevní památky nevyskytují. Tato zástavba navazuje na severu Lysolaj k sousední čtvrti Suchdol. Zde se kromě mnohých panelových, činžovních či rodinných domů nalézá také Česká zemědělská univerzita. Tento

sektor novějších budov, zasahující na území obou čtvrtí, nezahrnuje žádné církevní (ani náboženské) památky. Jednoduchou příčinou tohoto jevu je sekularizace v české společnosti, která byla a je stále přítomna v éře nové výstavby v těchto čtvrtích. Kostel zřejmě již není zapotřebí, také vzhledem faktu že je stavba tohoto typu přítomna v nedalekých sídlech. Na druhou stranu je tento sektor výborně vybaven a obsluhován, zřejmě i díky přítomnosti významné univerzity. Historické jádro Suchdol je zmiňováno již v 10. století, ale našli se i předměty z pravěku (Kolektiv autorů, b.d.). V této části čtvrtě se nachází nejen historický významný Brandejsův statek, ale v jeho blízké pozici také 2 kaple a kříž. Tato situace ohledně rozmístění sakrálna zde v Suchodolu ukazuje na fenomén, kde jsou památky náboženského charakteru přítomny nedaleko historicky významných staveb či komplexů. Veškeré významné sakrální stavby (kostely či kaple) na území čtvrtí Dejvice, Sedlec, Lysolaje a Suchdol má pod svou správou fara příslušná kostelu svatého Matěje v Dejvicích (APHA 2024).

4.7. Praha 7

Správní obvod Praha 7 se nachází na březích řeky Vltavy na sever od centra města. Jeho součástí jsou čtvrtě Troja a Holešovice. Čtvrť Bubeneč částečně leží v tomto obvodu, ale jeho sakrální památky a obytná zástavba jsou součástí Prahy 6, proto je o čtvrti psáno podrobněji v předešlé podkapitole. Avšak v Praze 7 leží významné části/památky Bubence, díky kterým je Praha 7 tolik lidmi vyhledávaným obvodem pro rekreaci. Jsou to např. stadion fotbalové Sparty, pražské výstaviště, planetárium, mořský svět Praha či královská obora, která je zakládajícím kamenem Prahy 7 z dob Přemyslovců (Kolektiv autorů, b.d.).

Holešovice jsou čtvrtí nacházející se na poloostrově meandru Vltavy v Praze a jejich historie se datuje do 13. století. Velký rozmach a výstavba tohoto sídla nastala až po průmyslové revoluci, kdy zde bylo zbudováno industriální předměstí (Kolektiv autorů, b.d.). Holešovice jsou dnes důležitou dopravní tepnou severu centra Prahy (linka metra C, přístav na Vltavě, silniční tunel Blanka či velké železniční nádraží jsou toho příkladem) a také kulturně žijící čtvrtí s tržištěm a významnými muzei (Kolektiv autorů, b.d.). Jelikož však ještě v tehdejší společnosti hrálo náboženství a církev obecně významnou roli, tak se v Holešovicích nachází hned čtyři kostely a všechny při jižním břehu s Vltavou (pouze dva jsou katolické). Prvním je kostel svatého Antonína Paduánského, který byl v novogotickém stylu dostavěn roku 1914 (Prague.eu 2024). Druhým je kostel svatého Klimenta, který byl nejprve románskou stavbou ze 13. století, později se dočkal gotické přestavby a dnešní zbarokizovaná podoba je ze 17. století (FARNOST SVATÉHO ANTONÍNA Z PADOVY 2008). Tento kostel obepíná malý hřbitov a oba dva kostely jsou pod správou místní farnosti u svatého Antonína. Na jihu původní královské obory leží ještě jeden větší hřbitov v této čtvrti.

Troja je čtvrtí rozprostírající se na pravém břehu toku Vltavy a byl sídlem již v pravěku (Kolektiv autorů, b.d.). Čtvrť je proslavená svým zámekem ze 17. století, ke kterému byla v této době

přiřazena i místní malá osada. Naproti západní straně zámku dnes leží ZOO Praha, jedno z nejnavštěvovanějších turistických lákadel ve střední Evropě. Vlivem malého významu původní osady (i dnešní malé obytné zástavby) se ve čtvrti nenachází kostel, což je zvláštní vzhledem k přítomnosti zámku. Avšak vinice svaté Kláry, která k zámku v minulosti náležela a dnes je součástí Botanické zahrady Prahy, zahrnuje na svém území i stejnojmennou kapli. Vinice leží na sever od zámku a nachází se zde ještě samostatný kříž. Další kaple se nachází na západě Troji, ta je pojmenována po Svatém Václavovi. Kapli svaté Kláry vede fara z Kobyliš (APHA 2024).

4.8. Praha 8

Součástí Prahy 8 jsou čtvrtě Karlín, Libeň, Kobylišy, Bohnice, Čimice, Dolní Chabry, Ďáblice a Březiněves. Tento správní obvod se nachází na severním okraji hlavního města ČR. Jedná se o důležité místo z hlediska dopravy, jelikož zde začíná D8 vedoucí na Ústí nad Labem a také zde vedou trasy metra C a B. Kvůli záplavám přicházejícím od řeky Vltavy nebylo území Karlína dlouho osídleno a až do poloviny 18. století zde byly pouze pole (Kolektiv autorů, b.d.). V polovině tohoto století zde však vznikla invalidovna a díky lepšímu zvládnutí povodní, skrze pokrokové metody, zde vznikla novorenesanční výstavba v půdorysu šachovnice (Kolektiv autorů, b.d.). Dnes na Karlíně probíhá výstavba moderních bytů a čtvrť je známa kulturními akcemi a památkami. Díky historickému významu čtvrtě a začátku Svaté poutní stezky směrem na Starou Boleslav, se v Karlíně nachází mnoho církevních památek. Součástí Svaté stezky je počáteční kaple svatého Václava a 2 kříže. Ve středu, na západním a na východním okraji Karlína leží kaple. V západní kapli, svatého Karla Boromejského, slouží mše karlínská farnost (APHA 2024). Karlínský chrám svatého Cyrila a Metoděje představuje masivní novorománskou stavbu z roku 1863, kterou dnes má na starost nedaleká fara Karlín (Šámal 1944) Chrám vznikl v období rozšiřování Prahy a byl tak zapotřebí pro náboženskou obsluhu tehdejší společnosti s převážným katolickým zastoupením (Boháč 1923).

Libeň bývala zemědělskou vesnicí okolo zámeckého dvora při březích Vltavy již v polovině 14. století (Kolektiv autorů, b.d.). Čtvrť se do dneška proměnila v moderní předměstí zahrnující historičtější část své zástavby s vltavským přístavem na jihu. Sever čtvrti zahrnuje nemocnici Na Bulovce a čtvrť rodinných a panelových domů. V této severní části Libně bychom nenalezli žádné sakrální památky, příčinou však nemusí být sekularizační proces v moderní české společnosti, ale spíše přítomnost kostela v navazující zástavbě sousedských Kobyliš. Proto nebylo potřeba stavby chrámu na severu Libně. Na jih od nemocnice se nachází hřbitov. V místech původní vsi leží kostel s nedalekou kaplí, což poukazuje na význam římskokatolické církve v tehdejší společnosti. Kostel svatého Vojtěcha je secesní stavbou z roku 1905, který byl zbudován vlivem nepřítomnosti nábožensky obslužného místa v centru Libně a spravuje ho místní fara (APHA 2024). Jihem Libně prochází Svatá stezka a na území Prahy 8 se zde nacházejí 2 kříže, 2 kříže jiného významu jsou na východním cípu Libně.

Kobylysy byly osídleny již v eolitu a první historický záznam z konce 13. století zmiňuje vesnici, jež byla v polovině 19. století obklopena sady a vinicemi (Kolektiv autorů, b.d.). Převážná část zástavby vznikla až ve 20. století, nejprve formou činžovních domů okolo staré vsi a za socialismu vznikem panelového sídliště navazujícího na sever Libně. Vlivem rostoucího počtu obyvatel a následné potřeby části z nich pro návštěvu mše, zde byla roku 1936 postavena kaple svaté Terezie od Dítěte Ježíše (Mapy.cz 2024). Z webových stránek farnosti Kobylysy (b.d.) vyplývá, že tato původní stavba byla zbořena za socialismu, tedy režimu nedůvěřujícímu církvím především v naší historii (Hamplová, Nešpor 2013 a 2020). Kaple byla roku 2000 obnovena a přestavěna do moderního slohu. Na severu Kobylysy se nachází hřbitovní komplex s kaplí a centrální křížem. Na dobře vybaveném panelovém sídlišti komunisté nepovolili za jeho výstavby žádnou náboženskou stavbu.

Historie zemědělského dvora Bohnic sahá až do 12. století. Dvůr zřejmě vznikl okolo románského kostela svatého Petra a Pavla, jež byl přestavěn do klasicistní podoby na počátku 19. století (Kolektiv autorů, b.d.). V těsné blízkosti kostela na původní návsi se také nachází kříž, kaple a fara spravující historickou sakrální stavbu. Množství římskokatolických míst poukazuje na důležitost náboženské potřeby tehdejších zemědělců. Na západ od tohoto dvora se nachází hřbitov s kaplí, který byl za éry socialismu obestavěn velkým panelovým sídlištěm (Kolektiv autorů, b.d.). V oblasti této moderní a dobře občansky vybaveného sídliště bychom žádné sakrální nenalezli. Bohnice jsou známy především místním ústavem pro duševně postižené, jehož součástí je secesní kostel svatého Václava. Jako místo odpočinku bývalých pacientů ústavu slouží hřbitov na západ od komplexu. Čimice představovaly od 14. až do 20. století pouze malou vesnici (Kolektiv autorů, b.d.). V první polovině 20. století okolo vsi začaly vyrůstat mnoho menších vil a za socialismu se rozhodlo o úplné likvidaci původní vesnice. V 70. letech 20. století zde vyrostlo moderní panelové sídliště (Mapy.cz 2024). Ve čtvrti se nevyskytuje (kromě malé novější kaple) žádná římskokatolická stavba. Příčinou může být velice malý význam i velikost tehdejší vesnice či k náboženstvím nepřívětivý socialismus 20. století, který zde vedl již zmíněnou výstavbu.

Městská část Dolní Chabry byla pravděpodobně osídlena již ve starším paleolitu a potvrzená zmínka o tomto sídle je téměř 900 let stará (Kolektiv autorů, b.d.). Z první poloviny 12. století se zde nachází původní románský kostel Štětí svatého Jana Křtitele, který leží konkrétně na kopci uprostřed zástavby původní zemědělské vesnice (Mapy.cz 2024). U kostela se nachází také hřbitov a zvonice. Další zvonice a kříž leží na jižním a novějším náměstí Hrušovanském. Na severu Dolních Chabry leží též hřbitov, tentokrát s malou kaplí. Chabry sice dnes představují moderní předměstí s rodinnými domy a mnoha službami, ale stopa většího vlivu římskokatolické církve z historie se zde dochovala.

Březiněves leží nedaleko D8 na severním okraji Prahy a je poprvé zmíněna roku 1159 (Kolektiv autorů, b.d.). Toto vesnické sídlo měnilo v průběhu dalších staletí majitele světské i církevní, na počátku 20. století však území připadlo Praze a z této éry do dneška zde probíhá postupná

výstavba rodinných domů. Čtvrť je dnes moderním a dobře vybaveným sídlem, sakrální památky se zde však nenachází. Možnými příčinami může být menší význam původní vsi, přítomnost kostela v sousedských sídlech či sekularizovaná moderní společnost kostel nepotřebující. Archeologické nálezy v Ďáblicích potvrzují staré osídlení a písemná zmínka o vsi pochází z první poloviny 13. století (Kolektiv autorů, b.d.). Dnes se v této městské části nachází sousta rodinných domů, služeb a památek (např. hvězdárna). Mezi ty náboženské pamětihodnosti patří 2 kaple a obě se nachází na původním dvorci. Kaple Nejsvětější Trojice a svatého Václava je přistavěna k zámku a stáří obou budov je pravděpodobně polovina 18. století (Kolektiv autorů, b.d.). Na jihu Ďáblic se nachází hřbitovní komplex s křížem uprostřed. Jeden další kříž je postaven na okraji lesoparku Ládví.

4.9. Praha 9

Praha 9 se nalézá severovýchodně od centra města a je jedním z příkladů problematického správního obvodu. Jeho součástí jsou převážné části čtvrtí Vysočany, Hrdlořezy, Prosek a Střížkov. Tyto čtvrtě jsou odděleny vysokou členitostí reliéfu. Zasahují zde i malé části území Hloubětína a Libně (Kolektiv autorů, b.d.), první ze čtvrtí je více analyzována v podkapitole Praha 14 a ta druhá v předešlé podkapitole. V Praze 9 se však jako součást Libně nachází O2 aréna a také dopravní křižovatka vnitřního silničního okruhu Prahy. Střížkov a Prosek jsou dnes převážně panelová sídliště zbudovaná za komunismu a nacházející se při dálnici D8 na severu Prahy (také tudy prochází linka C metra). I přes nedůvěru totalitního režimu k církvím, sekularizaci české společnosti a také modernímu a vybavenému sídlišti, se v těchto propojených dvou čtvrtích nalézají církevní památky poukazující na historii. Na jihu Proseku stojí barokní kostel svatého Václava s nedalekou farou a přilehlým hřbitovem, kostel byl dominantou původní velké vesnice v 11. století (Kolektiv autorů, b.d.). Tehdejší pobožní lidé této velké vesnice potřebovali sloužit mši, což bylo pravděpodobným důvodem stavby kostela. Střížkov má na svém území sakrální památky dvě, obě se však nachází již ve správním obvodu Praha 8. Jsou jimi kaple nedaleko Liberecké ulice a také rozsáhlý Ďáblický hřbitov s menší kaplí a křížem, komplex hřbitova se nalézá na severním okraji Střížkova. V Proseku (jih) se též nachází samostatný hřbitov i s křížem, ten je však rozlohou menší než ten Ďáblický (Mapy.cz 2024).

Historie Vysočan se datuje do 12. století a původně bylo toto sídlo zemědělskou vsí. Díky blízkosti centru města a skvělým dopravním tahům z něj (železnice, tramvaj, dnes i metro) zde začala v 19. století průmyslová a bytová výstavba, průmysl má svou roli ve čtvrti i dnes (Kolektiv autorů, b.d.). Toto období však nebylo tolik spjaté s úbytkem počtu věřících v Čechách či sekularizací národa a čtvrť je tak bohatá na sakrální památky. Jsou zde dva kostely. Kostel svatého Vojtěcha se nachází na jihozápadním cípu katastru Vysočan (již území Prahy 3) a dříve býval orlovnou z roku 1935, po druhé světové válce začal být využíván jako modlitebna a dne je spravován místní kvazifarností (Farnost Na Balkáně 2024). Druhý kostel je věnován Kristu Králi a byl ve funkcionalistickém stylu zbudován jako součást činžovního domu roku 1930 na severu Vysočan (Městská část Praha 9 b.d.). Kostel spravuje

příslušná fara spolu s kaplí Panny Marie, která slouží jako modlitebna v domě pro seniory (APHA 2024). Na severu Vysočan vede Svatá stezka, která bývala poutní cestou mezi Prahou a Starou Boleslaví. Její součástí jsou na území Prahy 9 dvě kaple a hned 9 křížů. Hrdlořezy jsou menším a málo osídleným předměstím, jehož výstavba zažila rozmach teprve v posledních desetiletích (Kolektiv autorů, b.d.). V této části Prahy se nenachází hned několik prestižních vzdělávacích institucí, ale žádná sakrální památka (kromě kříže se zvonici). Důvodem může být sekularizační proces v ČR během vzniku místní výstavby a také přítomnost významných sakrálních památek v okolních větších městských částech Prahy, které mohou potenciálně obsluhovat místní či studující.

4.10. Praha 10

Praha 10 obsahuje především čtvrtě Vršovice, Záběhllice, Malešice a Strašnice. Na toto území také zasahují malé části Michle, Vinohrad, Hloubětína a Hrdlořez. Tyto čtvrtě jsou však charakterizovány v kapitolách správních obvodů, kde se nalézá většina jejich území. Správní obvod leží na jihozápadní části centra Prahy. Prahou 10 prochází významný železniční koridor a také linka metra A. Vršovice se jako sídlo datují už od 11. století, kdy zde až do 19. století bývaly vinice s přilehlou vsí. Po zboření hradb Prahy na přelomu 19. a 20. století se z Vršovic stala čtvrt' s mnoha činžovními domy, výstavbu také podpořila místní významná železniční dráha (Kolektiv autorů, b.d.). Vršovice jsou dnes hustě zastavěnou čtvrtí s bohatou občanskou vybaveností, sportovní zázemí zde představuje fotbalová Slavie a Bohemians 1905. Na místě tehdejšího historického jádra stával starý kostel, ten byl zbořen a nahradil ho gotický (v 18. století zbarokizovaný) kostel svatého Mikuláše ze 14. století (Kolektiv autorů, b.d.). Na náměstí Svatopluka Čecha se nachází moderní kostel svatého Václava vystavený roku 1930 architektem Josefem Gočárem (Kolektiv autorů, b.d.). Vzhledem k rostoucímu počtu obyvatel Vršovic na konci 19. století zřejmě jeden kostel nedostačoval kapacitou, a tak byl postaven ještě jeden. Tehdejší velká část české společnosti se totiž hlásila k římskému katolictví (Pew Research Center 2013). Oba dva kostely spravuje místní vršovická farnost (b. d.). Na jihu Vršovic se nachází rozsáhlý hřbitovní komplex s velkou kaplí a též křížem uprostřed.

První zmínka o Strašnicích pochází ze 12. století a postupem času až do dneška (hlavně díky průmyslové revoluci a komunistické výstavbě paneláků) se sídlo měnilo ve velkou obytnou zónu s mnoha službami (Kolektiv autorů, b.d.). Stopa sakrálních památek zde však z minulosti přetrvala. Ve Strašnicích leží moderní kostel (připomínající tvarem pyramidu) Neposkvrněného početí Panny Marie z roku 1994 (Kolektiv autorů, b.d.), který byl pravděpodobně postaven z důvodu absence církevně obslužného místa v širokém okolí. Kostel je přilehlý ke kapli Panny Marie, v moderní stavbě se nachází také farnost Strašnice, jež spravuje obě budovy (APHA 2024). Nedaleko těchto budov se nachází kříž ve strašnickém parku. Na západě čtvrtě leží Červenková kaple, jakožto poslední sakrální památka čtvrti. Součástí Prahy 10 je malá část Vinohrad a na jejím území se nachází velký hřbitovní komplex stejnojmenné čtvrti, který skýtá kapli svatého Václava z konce 19. století (Mapy.cz 2024).

Malešice, jejichž historie se datuje až z počátku 14. století, byly až do poloviny 20. století spíše malou vsí okolo místního zámku nežli plnohodnotným předměstím (Kolektiv autorů, b.d.). Za dob socialismu zde však nastala výstavba moderního panelového sídliště (jehož zástavba roste i dnes) a na západní části čtvrtě byla vybudována velká industriální zóna. Jedinými římskokatolickými památkami jsou dvě menší kaple ležící na místech bývalého dvora vsi. Možné důvody neexistence kostela zde v části jsou 2. První je fakt, že původní ves nebyla příliš rozsáhlá ani lidnatá, navíc v blízkých sídlech v průběhu dějin bylo stavěno vícero kostelů (i pro sloužení mše pro lid Malešic). Druhým důvodem je komunistický režim poloviny 20. století v ČSSR, který nebyl k církvím příliš důvěřivý (Hamplová 2013). Z tohoto období se umocnil také proces sekularizace a úbytku příslušníků římského katolictví v ČR, a tak ke stavbě kostela v Malešicích nedošlo.

Záběhllice leží na velké silniční křižovatce Prahy, konkrétně městského okruhu a ulice 5. května vedoucí z centra Prahy směrem na Brno. Čtvrť Záběhllice je součástí území Prahy 4 a 10, avšak kvůli většinové zástavbě nacházející se v 10 správním obvodu budou analyzovány zde. Písemná zmínka o sídle pochází z počátku 14. století a ještě starší byla původní románská podoba (dnes novorománského) kostela Narození Panny Marie z první poloviny 12. století (Kolektiv autorů, b.d.). Tento kostel spravuje farnost v Hostivaři (2024). Stavba leží v místech původní vsi, protože na zbylém území Záběhlic nastala zástavba až ve 20. století a ta proměnila ves skrze toto období na moderní a kvalitně obsluhované pražské předměstí/sídliště (Mapy.cz 2024). Na západě Záběhlic leží kaple svatého Jana Nepomuckého. Dva kříže a malý zdejší hřbitov jsou obestavěné panelovým sídlištěm, před jeho výstavbou zde totiž bylo pole. Poslední římskokatolickou stavbou správního obvodu je funkcionalistický kostel svaté Anežky České ze 40. let 20. století (Mapy.cz 2024). Tuto sakrální památku ležící uprostřed předměstí Spořilov (již součástí území správního obvodu Praha 4) spravuje nedaleká a stejnojmenná fara (APHA 2024).

4.11. Praha 11

Ve správním obvodu Praha 11 jsou lokalizovány čtvrtě Chodov, Háje, Křeslice, Újezd u Průhonice a Šeberov. V tomto správním obvodu ležícím na jihovýchodě hlavního města začíná D1 vedoucí na Brno a končí zde linka metra C. Chodov a Háje představovali ještě v roce 1971 malé a téměř bezvýznamné předměstí Prahy připomínající spíše vesnici. Od tohoto roku zde však nastala mohutná panelová výstavba a tato část města se proměnila v sídliště skýtající téměř 75 tisíc obyvatel (Kolektiv autorů, b.d.). Sídliště je charakteristické obchodním domem Westfield Chodov, mnohými parky mezi panelovými domy a také rozsáhlou občanskou vybaveností. Jedinou významnou církevní památkou z období před výstavbou sídliště je kostel svatého Františka z Assisi, postavený roku 1938 na žádost místních z tehdejší vsi (Římskokatolická farnost u kostela sv. Františka z Assisi Praha-Chodov 2023). Z toho vyplývá, že v tehdejší české společnosti se lidé (i v malém počtu) dožadovali docházení na mši, a proto potřebovali místo k tomu určené. Tehdejší společnost byla totiž více

katolicky založená než dnešní. V okolí kostela, kde stávala původní vesnice, jsou postaveny také 2 kříže. Ve dvou seniorských domovech na Chodově je vestavěna kaple (APHA 2024). Důvodem je samozřejmě těžší dopravení některých starších věřících do vzdálenějších kostelů ve čtvrti.

Tento kostel je spravován přidělenou faraou (APHA 2024) spolu s Komunitním centrem Matky Terezy, které se nalézá v Centrálním parku sídliště na pomezí Háji a Chodova. Jedná se o moderní náboženskou stavbu z roku 2007, která slouží nejen pro mše, ale i světským účelům (Římskokatolická farnost u kostela sv. Františka z Assisi Praha-Chodov 2020). Centrum bylo postaveno vzhledem k faktu, že příslušníci katolické církve z rozsáhlého a hustě osídleného sídliště, by museli docházet vykonávat náboženské aktivity do jednoho jediného kostela. Sídlu o počtu obyvatel shodným se Zlínem a pouze jeden nevelký kostel. Což by naprosto nevyhovovalo požadavkům vzhledem ke kapacitě kostela v Chodově. Je sice faktem, že důvěra a početnost katolické církve v posledních desetiletích v ČR klesá (Nešpor 2020), ale jeden kostel by stále dostačující obslužnost 75 tisíc obyvatel nezajistil. Na jihu Chodova se vyskytuje hřbitovní komplex obklopený panelovými domy, na budoucí výstavbu sídliště totiž tehdejší lidé nemohli být připraveni. Poslední církevní památkou je kaple svatého Jana Nepomuckého na severu sídliště Háje z roku 1841 (Mapy.cz 2024).

Šeberov vznikl spojením s Hrnčířemi za dob Přemyslovců a dnes představuje poklidnou pražskou čtvrť s domy a dostačujícími službami pro místní (Kolektiv autorů, b.d.). V hrnčířské části předměstí se nalézá stopa tehdejší církvi ovlivněné společnosti, kostel římskokatolický svatého Prokopa. Tento kostel byl postaven ve 13. století a byl součástí tehdejšího dvorce s přilehlou tvrzí (Kolektiv autorů, b.d.). Zde se ukazuje jev, který je spojený s existencí kostela či jiné sakrální stavby v blízkosti historických budov (např. zámek či tvrz). Šeberovský kostel spravuje farnost z Kunratic (APHA 2024). Na severu hrnčířské části se nalézá malý hřbitov a uprostřed zástavby čtvrtě stojí kříž. Újezd u Průhonic býval již od 14. století malým sídlem a teprve v posledních letech zde probíhá výstavba bytů a domů (Kolektiv autorů, b.d.). Z důvodu velikosti, přítomnosti kostelů v okolí a z důvodu malého významu čtvrtě se zde nenachází žádný kostel a jedinými sakrálními památkami jsou zvonice na středovém náměstí vsi a kříž v kateřinské části čtvrtě. Sousední Křeslice představují stejný příklad jako Újezd. V malém a nepříliš vybaveném sídle, jehož existence se datuje do 14. století, se nachází pouze menší kaple při silnici (Kolektiv autorů, b.d.). V těchto vesnických předměstích není stavba kostela, vzhledem k malému počtu obyvatel a ještě menšímu podílu katolíků (což vyplývá z celkového malého podílu katolíku na populaci ČR) z nich, zřejmě zapotřebí. Existence kostelů je navíc fenoménem blízkých sídel v okolí.

4.12. Praha 12

V Praze 12 se nachází spousta čtvrtí, jsou jimi Kamýk, Modřany, Komořany, Točná, Cholupice, Písnice a Libuš. Tento správní obvod je situován na jihu Prahy, konkrétně na východním

břehu Vltavy, na jih od městského okruhu a na sever od dálničního okruhu Prahy (D0). O Modřanech je historická zmínka již ze 12. století, kdy čtvrť bývala vinickou vesnicí (Kolektiv autorů, b.d.). V 19. století zde začala výstavba továren a závodů, která je dodnes charakteristická této čtvrti a industriální zóna přilákala spoustu dělníků. Jsou zde také četné lesoparky. Ti se usadili v místní rostoucí zástavbě panelových/činžovních domů (Kolektiv autorů, b.d.). Církevní stopu před-sekularizované společnosti Českých zemí představuje zbarokizovaný kostel Nanebevzetí Panny Marie z počátku 14. století, který spravuje místní modřanská farnost (2024). Součástí kostela je také hřbitov s márnici, kaplí a křížem uprostřed. V blízkosti kostela vede křížová cesta se zvonici na jejím konci. Všechny tyto sakrální stavby leží na místě původní vsi, což naznačuje význam náboženství v tehdejší společnosti, protože jinde ve čtvrti se již žádné sakrální nenachází (krom jednoho kříže u školy na východě čtvrti).

Modřanská fara se stará také o kapli svatého Bartoloměje v Hodkovičkách. Čtvrť, sice spadající do Prahy 4, sdílí podobnou minulost jako Modřany, jelikož navazuje přímo na zástavbu bytů i továren (Kolektiv autorů, b.d.). Kostel se na jejím území však nenachází, zřejmě z důvodu malého tehdejšího významu sídla. Čtvrti Lhotka (již Praha 4, avšak popsáno zde kvůli kontinuitě zástavby) a Kamýk představují rozsáhlé, moderní a dobře vybavené sídliště, které vznikalo za socialismu (Kolektiv autorů, b.d.). Z původní středověké vsi ve lhotecké části zástavby zbyla jako jediná památka malá kaple, dnes obklopena panelovou výstavbou. Nachází se zde však (s křížem venku) i konstruktivistický kostel Panny Marie Královny míru z roku 1935, který spravuje římskokatolická fara ve Lhotce (APHA 2024). Ten za dob před socialismem zřejmě sloužil náboženským úkonům místních ze zvětšujících se vesnických sídel. Komořany, jejichž historie se datuje do 12. století, jsou další historií podobnou a zástavbou (závodů a početných rodinných/panelových domů) navazující čtvrtí na Modřany (Kolektiv autorů, b.d.). Ve čtvrti leží zámeček, ale církevní ani žádné jiné náboženské stavby se zde nenacházejí. Příčinou může být možný malý historický význam tohoto sídla či návaznost jeho polohy na sousední Modřany, kde se kostel nachází a ten mohl obsluhovat místní obyvatelstvo.

Přílehlé čtvrtě k dálničnímu okruhu Prahy (D0) Cholupice a Točná mají spíše charakter málo osídlené a spíše nevýznamné vesnice nežli moderního předměstí. Na území těchto čtvrtí se však nalézá spousta parků a lesů hlavního města. Historie sídla Cholupic je před 19. století neznáma. Na ploše dnešní Točné lidé sídlili již ve starověku a zmínky o vesnici jsou ze 14. století (Kolektiv autorů, b.d.). Právě v okolí návsi Točné leží 2 kříže (jeden se zvonici) a kaple. Na jižním okraji Cholupic se nalézá kříž a na východním okraji se vyskytuje hřbitov. Kostel se v těchto dvou čtvrtích nenachází. Příčinou může být velikost obou sídel či dostupnost kostela v nedalekých sídlech. Pod městskou část Libuš náleží i čtvrť Písnice. První zmínka o Libuši pochází z poloviny 13. století, kdy bývalo sídlo husařskou vsí a tato tradice zde figuruje dodnes (Kolektiv autorů, b.d.). Dnes je Libuš také zástavbou navazující vybavené sídliště na Kamýk, možná to je důvodem neexistence významnější církevní stavby zde (jelikož ta se na opačné straně zástavby nachází). Důvodem může být i obecná a novodobá sekularizace ČR. V Libuši leží pouze 2 kříže, jeden při hlavní silnici a druhý v místním lesoparku.

Písničky představují další vesnici připomínající čtvrť Prahy, tento charakter se převážně dochoval až z poloviny 13. století (Kolektiv autorů, b.d.). Písničky jsou další malou čtvrtí na okraji hlavního města, kde je přítomen jev existence kříže (zde tři kusů) při či v okolí centrálního náměstí/návsi.

4.13. Praha 13

Správní obvod Praha 13 zahrnuje na svém území čtvrť Stodůlky, Třebonice, Řeporyje, Západní Kopaninu a malou část Jinonic. Tato poslední čtvrť bude však analyzována již zde, kvůli příliš velké rozloze území správního obvodu Prahy 5, kde se nachází její podstatná část. Správní obvod se nachází na jihozápadě Prahy při dálničním městském okruhu (D0) a dálničním koridoru směrem na Plzeň (D5). Severní částí obvodu prochází linka metra B a díky své poloze je tento správní obvod vhodný pro budoucí výstavbu. Na území Jinonic sice žili lidé už v období pravěku, ale dnešní sídlo se rozrůstalo od 13. století formou tehdejšího dvora (Kolektiv autorů, b.d.). Dnes jsou Jinonice čtvrtí s rozrůstající se výstavbou bytů a skvělou vybaveností pro místní, stopa církevního vlivu zde však zůstala (Mapy.cz 2024). Nalézají se zde (spolu s hřbitovem a kaplí) románský kostel svatého Vavřince ze 13. století, který vznikl souběžně s tehdejšími dvorem místního zámku a na starost má tuto stavbu fara Hlubočepy (APHA 2024). Tedy v době celospolečenského vlivu církve v Čechách.

Stodůlky, které byly od středověku zemědělskou vsí, jsou rozsáhlým, skvěle vybaveným (školy, parky či nákupní centra jsou toho příkladem) a moderním panelovým sídlištěm. Sídlíště bylo vystavěné za socialismu a z tohoto proticírkevního období zde ve čtvrti nejsou žádné sakrální stavby (Kolektiv autorů, b.d.). Sakrální památky zde však jsou a hned 2 zdejší kostely spravuje farnost Stodůlky (2024). Jsou jimi novogotický (původně románský ze 13. století) kostel svatého Jakuba Staršího ležící na západě Stodůlek s blízkou malou kaplí a moderní centrum svatého Prokopa z roku 2001 (Římskokatolická farnost u kostela sv. Jakuba Praha 5-Stodůlky 2024). Vzhledem k hojně lidnatosti na sídlišti Stodůlek bylo pravděpodobně potřeba vybudovat druhou náboženskou stavbu pro sloužení mše místním, komunitní centrum je jednou z mála ukázek jevu moderních sakrálních staveb v ČR a zde ve čtvrti slouží i světským účelům. Na severu Stodůlek se nalézají malý kříž připomínající oběti světových válek a také kaple Nalezení svatého Kříže a svaté Heleny, kapli spravuje místní zmíněná farnost (2024). Součástí skanzenu na jihu Stodůlek je dřevěná replika kostelíku, ta však náboženským úkonům spíše neslouží. Jižní cíp Stodůlek na svém území skýtá ještě zvonici s křížem při moderním sídlišti. Na západě Stodůlek se nachází hřbitovní komplex s křížem uprostřed. Historie Třebonic sahá již do 13. století a z tohoto období existuje na východním kopci sídla dochovaný románský kostel svatých Jana a Pavla s okolním hřbitovem a několika kříži (Kolektiv autorů, b.d.). Další sakrální památky Třebonic jsou 2 malé kaple, jedna ležící ve středu vsi a druhá na sever od ní poblíž nákupní zóny Zličín.

Řeporyje jsou městskou částí nacházející se na jihozápadě Prahy při dálničním okruhu města a jejich historie se jakožto sídlo datuje do 12. století (Kolektiv autorů, b.d.). Rozmach původní zemědělské čtvrtě nastal na konci 19. století, kdy byl v Zadní Kopanině otevřen lom a přes Řeporyje vedl železniční koridor mezi Mostem a Prahou (Kolektiv autorů, b.d.). Jelikož je Zadní Kopanina malou vsí, v jejíž blízkosti se nachází zmíněné lomy (s nimiž je také existence čtvrti spojena), tak se zde nenachází žádná významná sakrální památka (s výjimkou 2 malých křížů rozmístěných při místní silnici). Důvodem může také být přítomnost církevních staveb v okolních sídlech. Za průmyslového rozmachu se do Řeporyjí nastěhovala spousta dělníků, kteří potřebovali sloužit na mši, jelikož tehdejší společnost v Čechách nebyla ani zdaleka tak ateistická, či kostely nenavštěvující jako dnes. Proto byl kostel svatých Petra a Pavla (původně jeden z nejstarších na území Čech) na středovém náměstí sídla přestavěn požadavkům přelomu 19. a 20. století do novogotického stylu. Tato památka však nespadá pod žádnou faru pražských čtvrtí, nýbrž pod faru obce Ořech (APHA 2024). Na severu Řeporyjí se nalézá hřbitovní komplex. V Řeporyjích tak i přes rozvoj zástavby, služeb a silnic je stále patrná stopa římskokatolické církve. Na okrajích západní poloviny Řeporyjí se nachází rozprostřeně 4 kříže.

4.14. Praha 14

Prahu 14 představují čtvrtě Hloubětín, Kyje, Černý Most, Dolní Počernice a Hostavice. Tyto čtvrtě jsou odděleny mezi sebou četnou členitostí terénu ve správním obvodu. Území obvodu představuje začátek pražské městské zástavby a je vstupní branou do hlavního města na jeho východním křídle. Velká sídliště Hloubětín a Černý most jsou postavena u silničního tahu do centra Prahy. Tato sídliště vznikala v 80. letech minulého století za éry socialismu (Kolektiv autorů, b.d.), který nebyl k náboženským organizacím přívětivý (Hamplová 2013). Z tohoto důvodu na těchto dvou moderních sídlištích, s velkým počtem obyvatel a služeb jim k dispozici (nemocnice, školy, nákupní centra, metro), nenajdeme staveb církevního charakteru. Velké panelové sídliště Černý most, i přes svých zhruba 25 tisíc obyvatel (ČSÚ 2021), poskytuje církevní služby místním obyvatelům pouze skrze nově zabudované mikro-modlitebny v panelových domech na Černém Mostě (APHA 2024). Církevní stavby samostatné bychom zde však žádné nenalezli. Za tuto cenu se na území sídliště nachází jedna z největších nákupních zón v České republice. Celý Černý Most se tedy dá označit jako symbol sekularizované a komunismem poznamenané české společnosti.

Jelikož historie Hloubětína sahá až do 10. století (Kolektiv autorů, b.d.), tak právě zde se nalézají dvě sakrální výjimky na území ovlivněném sekularizačním procesem v České republice. Obě tyto výjimky se nachází na okrajích Hloubětína. První náboženskou stavbou je v Praze 14 kostel svatého Jiří s malým hřbitovem nacházející se v těsné blízkosti zámku Hloubětín na západu čtvrtě. Celá oblast byla z dat Map.cz malým dvorem při obchodní cestě (2024). Tento kostel původně z 13. století byl v historii přebudován a nyní jej spravuje místní římskokatolická farnost (Farnost Hloubětín 2024). Mnohokrát na území Prahy se opakuje podobný fenomén, tudíž že kostel či jiná církev

využívaná stavba se nachází v blízkosti (či je přímo součástí architektonického systému) historicky významné budovy (např. zámku či hradu). Z toho vyplývá, že církve v dřívější společnosti měla větší roli než dnes. Druhou výjimkou je hřbitov s malou kaplí nacházející se na severu Hloubětína.

Podobně, jako čtvrtě Hloubětín a Černý Most, jsou na tom Hostavice. Jedná se o menší pražské předměstí, kde začala výstavba v posledních desetiletích a zde nedošlo k žádné výstavbě církevní architektury (Kolektiv autorů, b.d.). Římskokatolická církev zde ani žádné budovy neřídí. Jediným pozůstatkem náboženství v této části Prahy je zvonička s křížem na severním okraji sídla. V pražských Kyjích se nachází významná náboženská památka, která na východním okraji Prahy nemá obdoby. Jedná se o kostel svatého Bartoloměje, jenž byl v románském slohu dostavěn roku 1227 a do dnešní doby jsou některé jeho části velmi dobře zachovalé (Farnost Kyje 2024). Kostel byl v historii zřejmě postaven pro náboženskou obsluhu místních ve vsi. Je tomu tak protože existence Kyjí se datuje až do období raného středověku. Kyje jsou dnes poklidným a občansky vybaveným předměstím Prahy, kde pravděpodobně nedojde k další sakrální výstavbě.

Dolní Počernice jsou čtvrtí nacházející se na křižovatce pražského okruhu a silnice z Prahy do Kolína a mají bohatou historii. Zmínky jsou již z pravěku a ve starověku zde byla římská osada (Kolektiv autorů, b.d.). V této čtvrti se nachází románský kostel Nanebevzetí Panny Marie a zde se opět opakuje fenomén Prahy a existence církevní stavby v blízkosti historicky významných budov, zde je touto budovou zámeček Dolní Počernice ležící u rybníka. Tento zámecký komplex sloužil v historii jako důležitá tvrz u rybníka a místo k vykonávání náboženských povinností bylo tehdy ve 14. století zapotřebí (Farnost Dolní Počernice 2024). Proto zde tedy stojí tato římskokatolická stavba. Ve čtvrti se nachází také kaple s malým hřbitovem.

4.15. Praha 15

Praha 17 na svém území správního obvodu obsahuje čtvrtě Horní a Dolní Měcholupy, Hostivař, Petrovice, Dubeč a Štěrboholy. Tento správní obvod leží na jihovýchodě Prahy při městském okruhu a na železničních koridorech, které přispěly k jeho rozvoji. Po dostavení železnice se však čtvrt' změnila na industriální místo a tento charakter má i dnes. Význam mají též místa volnočasových aktivit jako např. parky či služby.

Hostivař se datuje do 14. století (Kolektiv autorů, b.d.) jako malá tvrz a postupem času zde přibývala zástavba (např. sakrální stavby, domy či farmy). Právě v historickém jádru Hostivaře leží kostel románský Štětí svatého Jana Křtitele ze 14. století. Kostel je spravován zdejší Hostivařskou farností (2024) a v okolí těchto staveb (tedy v jádru čtvrtě) se nachází několik křížů a také hřbitovní komplex na jihu historického jádra. Vliv a početnost organizovaného náboženství patří v ČR především historii (Hamplová a Nešpor, 2013 a 2020) a tak se sakrální stavby nacházejí především v blízkosti historické zástavby, což poukazuje na zbožnost tehdejších obyvatel. Ve zbylých částech

Hostivaře, které jsou za komunismu zbudovanými panelovými sídlišti a velkou industriální zónou, nejsou žádné sakrální památky. Součástí Hostivaře je také stejnojmenná přehrada, která je nejrozsáhlejší vodní plochou v Praze (Kolektiv autorů, b.d.). Štěrboholy jsou poklidnou a vybavenou čtvrtí převážně s rodinnými domy, avšak na severu Hostivaře odtud pokračuje již zmíněná průmyslová zóna, kterou doplňují zde i obchodní domy. Štěrboholy představují čtvrt symbolizující proces sekularizace v ČR. Jedinou sakrální památkou zde je malá kaple se dvěma zvoniceami nedaleko ležící uprostřed zástavby domů, která poukazuje na tehdejší statek ze 14. století (Kolektiv autorů, b.d.).

Historie Horních Měcholup sice sahá až do 13. století (kdy na tomto místě stával dvůr), ale na území dnešní moderní a dobře občansky obsluhované čtvrti s panelovými domy se nenachází žádné římskokatolické stavby či památky (Kolektiv autorů, b.d.). Příčina však může být jednoduchá, zástavba této části Prahy je totiž navázána s vedlejšími Petrovicemi, kde se sakrálně nalézají. Jedná se o čtvrt plnou rodinných domů, která leží na jih od Horních Měcholup a její historie se datuje až do 14. století (Kolektiv autorů, b.d.). Již od tohoto období se zde nachází farnost v podobě zámku (ta je dnes přesídlena do modernější budovy) spravující zbarokizovaný kostel svatého Jakuba Staršího (PICKOVÁ b. d.). Zde v Petrovicích se ukazuje pražský jev existence sakrální stavby poblíže zámku či jiných historicky významných budov. Okolo kostela se nachází několik sochy světců a malý kříž. Na východě Petrovic leží hřbitov jako poslední sakrální stavba zde ve čtvrti.

Dolní Měcholupy, historicky ves s tvrzí ze 13. století, charakterizuje silniční protínající městskou část směrem na Kutnou Horu a také zástavba rodinných domků s kvalitními místními službami (Kolektiv autorů, b.d.). I zde leží zčásti předtím zmíněná industriální zóna a jediné dvě sakrální památky se vyskytují při silničním tahu Dolních Měcholup. Jsou jimi barokní a poněkud větší kaple s místností uvnitř a se zvonící na věži, a také kříž na jihu městské části. Kostel zde není, zřejmě vlivem jeho přítomnosti v nedaleké Dubči. Dubeč je spíše připojenou vsí k Praze, nežli součástí její zástavby (kvůli absenci. První zmínka o Dubči pochází z 11. století, z této éry se dochovala tvrz na východě městské části. Z římskokatolických památek má význam gotický (zrekonstruovaný v 19. století do novogotického stylu) kostel svatého Petra ze 14. století ležící s malým přilehlým hřbitovem a márnici na jihu Dubče (Mapy.cz 2024). Tento kostel spravuje fara v Uhříněvsi (APHA 2024). Náboženská obsluha tehdejší katolické společnosti byla v Dubči a okolí zapotřebí a tak došlo na výstavbu kostela v jádru tehdejší vsi. V Dubči leží ještě 2 (větší) hřbitovy, jeden i s křížem, konkrétně ten na západě čtvrtě Ten druhý leží na jih od zdejšího kostela. Zbylé sakrální památky představují dva kříže nacházející se podél silničního tahu.

4.16. Praha 16

Součástí Prahy 16, která leží při dálničním okruhu (D0) a mezi řekami Vltava a Berounka na jihu hlavního města, jsou čtvrtě Radotín, Velká Chuchle, Malá Chuchle, Lochkov, Zbraslav, Lahovice

a Lipence. Správním obvodem též prochází důležitý železniční koridor směrem na Plzeň. Velká a Malá Chuchle představují čtvrtě s nemalým významem. Existence Velké chuchle se datuje až do počátku 11. století a tato městská část se proslavila těžbou vápence a dostihy. Dnes je tato městská část příznačná svou zástavbou rodinných domů. Na severním kopci leží barokní kostel svatého Jana Nepomuckého postavený roku 1729 na počest lázní v Malé Chuchli, tuto stavbu má ve správě fara v Hlubočepch (2024). Kostelu je přilehlý také malý hřbitov a 2 kříže v lese. Ve středu zástavby Velké Chuchle se nachází kaple. Malá Chuchle proslula svými léčebnými prameny objevenými v 18. století (Kolektiv autorů, b.d.). Lázně operují i dnes a v jejich areálu se nachází kostel Narození Panny Marie a při prameni léčebné vody leží kaple věnována též boží rodičce. Kostel sice pochází z konce 13. století, ale při otevření lázní byl zrekonstruován do barokní podoby a o jeho správu se stará opět farnost v Hlubočepch (2024). Starý kostel sloužil mše pro místní obyvatelstvo. Poslední kaple se nachází při silnici protínající čtvrt'. Lochkov má bohatou historii. Zmínka o něm pochází z přelomu 13. a 14. století a stával zde dvůr, pivovar, ovčírny i zámek (Kolektiv autorů, b.d.). Proto je poněkud zvláštní, že zde neexistuje žádná velká církevní památka (např. kostel), ale pouze kříž a zvonice na středovém náměstí. Opět se zde vyskytuje fenomén menších sakrálních památek v sídlech při okraji Prahy.

Díky ideální poloze Radotína při řece Berounce, zde existovalo pravěké osídlení a potvrzená existence je dokonce z roku 993 (Kolektiv autorů, b.d.). Z dob středověku (1258 přesněji) pochází kostel svatého Petra a Pavla, který byl několikrát v průběhu dějin zrekonstruován (Kolektiv autorů, b.d.). Tento kostel však spravuje fara z obce Třebotov (APHA 2024). Čtvrť dnes představuje kvalitně vybavené předměstí hlavního města, navíc s lesoparky, četnými sportovišti, významnou těžbou, továrnami a také moderní zástavbou. K rozvoji také přispěla železniční dráha na Plzeň zajišťující transfer osob a statků. Stopa sakrálna zde však přes sekularizační proces zůstala, kromě 2 kostelů (evangelický a katolický) jsou po sídle rozprostřeny ještě 4 kříže a 3 hřbitovy. Náboženství představovalo pro tehdejší pobožné obyvatelstvo společnosti Čech součást života, což je možným důvodem velkého množství církevních památek v tomto historicky významném sídle. Lahovice představují malou čtvrť hlavního města na soutoku řek Berounka a Vltava a při začátku silničního tahu na Příbram (D4). Vzhledem k minimální zástavbě čtvrti, sčítající okolo 100 budov (Mapy.cz 2024), a také malému historickému významu, se zde nenacházejí žádné církevní památky či stavby. A jejich vznik by byl do budoucna překvapivý, v okolních sídlech Lahovic se navíc kostely nacházejí, proto není potřeba ho budovat v tomto mikro-předměstí.

Zbraslav představuje sídlo datující svou existenci z počátku 12. století a má bohatou historii. Roku 1268 zde vznikl klášter, který dříve spravoval podstatnou část jihu dnešní Prahy a dnes je zámeckým komplexem (Kolektiv autorů, b.d.). Na jeho území se nachází 3 kříže a barokní (původně gotická stavba) kostel svatého Jakuba Staršího ze 17. století (Kolektiv autorů, b.d.). Na západ od zámku se nachází velký hřbitov s kostelem svatého Havla uprostřed, komplex sloužil jako pohřebiště českých králů (Kolektiv autorů, b.d.). Farnost Zbraslav má na starost oba dva zmíněné kostely plus

malou klášterní budovu karmelitek Dítěte Ježíše s malou přistavenou kaplí (2022). Na území Zbraslavi se ještě nachází 3 další kříže a 3 menší kaple. Zbraslav tedy, i přes svůj stávající charakter kvalitně vybaveného předměstí Prahy s rozsáhlou výstavbou, představuje místo mnoha církevních památek. Tento fakt odkazuje na význam náboženství tehdejší společnosti, který se přenesl do výstavby. Lipence jsou sídlem sice datující svou historií do počátku 12. století, ale výstavba většiny domů započala až v posledních desetiletích (Kolektiv autorů, b.d.). Protože toto období je příznačné sekularizací a poklesem podílu věřících české společnosti, tak v Lipenci zřejmě nebyl zapotřebí žádný kostel. Jedinými sakrálními památkami jsou dva kříže při silnicích a kaple nacházející se na hlavní křižovatce uprostřed zástavby sídla.

4.17. Praha 17

Správní obvod 17 leží na nejzápadnějším cípu hlavního města Prahy (nepočítaje letiště Václava Havla) a zahrnuje čtvrtě Řepy, Zličín a Sobín. Tento obvod rozprostírá okolo pražského dálničního okruhu (D0) a leží zde jeho křižovatky se silničními tahy na Karlovy Vary a Plzeň. Díky skvělému transferu osob a statků, které tyto tahy zajišťují, mohla na území Řep a Zličína započnout rozsáhlá výstavba (především panelových domů) za socialismu (Kolektiv autorů, b.d.). Obytné zóny se nachází ve středu svých čtvrtí a na jejich okrajích se rozprostírají průmyslové oblasti.

Existence Řep se datuje do 13. století a díky tehdejšímu vlivu církve na středověkou/novověkou společnost se zde vyskytuje spousta sakrální staveb (Kolektiv autorů, b.d.). Řepy jsou sice dnes převážně rozsáhlým, sekularizovaným a moderním sídlištěm s výbornou občanskou vybaveností, ale římskokatolická církev zde stále má svou stopu. Na severu Řep při Bílé Hoře se nachází kostel Panny Marie Vítězné ze 17. století, který založil císař Ferdinand II. jako památku na Bělohorskou bitvu a dnes jej spravuje místní klášter benediktinek s katolickou správou (Mapy.cz 2024). Součástí tohoto klášterního komplexu je také několik menších kaplí a křížů. V Řepečech se nachází na západě čtvrtě další klášter. Je jím Klášter Milosrdných sester svatého Karla Boromejského spolu se zabudovaným kostelem svaté Rodiny a křížovou cestou nedaleko stavby, zde se sestry starají o nemocné (Kolektiv autorů, b.d.). Oba kláštery byly v minulosti oblíbenými zastávkami pobožných poutníků, kterých v minulosti bývalo více. Ostatky K. Boromejského jsou pochovány na velkém hřbitově nalézajícím se na severu Řep, kde se nalézá také několik větších křížů. Poslední církevní stavbou v Řepích je kostel svatého Martina nacházející se mezi hřbitovem a klášterem K. Boromejského, tento zbarokizovaný kostel původem ze 14. století také tento klášter spravuje (Římskokatolická farnost u kostela Svatého Martina Praha – Řepy 2023).

Zličín (i přes existenci tohoto sídla již z pravěku) je jako čtvrť Prahy především moderním a vybaveným sídlištěm, kde se nalézají industriální oblasti na jejich okrajích a také velká nákupní zóna s konečnou stanicí linky metra B (Kolektiv autorů, b.d.). Ve Zličíně se nenachází žádný katolický

kostel, příčinou tohoto může být jednak existence nábožensky obsluhujících míst v nedalekých Řepích a také sekularizace a úpadku církve v české společnosti, tyto jevy byly při výstavbě většiny Zličína ve svém rozmachu. Na severozápadě Zličína se nachází kříž při silnici a na samém severním okraji předměstí leží malý hřbitov s kaplí. Sobín je vesnicou a také nejzápadnější čtvrtí Prahy a první zmínka pochází ze 13. století (Kolektiv autorů, b.d.). Zde se projevuje fenomén výskytu malých sakrálních staveb na krajních sídlech Prahy, konkrétně se v Sobíně nalézají 3 kaple (jedna součástí malého hřbitova na severu předměstí) a 2 kříže. Kostel zde nebyl zbudován zřejmě z důvodu malého významu a velikosti sídla.

4.18. Praha 18

Praha 18 je správní obvod nejseverněji položeným v hlavním městě, obsahuje na svém území čtvrtě Letňany, Čakovice, Třeboradice a Miškovice. Letňany jsou čtvrtí nacházející se u dálničního spojení D8 z Prahy na Ústí nad Labem (ŘSD 2024). Zmínka o sídle sice pochází již ze 14. století, ale významu začala dnešní čtvrť nabývat až v 70. a 80. letech 20. století za éry socialismu, kdy proběhla mohutná výstavba panelových budov (Kolektiv autorů, b.d.). Letňany jsou charakteristické svým rozsáhlým sídlištěm a velkým nákupním centrem na jeho západním okraji. Leží zde také menší malé letiště. Ve čtvrti se jakožto sakrální památka nachází pouze menší kaple svatého Kříže, a to přímo uprostřed sídliště. Tehdejší vládnoucí strana nebyla příliš přívětivá k církvi, jak jsme se dozvěděli od Hamplové (2013), proto ve čtvrti nebyly žádné další budovy náboženského významu zbudovány. Od počátku vzniku nebyla význam Letňan příliš velký, a proto se vyskytovaly církevní budovy v okolních sídlech. Dnes jsou Letňany moderním, sekularizovaným a nadstandardně vybaveným místem, spíše než vhodnou půdou pro církevní růst. První zmínka o Miškovících pochází z 15. století, původní vesnice byla však zbourána a toto dnešní malé předměstí zbudované za socialismu nemá příliš velký význam pro své okolí (Kolektiv autorů, b.d.). V Miškovících se nachází pouze jedna sakrální památka a to kříž se zvonící, zde se ukazuje fenomén výskytu křížů či zvoníc v malých sídlech na okraji Prahy.

Čakovice jsou čtvrtí s bohatou historií sahající až do 11. století a v době středověku byl také zbudován kostel nedaleko tvrze (dnes zámeček), kostel sloužil náboženské obsluze tehdejších obyvatel (Kolektiv autorů, b.d.). Tento kostel však byl dvakrát zbořen a nynější novorománská podoba kostela svatého Remigia je podle Farnosti v Čakovicích (2022) z roku 1881. V této čtvrti se ukazuje existence jevem, který je spjat s výskytem kostela poblíž jiných historicky významných budov. Dříve byli lidé v Čechách zbožnější a sakrální památky byly více zapotřebí. Farnost Čakovice spravuje dnes tento kostel a také kostel Nanebevzetí Panny Marie v nedalekých Třeboradicích. Na severu Čakovic se ještě jako církevní památka nalézá malý hřbitov s kaplí. Třeboradice bývaly již v 9. století dvorcem a zde se měla údajně narodit svatá Ludmila (Kolektiv autorů, b.d.). Sídlu má tedy historický význam. Tehdejším místním byl pro vykonávání mše svaté zbudován na náměstí Třeboradic ve 14. století již

zmíněný kostel Nanebevzetí Panny Marie (Kolektiv autorů, b.d.). V sousedství kostela se nachází církevní pomocné centrum pro tělesně postižené (Mapy.cz 2024).

4.19. Praha 19

Správní obvod 19 hlavního města se nachází na severovýchodě hlavního města a obsahuje čtvrtě Kbely, Satalice a Vinoř. Kbely bývaly v 17. století tvrzí chránící cestu mezi Prahou a Starou Boleslaví, tato tvrz však téhož století zanikla a zemědělské okolí Kbel nabylo v následujícím století na industriálním charakteru (Kolektiv autorů, b.d.). Kbely jsou dnes charakteristické klidovou zónou okraje města s kompletní infrastrukturou a kvalitní občanskou vybaveností. Nachází se zde také vojenské letiště a industriální zóny na svých původních místech stále operují. Vzhledem k historickému významu poutní cesty směrem na Starou Boleslav se na území Kbel nachází spousta sakrálních památek. Význam stezky byl z tehdejší zbožné společnosti zachován dodneška, protože některé zničené či ztracené kaple a sochy byly nahrazeny replikami (Praha 19 2017). Na trase původní Svaté stezky (Via Sancta) se nachází na území Kbel hned 8 malých kaplí a 6 křížů. V Kbelech se nalézá kostel svaté Alžběty, který byl dostaven roku 2004 v moderním stylu a spravuje jej místní kvazifarnost (Pelzbauerová 2024). Na území Prahy se nachází mnoho moderních kostelů a tento je jedním z nich. Tato sakrální stavba zastoupila existenci původní zničené kaple, která sloužila v historii jako obslužné náboženské místo pro poutníky do Staré Boleslavi. Na severním okraji Kbel leží rozsáhlý hřbitov s křížem uprostřed.

Čtvrť Vinoř se datuje existence jakožto vesnice už z 11. století a historický význam tohoto sídla potvrzuje nejen existence dvou zámeckých komplexů, ale také spousta sakrální památek (Kolektiv autorů, b.d.). Vinoř si zachovala charakter klidného venkovského sídla s historickými stavbami a dnes je zde výborná obslužnost místních. Čtvrť také prochází již zmíněná Svatá stezka pokračující z Kbel dále do Staré Boleslavi. Význam této stezky začal silně nabývat na významu v 18. století, v příštím století bylo tak na území Vinoře zbudováno hned několik místních památek, např. oba dva zámky či kostel Povýšení svatého Kříže (Kolektiv autorů, b.d.). Tento barokní kostel nahradil původní románskou kapli a v současné době je spravován místní farností (2024). Součástí Svaté stezky je na území Vinoře hned 5 repliky původních kaplí. Ve čtvrti se nalézá 9 křížů, jev existence spousty malých sakrálních (kaple, kříže, ...) památek na krajních sídlech Prahy se zde ve Vinoři i vlivem starodávné poutní cesty projevuje velmi silně. Jeden z křížů je součástí hřbitova uprostřed čtvrtě, další se nalézá při zámku Ctěníce na severu Vinoře a zbylých 7 souvisí se Svatou Stezkou. Satalice jsou čtvrtí s historií osídlení až do doby bronzové a dříve bývala součástí vlastnictví okolních čtvrtí (Kolektiv autorů, b.d.). Uprostřed sídla se nachází kaple svaté Anny a na jižním okraji se vyskytuje kříž. Protože ves neměla v historii příliš velký význam, tak zde nebyla přílišná historická poptávka po kostelu, další příčinou tohoto jevu může být přítomnost kostela v nedalekých sídlech, které nábožensky obsluhovaly tehdejší zbožnou společnost.

4.20. Praha 20

Tento obvod hlavního města představuje pouze jednu čtvrť a to Horní Počernice, které se nachází na severovýchodě Prahy. Území tohoto městského obvodu představuje důležitou dopravní křižovatku severu města, jelikož zde začíná městský dálniční okruh, na který se napojují dálniční koridory z Mladé Boleslavi a z Hradce Králové. Z důvodu celostátního významu koridorů (ŘSD 2024) je v tomto obvodu velká industriální a také nákupní zóna (Kolektiv autorů, b.d.). Obvod Praha 20 je ve velkém rozvoji v posledních desetiletích a nemá příliš bohatou historii architektury. Podpora výstavby římskokatolického církevního fenoménu se neobjevila ani za komunismu v ČSSR z důvodu tehdejší silné vládní nedůvěry k církvím. Obvod je tedy spíše moderním a rychle se rozvíjejícím pražským předměstím, kde nedošlo k převratné výstavbě církevních budov, jelikož organizované náboženství v ČR pomalu mizí z veřejného prostoru, jak popisovali Hamplová a Nešpor ve svých publikacích (2013 a 2020). Tento proces se nazývá sekularizace v novodobém Česku.

Historická zmínka o původní obci Chvaly se datuje do 11. století, z tohoto období se však církevní stavby nedochovaly. Jediným významným a dochovaným kusem historie v obvodu Praha 20 je areál okolo zámku Chvaly. A právě v tomto zámku je také přistavěný kostel svaté Ludmily, který byl postavený v období pozdního baroka v 18. století a dnes zde funguje i římskokatolická farnost (Prague City Tourism 2024). Zámek byl při výstavbě kostela majetkem pražských jezuitů, tento řád byl však zrušen a administrativu kostelní části zámku převzala římskokatolická církev. Zajímavostí je, že v tomto krajním obvodu hlavního města se nachází spousta malých kaplí (Mapy.cz 2024), dvě jsou dokonce součástí hřbitovních komplexů. Jejich koncentrace je v porovnání s dalšími okrajovými čtvrtěmi Prahy poměrně vysoká, příčina jejich výstavby je právě existence hřbitova v jejich blízkosti či připomínka nějaké události. Všechny církevní objekty v Horních Počernicích se nachází mimo průmyslovou zónu samozřejmě.

4.21. Praha 21

Správní obvod Praha 21 zahrnuje čtvrtě Újezd nad Lesy, Koloděje, Klánovice a Běchovice. Tento obvod je nejvýchodněji položeným územím Prahy. Újezd nad Lesy představuje pražské předměstí, které bylo obnoveno teprve v minulém století (Praha 21 2015). Újezd sice ve středověku existoval jak malá ves okolo kostela, ale tento kostel byl zrušen a ves následkem této události zpustla (Kolektiv autorů, b.d.). Protože vliv církve již dlouhodobě a pomalu mizí z české společnosti, tak zde nebyla v posledních desetiletích plánována žádná výstavba náboženských staveb a církev samotná zde žádné budovy nespravuje. Pokud jsou mezi místními obyvateli věřící, nemají to k sakrálnímu místu daleko, protože ve vedlejší čtvrti Klánovice stojí novorománský kostel Nanebevzetí Panny Marie z počátku minulého století (ŠPAČEK 2015). Ani Klánovice nemají příliš bohatou a dlouhou historii a tento malý kostel měl pravděpodobně po své výstavbě sloužit náboženské obsluze místních obyvatel.

Běchovice leží na okraji pražského městského okruhu, díky této výhodné poloze je zde rozvinutá infrastruktura (dostačující místním potřebám) a nachází se zde i výzkumné ústavy. Zástavba obytné zóny se však v průběhu posledních desetiletí, znatelné z leteckých map (Mapy.cz), příliš nerozšířila a v této části Prahy momentálně najdeme jen miniaturní hřbitov se zvonící a křížem. Budovy přímého církevního působení či správy v této čtvrti neexistují. Což může být závažné zjištění, vzhledem k faktu že Běchovice mají celkem bohatou historii a zmínka o nich se datuje až do 13. století (Praha-Běchovice 2024). Příčinou neexistence nábožensky obslužného místa může být malý význam vsi v historii, kde nebyla stavba kostela či jiného zařízení zapotřebí. Další příčinou může být prezentování Běchovic jakožto moderního kulturního centra, náboženství z pohledu moderny a jejich zastánců se zřejmě nejeví jako moderní záležitost. Toto svědčí o sekularizaci České republiky, o které byla řeč v předešlé kapitole.

Koloděje jsou poslední čtvrtí tohoto správního obvodu. Tato čtvrť (dříve samostatná ves) byla založena ve 13. století a sloužila jako významné obchodní centrum na trase z Prahy na Moravu (Kolektiv autorů, b.d.). Velkou část Kolodějí zabírá stejnojmenný zámek s oborou, který kdysi představoval obrannou tvrz na kraji Prahy. Na začátku příjezdové aleje k zámku se nachází kostel Povýšení svatého Kříže, který pochází z roku 1806 a nahradil zbořený kostel z vedlejší čtvrtě (dříve obě vsi) Újezd nad Lesy (Farnost Koloděje 2006). Příčina zrušení kostela svatého Bartoloměje v Újezdu byla pozemková pře, a proto byly církevní stavby přesunuty do Koloděje. Církev v Kolodějích má kromě kostela také svou místní malou farnost se stodolou a hřbitov.

4.22. Praha 22

Praha 22 jakožto správní obvod je složena ze 7 čtvrtí, jsou jimi Uhříněves, Hájek u Uhříněvsi, Pitkovice, Benice, Kolovraty, Nedvězí a Královice. Správní obvod leží na jihovýchodním cípu hlavního města. Pitkovice bývaly ještě na počátku tohoto tisíciletí malou a téměř nevýznamnou vesnicí, roku 2004 zde však začala výstavba moderního sídliště, jak lze zpozorovat z proměny krajiny z portálu Mapy.cz (2024). V této čtvrti se kromě malého kříže nenachází žádné sakrální stavby, i přes fakt, že první zmínky o vsi jsou již ve 13. století (Kolektiv autorů, b.d.). Příčinou může být malý význam tehdejší vsi a její blízkost k historicky významnějším sídlům (např. Průhonice, Uhříněves či Říčany), kde se náboženská místa nachází. Na moderním sídlišti vlivem upadajícího vlivu náboženských institucí v Česku zřejmě nevznikne žádná církevní stavba ani v blízké budoucnosti. V Hájk u Uhříněvsi se nachází dva kříže podél silnice, která prochází většinou místní zástavby. Jeden z křížů připomíná historii obce a ten druhý úmrtí, zřejmě při silnici. V této malé čtvrti se přítomnost více významné církevní stavby nejeví zapotřebí vzhledem k blízkosti významných sídlům k větším sídlům, kde jsou kostely a podobné náboženské stavby k dispozici.

Uhříněves je významnou čtvrtí Prahy, která leží na významném silničním koridoru do Kutné Hory. Nachází se zde největší železniční kontejnerový terminál v České republice (Kyjský občanský klub 2019). První zmínky o sídlu pochází již z počátku 13. století a dnes se zde nachází průmyslové oblasti, výstavba starší i moderní a také kulturní či přímo církevní památky. Kvalitní a více než dostatečné jsou také místní služby. Leží zde barokní kostel Všech svatých z poloviny 18. století (Kolektiv autorů, b.d.), tento kostel s malou kaplí Božího Hrobu, křížem a také sochami několika svatých v okolí kostela spravuje místní farnost v Uhříněvsi. Kostel stojí na tomto místě, jelikož dříve zde stával starý kostel jako součást čtvrtě maltézských rytířů ve 14. století (Farnost Uhříněves 2023), okolní památky byly dostavěny až v průběhu dalších staletí. Kostel byl ve středověku potřeba jako místo náboženské obsluhy tehdejších zbožných obyvatel. Na východě Uhříněvsi se nachází malý hřbitov.

Benice jsou malou čtvrtí, kde v 90. letech proběhla modernizace menší novo-výstavba (Kolektiv autorů, b.d.). V historii místem procházela obchodní cesta spojující Prahu a Vídeň, jako památka z této doby se uprostřed vesnice nachází zvonice s křížem a sochou svatého Prokopa. Mnoho menších sídelních útvarů na okrajích Prahy vykazuje na svém území existenci kříže či zvonice a tento fenomén se ukazuje i zde. V Benicích leží jako sakrální památka ještě malý hřbitov na severovýchodě čtvrti. Kolovraty představují čtvrt' s kvalitní občanskou vybaveností, sportovními atrakcemi a rozvojem v posledních desetiletích (Kolektiv autorů, b.d.). Jsou zároveň jedním z nejstarších sídelních útvarů ve svém okolí, protože zmínka o této dnešní čtvrti Prahy pochází již ze 12. století. V období gotiky zde v Kolovratech stávala tvrz chránící stezku mezi Prahou a Kutnou Horou a z této epochy se zachovaly dva kostely, první svatého Ondřeje přímo ve čtvrti a druhý svatého Martina v přilehlých Lipanech. První sakrální stavba je spolu s malým hřbitovem spravována již zmíněnou farností z Uhříněvsi a v 18. století byla přestavěna do barokního slohu (Farnost Uhříněves 2023). Druhý kostel spravuje farnost obce Říčany, tato stavba byla také přestavěna, ale do novorománského slohu v 19. století (Kolektiv autorů, b.d.). Na východě Kolovrat se nachází hřbitov s malou kaplí a křížem uprostřed místa.

Nedvězí u Říčan představují malou čtvrt' Prahy, jejíž historie sice sahá až do 14. století (Kolektiv autorů, b.d.). Vzhledem k velikosti vsi, stagnující místní výstavbě (v posledních desetiletích) a blízkosti významnějších sídelních útvarů, zde nenajdeme kromě dvou malých křížů žádné významné církevní stavby. Královice jsou částí hlavního města, kde se na severu sídla kdysi nacházelo slovanské hradiště (Kolektiv autorů, b.d.). Dnes na tomto místě leží kostel svaté Markéty z období gotiky okolo roku 1000, ale později byl zbarokizovaný v 18. století a spravuje jej i s přilehlým hřbitovem Farnost v Uhříněvsi (2023). Tento kostel byl ve středověku součástí hradu, který měl za úkol v této éře chránit nedalekou a již zmíněnou obchodní stezku vedoucí na Kutnou Horu.

5. Demografická analýza příslušníků římskokatolické církve v Praze

Důležitá není pouze geografická analýza území římskokatolické správy se sounáležitými budovami či památkami, ale také demografie příslušníků této církve v rámci zkoumané Prahy. Vždyť nebyť především historického zájmu osob o náboženství či přímo o příslušnost v nějaké z organizací, tak by žádné stavby (a natož církevní správa) na území hlavního města ČR nevznikaly. Tato kapitola se tedy zaměří na demografii římského katolictví v Praze s použitím historických příčin a dat, které vedly k současnému rozložení a počtu příslušníků církve.

5.1. Historický vývoj

Jak bylo zmíněno v kapitole o římskokatolické církvi, při příchodu učenců Cyrila a Metoděje v 9. století začíná christianizace v Českých zemích (SÚAV ČR 2022). Následně se česká šlechta přiklonila k západní liturgii. V této době probíhalo snažení o kvalitní a rychlé obrácení obyvatel tehdejších Českých zemí skrze začlenění původních pohanských tradic do křesťanství (např. při svátcích). Toto snažení vyšlo a počet příslušníků západní církve rychle stoupal, což obecně vedlo k potřebám zbudovat kostely jakožto nábožensky obslužná místa pro nedávno christianizované obyvatelstvo. O přesném složení obyvatel v historii Prahy (obzvláště té středověké) lze pouze diskutovat, jelikož data ze středověku jsou nedostačující či vůbec neexistují. Tehdejší České země ještě neměli sčítání obyvatel ve svých pravidelných činnostech zahrnutý. Možné závěry ohledně náboženského složení obyvatel Prahy během její historie lze vyvodit pouze z tehdejších společenských a politických trendů. Zhruba v době Karla IV. lze konstatovat, že tehdejší obyvatelstvo Prahy bylo z převážné části římskokatolickým příslušnictvím. Výjimkou by mohlo být pouze území a stavby židovského ghetta, které následně od dob stejnojmenného panovníka nese název Josefov. Římskokatolická církev však ve středověku disponovala obrovskou nejen politicko-ekonomickou mocí, ale také vlivem na smýšlení dobového lidu. Takže její vliv byl téměř neotřesitelný a hlásila se k ní drtivá většina tehdejších obyvatel královského hlavního města Prahy.

Smýšlení lidí v českém středověku narušilo učení Jana Husa v pražské Betlémské kapli na počátku 15. století, Praha se dokonce za období husitských válek stala převážně husitským městem, co se příslušníků náboženských proudů týče. Husité sice válku se spojenci papeže prohráli, ale vzdor vůči římskokatolické církvi přetrvával ve hlavách Českého lidu. Praha možná zůstala většinou husitským městem z pohledu demografie, jelikož na Klaudiánově mapě (1518 a b.d.) má město vyznačen znak kalichu. Tedy symbol husitského hnutí. Po porážce stavovského vojska (které reprezentovalo částečnou autonomii Českých zemí za habsburské monarchie) na Bílé Hoře roku 1620 však došlo k útlumu vlivu reformních náboženských organizací. Začala velká rekatolizace, která se dotkla nejen obrácení (i nuceného) samotných jednotlivců té doby, ale projevila se i v architektuře a společnosti

celkově. A tyto různé formy tehdejší rekatolizace jsou v Praze znatelné dodnes. Jistou náboženskou toleranci přinesla vláda Josefa II., ten zavedl možnost příslušnosti lidu nejen ke katolictví, ale i k ostatním křesťanským proudům a k též judaismu. Panovník neměl ze své osobní zkušenosti příliš západní církev v oblibě, proto mnohé její budovy začaly sloužit jiným účelům a vliv této organizace na tehdejší lid mohl lehce klesnout. Osvícenské myšlenky začaly postupně proudit do společnosti a mohly narušit smýšlení o světě tehdejšího lidu. Toto jsou však pouhé logicky vyvozené spekulace. Protože teprve demografická publikace od Boháče (1923) obsahuje cenné informace o tom, jak od 19. století se vyvíjelo složení obyvatelstva v Praze.

Prvními statistikami je podíl náboženského vyznání na vybraných třídních vrstvách podle vážnosti povolání. Velice zářející je Boháčovo (1923) zjištění ohledně faktu, kde obyvatelstvo Prahy vyšší a střední socioekonomické třídy má mnohem vyšší podíl katolíků (a věřících celkově) než dělnická třída. Příčinnou jevu může být zajištění a prospěch obyvatel vyšších společenských tříd, kteří nábožnost pokládali za svou prestiž. Socialistické myšlenky byly lidem z majetkově zajištěných skupin lhostejné. Naopak chudší třídy dělníků, které se vyznačovaly ekonomickou nejistotou a nestabilitou, byly ovlivněny marxistickými ideami o rovnosti pracovníků. Možná touto příčinou zhruba 42% dělnického obyvatelstva Prahy netíhlo k žádnému náboženství (Boháč 1923). Socialistické smýšlení o světě bylo navíc vždy nepřátelsky postavené směrem k náboženství a k církvím především. Socialisté své názory využili ve prospěch při mobilizaci voličů po druhé světové válce, a tito voliči byli převážně zrovna dělnictvem. Po první světové válce vzrostl počet příslušníků ostatních křesťanských organizací v rámci obyvatel Prahy na úkor počtu členů západní církve. Dle Boháče (1923) žilo v Praze roku 1900 zhruba 390 tisíc obyvatel a 360 tisíc z nich se hlásilo k římskokatolické církvi. Po první světové válce tvořil roku 1921 počet obyvatel hlavního města již 470 tisíc obyvatel, důsledkem mohla být velká porodnost a související postupný vědecký pokrok této éry, který vedl ke zlepšení kvality života. Zde však nenastala přímá úměrnost, protože počet katolíků se nezvýšil spolu s růstem celkového počtu obyvatel. Roku 1921 bylo příslušníků západní církve v Praze jen zhruba 290 tisíc (Boháč 1923).

Po první světové válce vznikla v ČS církev bratrská, ta se stala pro mnohé věřící symbolem státního náboženství Československa. Roku 1921 měla v Praze zhruba 53 tisíc členů (Boháč 1923) a přibilo také příslušníků ostatních protestantských proudů. Z toho lze vyvodit, že část pražského obyvatelstva již nechtěla být součástí církve, která byla jedním z nástrojů habsburské oprese na České země. Proto se jejich náboženský zájem přiklonil k národní Československé církvi bratrské. Po první světové válce bylo v Praze 75 tisíc nevěřících, před touto válkou jich bylo v hlavním městě pouze pár set (Boháč 1923). Je tedy zřejmé, že konec habsburské nadvlády, vzestup nacionalismu a hrůzy války přispěly v Praze k nárůstu nevěřícího obyvatelstva (nejen k reorientaci obyvatel na jiné nábožné formy). Již zde byl znatelný úpadek vlivu římskokatolické církve na obyvatelstvo Českých zemí v této éře. Tehdejší sekularizace společnosti ještě ale nenastala v takové míře, aby bylo dosaženo postupného

snižování příslušníků církve až dodnes. Například roku 1930 žilo v Praze téměř půl milionu katolíků a důsledkem byl obecný nárůst obyvatelstva v tehdejší Československu (Přidalová b.d.).

5.2. Současný stav

K možnému následujícímu nárůstu nevěřícího obyvatelstva (či nárůstu jeho podílu na celku) Prahy přispěl také teror nacistické okupace a hrůzy nacismu obecně od roku 1938 až 1945. Mnohem větší vliv na sekularizaci Česka však měl již mnohokrát zmíněný komunismus, který církvím (a především té římskokatolické) silně nedůvěřoval a jejich vliv skrze své představitele omezoval. Myšlení Čechů bylo ta dob socialismu odkloněno ze spirituality na materialismus, což vedlo k nárůstu nezájmu o víru. Počet obyvatel za této doby silně rostl v celém Československu (díky socialistické politice, např. Husákovy děti) a to i v hlavním městě, kde bylo potřeba zbudovat nová sídliště a obytné zóny na krajích Prahy.

Po pádu železné opony nastal v sousedních zemích stav obnovení a růstu oblíbenosti náboženství, k něčemu takovému u nás nedošlo a z ČR se stal extrém sekularizované společnosti (Hamplová a Nešpor, 2013 a 2020). Tento jev lze pozorovat na vývoji demografických dat v Praze. Možnou výchytkou ve vztahu dat a reality může být samozřejmě dobrovolnost vyplnění náboženské příslušnosti ve sčítáních lidu či sčítání návštěvnosti kostelů. Je zajímavé, že ještě v padesátých letech minulého století (tedy již za socialismu) byla většina obyvatel Prahy nejen stále členy římskokatolické církve, ale i dalších skupin (např. ČS církev) (Přidalová, b.d.). Proces sekularizace české společnosti tedy nenastal přes noc, tedy den po převzetí moci komunisty ve vládě, ale jednalo se o proces trvající několik desetiletí. Ze sčítání lidu se počet římských katolíků v Praze postupně snižoval. Roku 1991 to bylo zhruba 300 tisíc, 2001 jen 206 tisíc a roku 2011 to nebylo ani sto tisíc (ČSÚ). Socialistické smýšlení směrem k víře a k církvi tak zjevně dopadlo nejsilněji až na generace narozené během totalitního režimu. Tyto generace, ovlivněné socialismem, převážně nenachází žádný vztah k náboženství, ale spíše k materiálnímu světu. Důkazem je také fakt, že převážně starší obyvatelstvo, které pochází z doby okolo poloviny minulého století, postupně vymírá a spolu s nimi i se snižuje i počet příslušníků římského katolictví. Tedy organizace, jejíž vliv nebyl tenkrát ještě tak omezen a které velká část lidu důvěřovala. Faktor socialismu a vymírání velké části katolického obyvatelstva na věk jsou příčinami postupného (konkrétně od pádu socialismu až po dnešek) ubývání příslušníků římskokatolické církve v Praze (i v ČR obecně).

Při posledním sčítání lidu roku 2021 (ČSÚ) byl počet lidí hlásících se k západní církvi v Praze zhruba jen 55 tisíc. Tato data vcelku potvrzují trend, který v české společnosti pokračuje již od konce první světové války a týká se nedůvěry vůči katolické církvi (symbolizující tehdy habsburskou nadvládu a poté vědeckou zaostalost za socialismu). Počet členů klesá dlouhodobě i v jiných křesťanských organizacích. Se skutečnými počty věřících v Praze však tato data nemusí zrovna

korelovat. Dříve vysvětlený hierarchický vztah týkající se tohoto problému (od nejvyššího počtu věřících: v matrikách – SLDB – návštěvnost kostelů – pravost víry) je názornou ukázkou. Protože při sčítání návštěvnosti pražských římskokatolických kostelů bylo číslo o podstatnou část nižší než počet příslušníků západní církve v SLDB za Prahu (APHA 2024). Navíc mnozí lidé mají v moderní české společnosti své individuální praktiky víry a církvím při tom nemusí důvěřovat či být jejich součástí. K žádné organizaci se tito obyvatelé nehlásí při sčítáních lidu a počet těchto věřících s vlastní vírou v Praze silně roste během posledních 20 let (ČSÚ).

Stav náboženství v ČR se tak odráží na pražských statistikách, tedy vzestup individuálních praktik a pokles důvěry vůči církvím. Sekularizovaná je však stále převážná část společnosti, i přes pomalý proces náboženské obnovy. Samotná koncentrace příslušníků římskokatolické církve v Praze je nesporně ověřitelná. Z Boháčovy publikace (1923) vychází zjištění, že největší koncentrace ateistického obyvatelstva žije v nově zbudovaných industriálních čtvrtích. Jedná se tedy o již zmíněnou třídu dělníků. Je možné, že tento jev se přesunul také na socialisty zbudovaná sídliště. V tom případě by se největší podíl západních katolíků (a věřících celkově) mohl na celkových obyvatelstvech nacházet tam, kde je přítomna více historická zástavba či přímo sakrální památka. Jenomže realita je poněkud odlišná. Tento předpoklad sice platí pro jádro města (Praha 1), kde podíl katolického obyvatelstva (a věřícího obecně) na celkovém počtu lidí není tak malý jako v ostatních správních obvodech. Podle posledního SLDB (ČSÚ 2022) nejvyšší celkové počty katolíků žijí ve správních obvodech Praha 4 a 6, okolo 6 tisíc římských katolíků v obou obvodech. Za nimi by následovaly správní obvody 8 a 10, se zhruba 5 tisíci západními katolíky. Jednoduchým důvodem přítomnosti nejvíce katolíků zrovna v těchto správních obvodech je velikost jejich plochy a také celkový počet obyvatel, který v oblasti těchto správních jednotek stoupá nad stotisíc lidí. Je tedy samozřejmostí, že se zde katolické obyvatelstvo bude vyskytovat, i když nepředstavuje ani 5% celkového obyvatelstva. V centru Prahy je tento poměr zhruba 7% a v bývalých dělnických čtvrtích (dnes správní obvody 3, 5, 9) je dokonce menší než v nejrozsáhlejších správních obvodech a za tyto obvody představuje hodnotu okolo 4% katolického obyvatelstva. Je zarážející, že v okrajových správních obvodech Prahy (jež mají často vesnický charakter a kde se obvykle nějaká historická sakrální památka vyskytuje), je tento podíl až o polovinu menší než ten v centru města. Zde je průměr podílu římských katolíků na celkovém počtu obyvatel okolo 3,5%.

Stav počtu římských katolíků v Praze představuje v průměru za všechny správní obvody necelých 5% obyvatelstva (ČSÚ 2022). Celkový počet věřících, kteří se hlásí k náboženské organizaci, představuje v hlavním městě asi 12% obyvatelstva (okolo 150 tisíc příslušníků). Je ale zajímavé, že téměř stejný počet věřících se v Praze k žádné organizaci nehlásí. Těchto zhruba 140 tisíc lidí představuje 11% populace Prahy a jejich počet se oproti posledním sčítáním lidu mnohanásobně zvýšil. Toto poukazuje na trend, kdy lidé v české společnosti opouští náboženské spolky a dávají přednost spíše vlastním formám víry. Tento trend se projevil i v Praze a stále nabírá na síle.

Závěr

Praha je z pohledu analýzy, která proběhla v této práci, městem s bohatou historií doprovázenou vlivem římskokatolické církve již od éry středověku. Vliv má tato organizace i dnes, i když její moc byla mnoha sekularizačními faktory snížena. Převážná část novodobé české společnosti považuje téma římskokatolické církve a organizovaného náboženství obecně za nedůležité, ale tato organizace v průběhu dějin Českých zemí zanechala velkou stopu v mnoha aspektech. Některé ideály jsou přítomné v myšlenkách běžných občanů a vliv církve je také stále znatelný v prostoru. V této práci bylo tedy formou analýzy objasněno, jakým způsobem se církev vyvíjela nejen jakožto organizace vedoucí své příslušníky, ale také jak se promítla do prostorově popsatečných jevů.

Území jednotlivých správních obvodů Prahy není zcela totožné s územím jednotlivých farností, avšak většinou fara příslušná čtvrti spravovala okolní kostely. Při analýze samotného výskytu sakrálních staveb byla zjištěna spousta fenoménů. Celkový politicko-historický vývoj v Čechách měl zásadní vliv na pražskou církevní architekturu a církev jako takovou. Tento proces započal christianizací Velké Moravy, která vedla později ke stavbě mnoha rotund a dnes již zbořených/nahrazených kostelů v období středověku. Tyto nejstarší katolické stavby se nachází v historickém jádru Prahy či na návsi sídel v okolí královského města. Což je pochopitelné, protože tehdejší Češi hledající Boha potřebovali místo k náboženským úkonům. Díky pevné vládě Karla IV. došlo k renovaci a také výstavbě mnohých sakrálních staveb v Praze. Na konci dynastie Přemyslovců a během Lucemburského kralování došlo v královském hlavním městě také k vzestupu osídlení řeholními společenství. Husitská revoluce a následná válka proti křižákům znamenala první ochvěv církevního vlivu v české společnosti. Za dob působení husitství bylo mnoho římskokatolických chrámu a klášterů v Praze poničeno či úplně zbořeno. Tento šum však zhruba o 200 let později pominul a habsburská dynastie nastolila rekatolizaci svého spravovaného území. Od počátku 17. století vznikla v Praze spousta sakrálních staveb, které nebyly zastoupeny pouze barokními či barokně zrekonstruovanými kostely, ale také četnými kaplemi a křížovými cestami. Mnohá menší sídla (dnes čtvrtě Prahy) již v této době měla své náboženské místo pro obyvatele praktikující víru. Josefínské dekrety zrušily působnost mnohých klášterů a kostelů, a to především těch v jádru Prahy. Až do této doby byla přítomnost nějaké římskokatolicky významné stavby prostorově spjata s tehdejší zástavbou a jediné výjimky představovaly osamocené kostely na kopcích nedaleko okrajových vesnic Prahy.

Sekularizaci a úpadek moci římskokatolické církve v Českých zemích zesílila nejen vláda Josefa II., ale také probíhající vědecký pokrok, hrůzy světových válek, snaha Čechů o odtržení od katolického Rakouska-Uherska (nejen osamostatněním, ale též založením národní církve) a v neposlední řadě socialistické myšlenky vnucené obyvatelstvu po dobu 41 let. Právě od 19. století, kdy většina těchto událostí nastala, již v hlavním městě nedocházelo k takové výstavbě katolických památek jako před tím. Mnoho tehdejších katolických či nově postavených kostelů je navíc dodnes

příslušných jinému křesťanskému proudu v reakci na stále pokračující nedůvěru k západní církvi. Původní kostely byly tedy odtrženy od správy katolické církve a převzaty náboženskými organizacemi kvůli národnímu obrození Čechů, kteří nechtěli mít nic společného s Rakouskou nadvládou trvající po staletí. Postupná obnova náboženství v ČR sice nastává, ale v pomalém tempu a navíc v individuální formě. Pár moderní komunitních center na rozsáhlých a hustě osídlených sídlištích Prahy se proto spíše snaží o pomoc lidem, kteří hledají smysl žití.

Středověcí Češi potřebovali jako jedno z nezastupitelných míst kostel, novodobí Čech vyhledává smysl života na jiných místech. Toto převážné národní smýšlení vedoucí k činům bylo ovlivněno sekularizací, která se projevila v hlavách obyvatel a také v prostoru. Ta prostorová představuje zrušení kostelů či žádná výstavba nového sakrálna. Ve středověku a za rekatolizace bylo tedy k uspokojení potřeb lidí stavěno mnoho kostelů, kaplí a dalších katolických staveb. V posledních dvou staletích tato výstavba výrazně zpomalila, jelikož stále větší část obyvatel ČR se postupně upínala k něčemu jinému než k církvi. A tento fenomén se promítl i v geografii Prahy, kdy pozorujeme stále vyšší zastoupení sakrálních památek směrem ke starší zástavbě a k historicky významnějším budovám (např. hrad či zámek), jelikož odtud se uskutečňovala tehdejší moc na stát. Při zástavbě spíše moderní pozorujeme výrazný útlum existence náboženských staveb. Není možné říci, že by v těchto částech Prahy věřící nebyli přítomni (a naopak v blízkosti historických jader s kostely ano), ale sekularizace se v prostoru projevila neexistencí či omezením budování míst využívaných západní církvi, když její vliv časem klesal. V posledních letech v Praze stoupá počet věřících, kteří se nehlásí k žádné náboženské organizaci. Lidé v hlavním městě a v ČR obecně tedy vyhledávají smysl života svépomocně než v rámci nějaké z církvi.

V Praze je tedy odkaz římského katolictví nejvíce představen formou nádherných staveb, které připomínají velký historický vliv této organizace, a proto se také povětšinou v blízkosti starší zástavby nalézají. Vliv se však postupem času a mnohých faktorů odehrávajících se v Českých zemích změnil spíše na památku. Náboženství se v budoucnosti ČR bude odvíjet formou osobních transcendentálních přesvědčení a praktik. Působení římskokatolické církve a organizované formy náboženství v ČR spíše opadne či nabyde zcela nové podoby, která funkci náboženství samotného přesáhne. Čehož by mohlo být dosaženo díky materiální, zdravotní a duševní pomoci, kterou poskytují lidem (i těm co nejsou příslušníky západní církve) církevních komunitní centra, špitály a kláštery.

Seznam literatury, zdrojů

Seznam literatury

- BOHÁČ, Antonín, 1923. *Hlavní město Praha. Studie o obyvatelstvu*. digital. vyd. 2011. Praha: SÚS, Brusík a Kohout.
- EKERT, František, 1883. *Posvátná místa král. hl. města Prahy: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého. Svazek 1*. digital. vyd. 2022. Dědictví sv. Jana Nepomuckého.
- EKERT, František, 1884. *Posvátná místa král. hl. města Prahy: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého. Svazek 2*. digital. vyd. 2022. Dědictví sv. Jana Nepomuckého.
- HAMPLOVÁ, Dana, 2013. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-2462-244-6.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Praha hlavní město České republiky*. 1. vyd. Praha: Proxima Bohemia. ISBN 978-80-9042-750-1.
- MEYENDORFF, John, 1997. *Catholicity and the Church*. 2. vyd. Yonkers: St Vladimirs Seminary Press, 1997. ISBN 0-88141-006-3.
- NEŠPOR, Zdeněk R., 2020. *Česká a slovenská religiozita po rozpadu společného státu*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-2464-555-1.

Internetové zdroje

- APHA, 2024. KATALOG ARCIBISKUPSTVÍ PRŽSKÉHO [online]. [vid. 10. 4. 2024]. Dostupné z: <https://katalog.apha.cz/maps/>
- Britannica, 2024. *Prague (Geography and Travel)* [online]. 15. 4. 2024 [vid. 19. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Prague>
- České dědictví UNESCO, [b.d.]. *Praha - Představení* [online]. [vid. 3. 1. 2024]. Dostupné z: <https://www.unesco-czech.cz/praha/predstaveni/>
- ČHMÚ, 2024. *Územní srážky v roce 2023*. Portál ČHMÚ [online]. [vid. 6. 1. 2024]. ISO 9001 2022-2025. Dostupné z: <https://www.chmi.cz/historicka-data/pocasi/uzemni-srazky#>
- CIA, [b.d.]. *Religions*. The World Factbook [online]. [vid. 19. 1. 2024]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/religions>

- ČSÚ, 2023. *Cestovní ruch v Praze – 3. čtvrtletí 2023*. Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze [online]. 8. 11. 2023 [vid. 15. 1. 2024]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/cestovni-ruch-v-praze-3-ctvrtleti-2023>
- ČSÚ, 2014. *5. Ekonomický vývoj Prahy*. Katalog produktů ČSÚ [online]. 20. 12. 2024 [vid. 11. 1. 2024]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-1131-05-casova-rada-5_3_zemedelstvi
- ČSÚ, 2022. *Komentované První výsledky Sčítání 2021 – Praha*. Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze [online]. 27. 1. 2022 [vid. 8. 1. 2024]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/komentovane-prvni-vysledky-scitani-2021-hl-m-praha>
- ČSÚ, 2024. *Obyvatelstvo*. Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze [online]. [vid. 1. 1. 2024]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/obyvatelstvo-xa>
- ČSÚ, 2022. *Obyvatelstvo podle náboženské víry a krajů*. Veřejná databáze ČSÚ - SLDB 2021 [online]. Vygenerováno 25. 1. 2024 [vid. 25. 1. 2024]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=4294&katalog=33525&pvo=SLD210092-KR&pvo=SLD210092-KR>
- ČSÚ, 2022. *Obyvatelstvo podle náboženské víry a správních obvodů Prahy*. Veřejná databáze ČSÚ - SLDB 2021 [online]. Vygenerováno 22. 4. 2024 [vid. 22. 4. 2024]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=4294&katalog=33525&pvo=SLD210092-PH22&pvo=SLD210092-PH22#fx=1>
- ČSÚ, 2024. *Správní obvody hlavního města Prahy*. Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze [online]. [vid. 1. 1. 2024]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/spravni-obvody>
- ČSÚ, 2021. *Vyjíždějící do zaměstnání a školy podle regionu soudržnosti místa pracoviště/školy, pohlaví a podle kraje bydliště*. Veřejná databáze ČSÚ - SLDB 2021 [online]. Vygenerováno 8. 1. 2024 [vid. 8. 1. 2024]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD21098-KR&z=T&f=TABULKA&skupId=5414&katalog=34215&pvo=SLD21098-KR&v=v176_null_null_null
- ČSÚ, 2022. *Základní věkové skupiny obyvatel Prahy k 31.12. - územní srovnání*. Veřejná databáze ČSÚ [online]. Vygenerováno 8. 1. 2024 [vid. 8. 1. 2024]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEM01D-PHA&z=T&f=TABULKA&skupId=3850&katalog=33156&pvo=DEM01D-PHA&str=v33&c=v3~2_RP2022MP12DP31
- ENVIS Praha, [b.d.]. *Geologické poměry*. CHRUZEMI [online]. [vid. 4. 1. 2024]. Dostupné z: https://envis.praha.eu/rocnky/CHRUZEMI/cr2_cztx/chu-geol.htm

- Eurostat, 2021. *Regional GDP per capita ranged from 32% to 260% of the EU average in 2019* [online]. [vid. 9. 1. 2024]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210303-1>
- Expats, 2018. *Top 100 Destinations Revealed: Prague among Most Visited In the World*. Wayback Machine home page (INTERNET ARCHIVE) [online]. [vid. 14. 1. 2024]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20180829072053/https://news.expats.cz/czech-tourism/top-100-city-destinations-revealed-prague-among-visited-europe-world/>
- Farnost Dolní Počernice, 2024. *Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie v Dolních Počernicích* [online]. [vid. 17. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.farnostdolnipocernice.cz/kostel-nanebevzeti-panny-marie-dolni-pocernice/>
- Farnost Hloubětín, 2024. *Historie* [online]. [vid. 16. 2. 2024]. Dostupné z: <https://farnosthloubetin.cz/historie/>
- Farnost Koloděje, 2006. *Farní kostel* [online]. [vid. 20. 4. 2024]. Dostupné z: <https://kolodeje.farnost.cz/farni-kostel/>
- Farnost Košíře, [b.d.]. *Kostely (historie)*. ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST KOŠÍŘE [online]. [vid. 17. 3. 2024]. Dostupné z: <https://farnostkosire.webnode.cz/historie/>
- Farnost Na Balkáně, 2024. *Historie kostela*. ŘÍMSKOKATOLICKÁ KVAZIFARNOST SV. VOJTĚCHA PRAHA – NA BALKÁNĚ [online]. [vid. 3. 3. 2024]. Dostupné z: https://www.farnostnabalkane.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=8&Itemid=165
- FARNOST SVATÉHO ANTONÍNA Z PADOVY, 2008. *KOSTEL SVATÉHO KLIMENTA* [online]. [vid. 1. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.svatyantonin.cz/kostel-sv-klimenta/>
- Farnost u baziliky sv. Ludmily, Praha-Vinohrady, [b.d.]. *Bazilika sv. Ludmily* [online]. [vid. 9. 3. 2024]. Dostupné z: <https://ludmilavinohrady.cz/bazilika/>
- Královská kolegiální kapitula sv. Petra a Pavla na Vyšehradě, 2024. *Dějiny baziliky*. Bazilika sv. Petra a Pavla na Vyšehradě [online]. [vid. 8. 3. 2024]. Dostupné z: <https://bazilika.kkvys.cz/cs/o-bazilice/dejiny-baziliky>
- Kyjský občanský klub, 2019. *Metrans: kontejnerový terminál Praha-Uhřetěves – video*. Praha 14 jinak [online]. [vid. 21. 3. 2024]. Dostupné z: <http://www.praha14jinak.cz/clanky/Metrans-kontejnerovy-terminal-Praha-Uhrineves-video.html>
- Letiště Praha, 2020. *Letiště Václava Havla Praha odbavilo za rok 2019 rekordních 17,8 milionů cestujících* [online]. 16. 1. 2020 [vid. 14. 1. 2024]. Dostupné z: <https://www.prg.aero/letiste-vaclava-havla-praha-odbavilo-za-rok-2019-rekordnich-178-milionu-cestujicich>
- LOPEZ, Larissa I., 2020. *Number of Catholics in World Grows: There Are More Than 1.3 Billion*. ZENIT – English [online]. 26. 3. 2020 [vid. 17. 1. 2024]. Dostupné z:

<https://zenit.org/2020/03/26/number-of-catholics-in-world-grows-there-are-more-than-1-3-billion/>

- Městská část Praha 9, [b.d.]. *Svatyně Krista Krále ve Vysočanech* [online]. [vid. 5. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.praha9.cz/svatyne-krista-krale-ve-vysocanech>
- Městská část Praha 19 (Kbely), 2017. *Svatá cesta. KBELY A JEJICH HISTORIE* [online]. [vid. 25. 2. 2024]. Dostupné z: <https://historie.praha19.cz/index.php/svata-cesta>
- Městská část Praha Běchovice, 2024. *Historie* [online]. 19. 4. 2024 [vid. 19. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.praha-bechovice.cz/o-mestske-casti/historie/>
- Modřanská farnost, 2024. *Z historie farnosti* [online]. [vid. 16. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.modranskafarnost.cz/o-nasi-farnosti/z-historie-farnosti/>
- OECD, 2022. *Metropolitan areas*. OECD Stat [online]. [vid. 10. 1. 2024]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=CITIES>
- PELZBAUEROVÁ, Věra, 2004. *Kostel sv. Alžběty ve Kbelích*. Sekulární františkánský řád [online]. 2024 [vid. 25. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.sfr.cz/clanek.aspx?a=917>
- Pew Research Center, 2013. *The Global Catholic Population* [online]. 13. 2. 2013 [vid. 17. 1. 2024]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/religion/2013/02/13/the-global-catholic-population/>
- PICKOVÁ, Dana, [b.d.]. *Historie kostela (sv. Jakuba Staršího)*. Farnost Praha-Petrovice [online]. [vid. 12. 3. 2024]. Dostupné z: <https://farnost.petrovice.org/kostel/historie-kostela/>
- PIVOVAR A RESTAURACE U FLEKŮ, 2013. *Historie U Fleků* [online]. [vid. 16. 1. 2024]. Dostupné z: <https://ufleku.cz/o-nas/historie-u-fleku/>
- Prague City Tourism, 2024. *Kostel sv. Ludmily - Chvaly*. Prague.eu oficiální turistický portál Prahy [online]. [vid. 15. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.prague.eu/cs/objekt/mista/3807/kostel-sv-ludmily-chvaly>
- Praha 21, 2015. *Informace o Praze 21* [online]. [vid. 20. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.praha21.cz/informace/jak-funguje-urad-mestske-casti-praha-21>
- PŘIDALOVÁ, Ivana, [b.d.]. *5.1 NÁBOŽENSTVÍ V PRAZE. HISTORICKÁ DATA V GIS* [online]. [vid. 10. 4. 2023]. Dostupné z: https://www.atlasobyvatelstva.cz/sites/default/files/51_nabozenstvi_praha_cz.pdf
- Římskokatolická farnost u kostela Povýšení sv. Kříže Praha – Vinoř, 2024. *Historie farnosti – Farní kostel Povýšení Svatého Kříže* [online]. [vid. 27. 2. 2024]. Dostupné z: <https://farnost-vinor.org/>
- Římskokatolická farnost u kostela Svatého Martina Praha – Řepy, 2023. *Historie kostela sv. Martina* [online]. [vid. 28. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.farnostrepy.cz/>
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Prokopa, 2017. *ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST ŽIŽKOV* [online]. [vid. 7. 3. 2024]. Dostupné z: <http://farnost-zizkov.cz/>

- Římskokatolická farnost u kostela sv. Jakuba St. Praha 5-Stodůlky, 2024. *Komunitní centrum sv. Prokopa. ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST STODŮLKY* [online]. [vid. 10. 3. 2024]. Dostupné z: <https://farnoststodulky.cz/misto.php?id=109>
- Římskokatolická farnost u kostela Stěti sv. Jana Křtitele Praha-Hostivař, 2024. farnost HOSTIVAŘ [online]. [vid. 11. 3. 2024]. Dostupné z: <https://farnosthostivar.cz/>
- Římskokatolická farnost u kostelů sv. Mikuláše a sv. Václava Praha-Vršovice, [b.d.]. *kostel sv. Václava (kulturní památka)*. Farnost Vršovice [online]. [vid. 14. 3. 2024] Dostupné z: <https://farnostvrsovice.cz/budovy>
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Františka z Assisi Praha-Chodov, 2023. *Historie obce Chodov*. Komunitní centrum Matky Terezy [online]. 14. 2. 2023 [vid. 15. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.kcmt.cz/historie/historie-obce-chodov/>
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Františka z Assisi Praha-Chodov, 2020. *Historie Komunitního centra Marky Terezy*. Komunitní centrum Matky Terezy [online]. 26. 5. 2020 [vid. 15. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.kcmt.cz/historie/historie-komunitniho-centra-matky-terezy/>
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Filipa a Jakuba Praha-Hlubočepy, 2024. ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PRAHA HLUBOČEBY (centrum Barrandov) [online]. [vid. 16. 3. 2024] Dostupné z: <https://www.centrumbarrandov.cz/index.php>
- Římskokatolická farnost Praha – Zbraslav, 2022. *Naše kostely*. Farnost Zbraslav [online]. [vid. 17. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.farnost-zbraslav.cz/o-farnosti/>
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Václava Praha-Smíchov, 2024. *Kostely ve farnosti*. ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST SV. VÁCLAVA PRAHA-SMÍCHOV [online]. [vid. 18. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.farnostsmichov.cz/kostely-ve-farnosti/>
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Václava Praha-Nusle, [b.d.]. *Historie*. Farnost sv. Václava v Nuslích [online]. [vid. 19. 3. 2024]. Dostupné z: <https://farnostnusle.websnadno.cz/Historie.html>
- Římskokatolická farnost u kostela Narození Panny Marie Praha-Michle, [b.d.]. *KOSTEL NAROZENÍ PANNY MARIE (PRAHA 4 – MICHLE)*. Michle, Habrovka [online]. [vid. 20. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.michlehabrovka.cz/kostel-narozeni-panny-marie-praha-4-michle/>
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Michaela Archanděla Praha-Podolí, 2017. *FARNOST PODOLÍ* [online]. [vid. 21. 3. 2024]. Dostupné z: <https://farnost-podoli.webnode.cz/>
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Prokopa Praha-Braník, [b.d.]. *O nás*. Farnost Braník [online]. [vid. 22. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.farnostbranik.cz/o-nas/>
- Římskokatolická farnost sv. Terezie od Dítěte Ježíše, [b.d.]. *O farnosti* [online]. [vid. 23. 3. 2024]. Dostupné z: <https://terezička.cz/o-farnosti/>

- Římskokatolická farnost u kostela sv. Gotharda Praha-Bubeneč, 2024. *HISTORIE KOSTELA. FARNOST SV. GOTHARGA PRAHA-BUBENEČ* [online]. [vid. 24. 3. 2024]. Dostupné z: http://www.farnostbubenec.cz/index.php?odkaz=o_farnosti&podnabidka=historie_kostela
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Fabiána a Šebestiána Praha-Liboc, [b.d.]. *Kostel a farnost sv. Fabiána a Šebestiána v Praze - Liboci*. FARNOST LIBOC [online]. [vid. 26. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.rkfliboc.cz/farnost/historie-farnosti-a-kostela/11-clanky/17-libocky-kostel>
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Matěje Praha-Dejvice, 2024. *Kostel sv. Matěje*. Stránky farnosti sv. Matěje [online]. [vid. 27. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.matejstranti.com/farnost>
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Cyrila a Metoděje Praha-Nebušice, [b.d.]. FARNOST NEBUŠICE [online]. [vid. 29. 3. 2024]. Dostupné z: <https://farnostnebusice.cz/>
- Římskokatolická farnost Zábřeh, 2024. *Svatosti a svátostiny* [online]. [vid. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.rkfzabreh.cz/svatosti>
- ŘSD, 2024. *Plánovaná výstavba v ČR* [online]. [vid. 12. 1. 2024]. Dostupné z: <https://www.rsd.cz/web/guest/mapy#zalozka-planovana-vystavba-v-cr>
- Seznam.cz, 2024. *Základní mapa*. Mapy.cz [online]. [vid. 19. 4. 2024]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni>
- SVOBODA, Daniel a EDUCANET Ostrava, 2007. *Hlavní město Praha*. Zeměpisný web Daniela Svobody [online]. [vid. 5. 1. 2024]. Dostupné z: <https://ostrava.educanet.cz/www/zemepis/vyuka/septima/praha.htm>
- SÚAV ČR, 2022. *Církev římskokatolická*. RELIGIONISTICKÁ ENCYKLOPEDIÉ [online]. 29. 3. 2022 [vid. 20. 1. 2024]. Dostupné z: https://rg-encyklopedie.soc.cas.cz/index.php/C%C3%ADrkev_%C5%99%C3%ADmskokatolick%C3%A1
- ŠÁMAL, Jindřich, 1944. *Chrám sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně (Poklady umění v Čechách a na Moravě)*. Římskokatolická farnost sv. Cyrila a Metoděje Praha – Karlín [online]. [vid. 23. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.farnost-karlín.cz/chram-sv-cyrila-a-metodeje-v-karline-poklady-umeni-v-cechach-a-na-morave-svazek-padesaty-devaty-jindrich-samal/>
- ŠPAČEK, Jiří, 2015. *Kostel Nanebevzetí Panny Marie*. Hrady.cz [online]. 13. 3. 2015 [vid. 20. 2. 2024]. ISSN 1803-0076. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/kostel-nanebevzeti-panny-marie-praha-9-klanovice>

Seznam příloh

Přílohy